

Barneoppdragelse i fjernsynet

- **en analyse av oppdragelsesstrategier og syn på barns utvikling formidlet i ”Nannyhjelpen”**

Lvert som hovedoppgave ved

Psykologisk Institutt

Universitetet i Oslo, oktober 2007

Sammendrag

Forfatter: Anette Breivik Rydland

Tittel: Barneoppdragelse i fjernsynet – en analyse av oppdragelsesstrategier og syn på barns utvikling formidlet i ”Nannyhjelpen”

Veileder: Stephen von Tetzchner

Bakgrunn: Formålet med oppgaven var å analysere hvilke oppdragelsesstrategier og syn på barns utvikling som formidles gjennom fjernsynsprogrammet ”Nannyhjelpen”. Denne kunnskapen antok jeg videre er med på å forme oppfatninger foreldre har om barn; hvordan de forstår barns handlinger og hva de tenker rundt barns følelser. Dette får igjen følger for deres egen oppdragelsespraksis. Det finnes svært få studier av oppdragelsesprogrammer av typen Nannyhjelpen, noe som øker behovet for å analysere den informasjonen disse programmene formidler.

Utvalget: Utvalget består av seks Nannyhjelpen-programmer, fra tredje til åttende episode i en programserie på ni episoder.

Metode: Programmene som ble brukt i analysen, ble delt inn i to deler: en del som viste familien før Nannys intervensjon og en del som viste familien under og etter Nannys intervensjon. Varigheten på de to delene ble registrert. Videre ble innholdet i programmene plassert i kategorier. Følgende kategorier ble laget: foreldrenes og barnas atferd, Nannys beskrivelser av foreldrenes og barnas atferd og egenskaper, Nannys forklaringer på atferd og egenskaper, Nannys råd og informasjon, Nannys familieregler, Nannys intervensjoner, Nannys begrunnelser for intervensjonene og hvordan intervensjonen foregår. For hver av kategoriene ble det laget underkategorier ut fra innholdet som ble formidlet.

Resultater: Analysene viser at Nannyhjelpen fremstilles som en mirakelkur og at programmene fokuserer på negativ atferd i tillegg til kontrollaspektet ved oppdragelsen; etablere at foreldrene bestemmer, få foreldrene til å bli tydelige og konsistente, og å gjøre barna selvstendige. Programmene fokuserer i mindre grad på aspekter ved oppdragelsen som handler om å være responsive overfor barna og å ivareta individualiteten til barna.

Konklusjon: Det er positivt at fjernsynet tar opp temaer som barneoppdragelse.

Nannyprogrammene formidler viktig kunnskap om oppdragelsesstrategier og barns utvikling, som kan hjelpe foreldre å håndtere barneoppdragelsen på bedre måter. Programmene er imidlertid kjennetegnet ved at de framhever noen måter å forstå barneoppdragelsen på. Den kunnskapen og de holdningene foreldrene sitter igjen med kan dermed føre til at foreldre tar i bruk et mindre variert sett av strategier enn en optimal barneoppdragelse fordrer.

INNHOOLD

INNLEDNING

Oppdragelse som sosialisering.....	5
Sosialisingsprosessen.....	5
Foreldrestiler.....	6
Foreldrenes oppfatningssystemer.....	8
Internalisering av verdier og utvikling av skyldfølelse og samvittighet.....	11
Disiplinteknikker.....	12
Gjensidig responsivitet.....	13
Barnets temperament som moderator.....	14
Emosjonell sosialisering.....	14
Foreldrenes reaksjoner.....	15
Samtaler om emosjoner.....	16
Uttrykking av emosjoner.....	16
Oppsummering.....	17
Medienes innflytelse på foreldrenes praksis og foreldrestil.....	17
Innflytelsesrike ”oppdragere”.....	17
Medienes påvirkning.....	18
Fjernsynets særpreg som formidlingskanal.....	20
Reality-tv.....	20
Realityprogram som retter seg mot barneoppdragelse.....	21
Nannyhjelpen.....	21
Forskning på Nannyprogrammer.....	22
Begrunnelse for egen studie.....	23

METODE

Utvalg.....	24
Programmenes oppbygning.....	24
Familiens medlemmer.....	25
Varighet på programdelene.....	25
Prosedyrer.....	26
Kategoriene.....	27
Foreldrenes og barnas atferd.....	27
Positiv foreldreatferd.....	27
Positiv barneatferd.....	27
Negativ foreldreatferd.....	28
Negativ barneatferd.....	28
Nøytral atferd.....	28
Fellesaktiviteter mellom foreldre og barn.....	28
Nannys beskrivelser av familien.....	29
Nannys familierregler.....	29
Nannys intervensjoner.....	29
Elementer som er utelatt fra analysen.....	30
Den besøkende.....	30
Foreldrenes beskrivelser og uttalelser overfor Nanny.....	30
Atferd utenfor kameraets fokus.....	30
Samsvar.....	30

RESULTATER OG ANALYSER

Beskrivelse av de ulike programelementene	32
Introduksjon.....	32
Presentasjon av den aktuelle familien.....	32
Scener fra familielivet.....	32
Nanny kommer på besøk.....	32
Nanny observerer familien.....	33
Nanny beskriver det hun har observert.....	33
Nanny samtaler med foreldrene.....	33
Nanny presenterer familiereglene.....	33
Nanny intervenerer og belønner.....	34
Nanny deler ut diplom og gaver.....	34
Observasjon rettet mot seerne.....	34
Begrunnelsene for intervensjonene.....	34
Barneatferd.....	34
Foreldreatferd.....	36
Fellesaktiviteter mellom foreldrene og barn.....	39
Nannys beskrivelser av helhetsinntrykk ved familien.....	40
Nannys beskrivelser av barna.....	41
Nannys beskrivelser av foreldrene.....	43
Nannys forklaringer.....	45
Nannys råd.....	46
Nannys informasjon.....	47
Nannys familieregler.....	48
Nannys intervensjoner.....	49
Nannys begrunnelser for intervensjonene.....	51
Hvordan intervensjonen foregår.....	52

DISKUSJON

Nannyhjelpen – en mirakelkur.....	55
Hovedvekt på negativ atferd.....	58
Forklaringer på barnas atferd og mulige effekter på seerne.....	59
Betydningen av foreldrenes atferd.....	62
Nannys tiltak og programmenes fremming av foreldrestil(er).....	63
Nannyprogrammernes formidling av foreldrekontroll og barns ettergivelse.....	67
Nannyprogrammernes formidling av generell utviklingspsykologisk kunnskap.....	68
Oppsummering og konklusjon.....	70

REFERANSER.....	72
-----------------	----

VEDLEGG

Vedlegg A: Definisjon av atferdskategoriene.....	78
Vedlegg B: Eksempel på registrering av en Nanny episode.....	83
Vedlegg C: Nannys beskrivelser.....	93
Vedlegg D: Nannys familieregler.....	100
Vedlegg E: Intervensjonene – innhold og målperson.....	101
Vedlegg F: Begrunnelser for intervensjonene.....	101
Vedlegg E: Hvordan intervensjonen foregår.....	104

FORORD

En stor takk til veileder Stephen von Tetzchner som alltid har hatt en åpen dør inn til kontoret sitt, og for gode faglige innspill.

Deretter vil jeg takke Maria Saugstad og Åsrun Gustavsen for hjelp og oppmuntring.

Til slutt vil jeg takke mannen min, Bjarte Rydland for stor tålmodighet og uvurderlig støtte.

Anette Breivik Rydland

Oslo, 2007

INNLEDNING

Foreldre har alltid vært opptatt av hvordan de skal oppdra sine barn, og fagfolk har vært opptatt av å formidle kunnskap om barneoppdragelse. I de senere årene har fjernsynet fått en sentral plass i formidlingen av kunnskap, og da også kunnskap om barneoppdragelse.

”Nannyhjelpen” er et reality-tv-program som tar for seg oppdragelse av barn, og har sammen med andre typer Nannyprogrammer vært svært populære de siste par årene. Interessen for programmene har blant annet vist seg ved at det er opprettet diskusjonsforum på nettet, egen hjemmeside for et av programmene (”Supernanny”) og økt pågang ved Lillestrømklinikken BUP fra foreldre som ønsker kurs i barneoppdragelse.

Denne oppgaven analyserer den informasjonen som blir formidlet om oppdragelsesstrategier og barns utvikling gjennom programmet ”Nannyhjelpen”. Kunnskapen som formidles, blir drøftet i lys av empirisk og teoretisk kunnskap om barneoppdragelse og foreldrestiler. Denne oppgaven legger til grunn en antagelse om at kunnskapen som formidles i fjernsynet er med på å forme oppfatningene foreldre har om barn; hvordan de forstår barns handlinger og hva de tenker rundt barns følelser. Dette vil videre kunne virke inn på deres oppdragelsesstiler og dermed hvordan de håndterer oppdragelsesspørsmål (Darling og Steinberg, 1993)

Oppdragelse som sosialisering

Sosialiseringprosessen

Foreldrene blir i dag regnet som hovedagentene i barneoppdragelsen og dermed å stå for en stor del av variasjonen i hvordan barnet blir. Foreldrene blir i sin tur påvirket av ulike ytre faktorer. Barnet med sine karakteristikk har vist seg å være av stor betydning for hvordan oppdragelsen blir, andre medierende faktorer er den sosiale og fysiske konteksten som utviklingen foregår i (Bornstein, 2006).

Mye av oppdragelseslitteraturen konsentrerer seg om sosialiseringen av barn, og det vil også være fokus for denne oppgaven. Sosialiseringen av barn omfatter de prosessene som fører til at de som voksne fungerer adekvat innenfor sosiale grupper med de betingelsene de stiller. Det betyr at personen: (a) ”unngår atferd som ødelegger eller legger unødige byrder på andre menneskers fungering; (b) bidrar gjennom jobb, økonomisk å støtte seg selv og sin

familie; (c) danner og beholder nære relasjoner til andre; og (d) er i stand til å oppdra barn i sin tur” (Maccoby, 1992, s.1006).

Foreldrestiler

Sentralt i sosialiseringlitteraturen står studier av foreldrestiler. Disse har vist at to dimensjoner har framkommet konsistent; responsivitet (barne-fokus og varme) og krav som stilles (kontroll). I kombinasjon gir disse fire foreldresmøntre/stiler: Autoritativ (authoritative), autoritær (authoritarian), ettergivende (permissive) og uengasjert (disengaged) (Bornstein, 2006). På bakgrunn av forskningen de siste 25 årene har det framkommet et konsistent bilde av hva som skiller effektiv fra ineffektiv oppdragelse (Darling og Steinberg, 1993).

Baumrind (1989) har følgende definisjoner av de ulike foreldrestilene:

- 1) Den autoritære: ”Disse foreldrene er høye på krav og lite responsive overfor barna. De prøver å forme, kontrollere og evaluere atferd og holdninger til barnet i samsvar med ett sett av standarder for oppførsel – ofte en absolutt standard som er ideologisk basert eller formulert av en sekulær autoritet. De favoriserer lydighet som en dyd og bruker straffende, tvingende metoder for å dempe viljen til barnet når den ikke stemmer overens med foreldrenes standarder for akseptabel oppførsel. Foreldrene prøver å innprente konvensjonelle verdier som arbeid, respekt for autoriteter og det å bevare orden og tradisjonell struktur. De oppfordrer ikke til verbalt å gi og ta, men forventer at barna skal akseptere foreldrenes uttalelser om hva som er riktig (s. 353-354, min oversettelse).
- 2) Den ettergivende: ”Disse foreldrene er mindre kontrollerende enn de er varme og til å gi autonomi. De forsøker å oppføre seg på en ikke-straffende, aksepterende, og bekreftende måte overfor barnas impulser, ønsker og handlinger. De stiller få krav til modenhet. De presenterer seg selv som ressurser som kan brukes etter barnas ønsker, ikke som aktive agenter ansvarlig for å forme og endre barnas nåværende og framtidige atferd. De tillater barna å regulere sine egne aktiviteter så mye som mulig, unngå å utøve kontroll, og insisterer ikke på at barna skal lyde ytre definerte standarder. Ettergivende foreldre unngår å bruke åpen makt for å få det som de ønsker” (s. 354, min oversettelse).
- 3) Den autoritative. ”Disse foreldrene kombinerer relativt høy grad av både varme og krav overfor barnet. De forsøker, i motsetning til de autoritære foreldrene å lede barnas aktiviteter på en rasjonell, tema-orientert måte. De oppmuntrer til verbalt å gi og ta og deler sin tankegang bak/rasjonale for sine prinsipper. De verdsetter både ekspressive og instrumentelle egenskaper, både autonom egenvilje og disiplinert konformitet. Derfor utøver de stabil kontroll over barnet på en ikke straffende måte. De konfronterer barna for å oppnå konformitet, uttaler sine verdier klart, og forventer at barna respekterer deres normer. Autoritative foreldre er affektivt responsive på den måten at de er kjærlige, støttende, og involverte og kognitivt responsive ved at de

tilbyr et stimulerende og utfordrende miljø. De erkjenner at de har sine egne spesielle rettigheter som voksne, men respekterer også sine barns individuelle interesser og spesielle måter å være på. Disse foreldrene baserer ikke sine avgjørelser på gruppe konsensus eller på det individuelle barnets sine ønsker, men de ser heller ikke på seg selv som ufeilbarlige eller guddommelig inspirert” (s. 353, min oversettelse).

- 4) Den forsømmende: Disse foreldrene skårer lavt på krav og lavt på responsivitet. De har en uinvolvert stil. De verken responderer på- eller krever noe av barnet. De overvåker ikke barnets aktiviteter, er ikke støttende og gir liten struktur for å forstå verden eller de sosiale reglene som kreves for å leve i den. De kan enten være aktivt avvissende eller helt neglisjere sitt oppdragsansvar. (Schaffer 1996; Baumrind 1989).

Hver foreldrestil er, ifølge Baumrind (1989) assosiert med et bestemt mønster av barnekaraktistikker, som på noen områder er forskjellige for gutter og jenter. Barn av autoritative foreldre viser seg å være de mest kompetente: de er selvstendige, utforskende, fornøyde og selv-kontrollerte. Jentene er målbevisste, dominerende og prestasjonsorienterte. Guttene er vennlige og samarbeidsvillige.

Barn av autoritære foreldre er sammenliknet med de andre mer misfornøyde, tilbaketrukkne, og skeptiske. Guttene er relativt fiendtlige og vegrende. Jentene mangler selvstendighet og dominans. Barna til de ettergivende foreldrene har dårligere selvtillit, er lite utforskende og lite selvkontrollerte. Jentene er mindre sosialt selvsikre og ingen av kjønnene er opptatt av å prestere. Forsømmende foreldre har barn som er de minst modne av alle både kognitivt og sosialt (Baumrind, 1971, 1989). Disse forskjellene er tilstede gjennom hele barndommen, og inn i ungdomstiden (Baumrind, 1989).

Den autoritative foreldrestilen er altså den mest optimale og den gir de mest kompetente barna. Den representerer en balanse mellom foreldrenes anerkjennelse av barnets umodenhet – vist ved å gi struktur, kontroll og leveregler (krav) og foreldrenes anerkjennelse av barnet som en selvsikker, kompetent person – vist ved å gi stimulering, varme og respekt for barnets individualitet (responsivitet). Foreldrenes kontroll bygger på inngående kunnskap om barnet sitt og hans eller hennes omstendigheter framfor tilfeldige regler (Baumrind, 1989).

Et annet trekk ved den autoritative foreldrestilen er vektleggingen av gjensidighet i foreldre-barnsamspillet. Barna forventes å være responsive overfor foreldrenes krav og foreldrene aksepterer en motsvarende ansvarlighet for å være så responsive som mulig overfor barnas rimelige krav og synspunkter (Baumrind, 1989)

Det meste av forskningen på betydningen av foreldrestiler har omhandlet to dimensjoner. Noen studier anvender tre dimensjoner. Aunola og Nurmi (2005) har ”psykologisk kontroll” som egen dimensjon i tillegg til dimensjonene ”affeksjon” og

”atferdskontroll” som kun er andre betegnelser på dimensjonene om responsivitet og krav. Med psykologisk kontroll menes kontroll over barnets psykologiske verden (f.eks. følelser, verbale uttrykk, identitet, tilknytningsbånd etc.) (Barber, 2002). Det har vist seg at psykologisk kontroll kan måles reliabelt og at den har en konsistent, negativ sammenheng med sunn utvikling hos barn og ungdom (Barber, 2002). Kjennetegn på barn som er utsatt for sterk grad av psykologisk kontroll av foreldrene, er blant annet følelse av skyld, følelse av ansvarlighet, å indirekte eller ikke uttrykke aggresjon, avhengighet (Baumrind, 1978; Becker, 1964, i Barber, 2002), likegyldighet (Baumrind, 1968, i Barber 2002) og sosial tilbaketrekning (Baumrind, 1967; Baumrind & Black, 1967, i Barber, 2002). Aunola og Nurmi (2005) nevner viktigheten av å studere foreldre-dimensjonene i kombinasjon når en vil finne ut hvilken påvirkning foreldre har på barns utvikling. De konkluderer med at kun tre studier tar for seg de tre dimensjonene i interaksjon, og at disse fokuserer på ungdommer framfor barn. I sin studie finner de at et høyt nivå av psykologisk kontroll hos mødre kombinert med høy affeksjon predikerte økt nivå av både internaliserende og eksternaliserende problematferd blant barna (i overgangen mellom barnehage og skole). Med ”internaliserende problematferd” forstår Aunola og Nurmi tilbaketrekning, engstelighet og hemning. Med ”eksternaliserende” atferd mener de underutviklet selvregulerings ferdigheter som fører til ukontrollert atferd manifestert som sinne, aggresjon og frustrasjon. Videre viste det seg at høy grad av atferdskontroll utøvet av mødre reduserte barns eksternaliserende problematferd, men kun når den ble kombinert med lav grad av psykologisk kontroll. En mulig forklaring på det første funnet er ifølge Aunola og Nurmi (2005) at høy grad av affeksjon og psykologisk kontroll kan kommunisere en inkonsistent beskjed om moderlig godkjenning og kjærlighet, som kan gi angst og frarøve barnet følelsen av kontroll (Barber, 1996; Chorpita & Barlov, 1998, i Aunola og Nurmi, 2005).

Foreldrenes oppfatningssystemer

De målene foreldre har for barneoppdragelsen, i tillegg til de holdningene, forventningene, oppfatningene, attribusjonene og kunnskapene foreldre har knyttet til oppdragelsen og barns utvikling er styrende for hvordan foreldre oppfatter og tolker barns atferd (Bornstein, 2006). Dette får igjen betydning for hvordan foreldre praktiserer oppdragelsen og gjennom det hvordan barnas atferdsmessige utvikling blir påvirket (Schaffer, 1996; Grusec, Rudy og Martini, 1997). Forholdet mellom oppfatning og handling er toveis; barnet og opplevelsen av å oppdra et bestemt barn påvirker hva foreldre tenker om prosessen og omvendt (Schaffer, 1996).

Foreldrenes oppfatningssystemer har betydning for praktiseringen av oppdragelsen, blant annet fordi disse systemene påvirker foreldrenes syn på seg selv, medierer effektiviteten av oppdragelsen og hjelper å organisere oppdragelsen (Darling og Steinberg, 1993; Coleman og Karraker, 1998; Hastings og Grusec, 1998).

Darling og Steinberg (1993) mener det er viktig å skille mellom foreldrestil og foreldrepraksis når man skal besvare spørsmål som har med sosialiseringssystemer å gjøre. De forstår foreldrestil som en kontekst som modererer påvirkningen av spesifikke foreldrepraksiser på barn. Mer spesifikt er foreldrestil "en konstellasjon av holdninger til barnet som kommuniseres til barnet og som skaper et emosjonelt klima" (1993, s. 493). Mens foreldrenes praksis har direkte effekter på utviklingen av bestemte typer atferd hos barn (for eksempel bordmanerer, og akademiske prestasjoner), påvirker foreldrenes stil barnet på en indirekte måte ved å endre effektiviteten av oppdragelsen. Dette kan skje på minst to måter; gjennom å endre selve samspillet mellom foreldre og barn, og gjennom å påvirke utviklingen av barns personlighet, spesielt deres åpenhet for påvirkning fra foreldrene. Et eksempel på det første er at autoritative foreldre som engasjerer seg i barnets skolegang får barn som presterer bedre enn autoritære foreldre som gjør det samme (Darling og Steinberg, 1993). I forhold til den andre måten, kan foreldrenes stil påvirke barnets åpenhet for sosialisering gjennom å få barnet til å ønske å gjøre foreldrene stolte på et område som barnet vet er viktig for dem (Darling og Steinberg, 1993).

Hastings og Grusec (1998) undersøkte årsakene til og konsekvensene av at foreldre fokuserte på ulike mål under uenigheter med små barn. De skiller mellom foreldreorienterte mål (eller selvorienterte mål, for eksempel lydighet, kort tids ettergivelse), to typer av barneorienterte mål (å lære et barn en viktig verdi eller leksjon, eller å tilfredsstille et barns emosjonelle behov for å fremme positive følelser) og relasjonsrelaterte mål (fostre nære og harmoniske bånd mellom familiemedlemmene). De fant signifikante effekter av å manipulere målorienteringen på foreldrenes atferd og affektive tilstander. Deltakerne med et foreldreorientert mål om å oppnå føyelighet, brukte i hovedsak makthevdende atferd og var i minst grad responsive. De rapporterte også at de følte seg opprørt, bekymret og irritert med barna og mindre sympatisk innstilt overfor dem. Deltakerne med relasjonsorienterte mål om å være rettferdig med barnet var mest responsive og minst makthevdende og følte større sympati og mindre negativ affekt. Til sist, da deltakerne ble instruert til å være beskjefteget med å oppnå barneorienterte mål om å sosialisere passende atferd, brukte deltakerne mer resonering og utøvet mild men vedvarende kontroll og rapporterte mindre ekstreme affektive tilstander. De fant også at foreldrenes mål var relatert, ikke bare til atferd og affekter, men

også til attribusjoner foreldrene gjorde for barnas handlinger, og som dermed er en mulig formidler mellom mål og atferd. Foreldre foreslo i større grad at deres barns dårlige oppførsel var tilsiktet og forårsaket av barnets disposisjon når de hadde foreldreorienterte mål enn når de hadde barneorienterte mål.

I tråd med Hastings og Grusecs funn om attribusjon viser andre studier at mødre til barn med problematferd ser på barnas dårlige oppførsel som intensjonell. De har også en større tendens til å tilskrive den negative atferden til stabile, globale årsaker utenfor sin egen kontroll og se på sin egen oppdragelsespraksis som ineffektiv, sammenliknet med mødre til barn uten atferdsvansker (Baden og Howe 1992). Overfor barna fører en slik attribusjonsstil hos foreldrene til at de blir mer aversive og tilbaketrukne i sine responser, noe som får store konsekvenser for barna fordi det kan sette i gang fastlåste og tvangspregede foreldre-barnsamspill (Baden og Howe, 1992). Foreldrenes negative attribusjoner kan altså bidra til lite adaptiv atferd fordi de fører til en ineffektiv foreldrepraksis (Grusec et al., 1997).

Karakteristikker ved mødre og småbarn har vist seg å bidra til mødrenes oppfatninger om barnas aggresjon og tilbaketrekning to år senere (Hastings og Rubin, 1999). I en studie ble fire responser hos mødre i møte med aggresjon og tilbaketrekning målt; emosjonelle reaksjoner, attribusjoner eller kausale forklaringer på barnets sosiale atferd, foreldrenes mål eller resultater de ønsket å oppnå når de samhandlet med barna og mødrenes strategier i møte med barns uønskede sosiale atferd. Hastings og Rubin fant at autoritære holdninger hos mødre og aggressiv atferd hos barna forutsa mange av mødrenes oppfatninger om barnas aggresjon. I mindre grad predikerte mødrenes beskyttende holdninger og småbarns sjenanse oppfatninger mødre hadde om barnas tilbaketrukne atferd når de var i førskolealder. I nesten alle tilfellene der småbarns aggresjon eller tilbaketrekning bidro til prediksjon av mødrenes oppfatning, var effekten moderert av en interaksjon med mødrenes holdninger eller barnets kjønn. Autoritære mødre til aggressive småbarn reagerte på førskolebarnas aggresjon med mer sinne, avsky, og skuffelse; de tilskrev aggresjonen til stabile, disposisjonelle og intensjonelle faktorer; og de rapporterte at de ville gjøre mer bruk av maktstrategier som straff eller å kreve lydighet. Beskyttende mødre rapporterte at de ville bruke varme og involvering i trøstingen av tilbaketrukne barn, særlig overfor døtrene (Hastings og Rubin, 1999).

Hvordan foreldre oppfatter seg selv som foreldre, deres selvtillit på om de er kompetente omsorgspersoner og rollemodeller, og deres vurderinger om egen effektivitet som foreldre har stor betydning for hvordan de fungerer i en familiekontekst (Sigel og McGillicuddy-De Lisi, 2002). I en gjennomgang av forskningslitteraturen om foreldrenes følelser av egen kompetanse fant Coleman og Karraker (1998) at mødrenes oppfatning av sin

evne til å oppfylle foreldrerollen på en effektiv måte er reliabelt relatert til spesifikke typer av foreldrepraksis. I hovedsak er foreldrenes oppfatninger om sin kompetanse som foreldre direkte forbundet med oppdragelsesatferder og indirekte relatert til barns prestasjoner og atferd.

Til sammen viser altså forskningen at de oppfatningene foreldrenes har når de er sammen med barna sine har stor innvirkning på foreldrenes strategier. Mest fokus har vært på strategier som har å gjøre med bruk av makt og begrunnelse. Foreldreorienterte mål, intenderte og disposisjonelle attribusjoner for barns atferd, følelser av ineffektivitet eller maktesløshet i forhold til å påvirke andre, har blitt knyttet til bruken av autoritære foreldrestrategier og ineffektiv internalisering av verdier. Barneorienterte mål og positive oppfatninger, på den annen side, har blitt koblet til effektive foreldre intervensjoner (Grusec et al., 1997).

Internalisering av verdier og utvikling av skyldfølelse og samvittighet

Internalisering innebærer at barnet ”tar over verdiene og holdningene til samfunnet som sine egne slik at sosialt akseptabel atferd er motivert ikke ut fra forventede ytre konsekvenser, men ved indre faktorer” (Grusec og Goodnow, 1994, s. 4, min oversettelse). Særlig har fokuset vært på internalisering av prososiale eller moralske verdier; barnet skal lære å ta hensyn til andres følelser og behov, og brudd på moralske verdier blir målt ut i fra om barnet kan motstå fristelser, reparasjon etter avvik, tegn på skyld, og nivå av moralsk resonnering (Grusec og Goodnow, 1994)

Ifølge Kochanska (1993) er utviklingen av samvittighet et av de mest sentrale utviklingsmessige temaene i sosialiseringprosessen. For å utvikle en internalisert samvittighet må barnet gjennom to utviklingsmessige prosesser: 1) den affektive prosessen – utviklingen av evnen til å oppleve ubehag, skyld, og angst assosiert med å virkelig gjøre noe galt eller anta at en gjør det, og 2) utviklingen av en selvregulerende, ”utøvende” evne – barnets kapasitet til å motstå fra å gjøre en overtredelse, å overkomme en forbudt impuls, og å utføre en ønsket handling i stedet (Kochanska, 1991, s.1379). Rundt to års alderen viser de fleste barn tydelig fortvilelse og bekymring etter å ha forårsaket mindre uhell og de er i større grad i stand til å motstå fristelser og regulere atferd i overensstemmelse med bredere verdier i samfunnet (Kochanska og Aksan, 2006).

I hovedsak har forskningen på utvikling av samvittighet fokusert på foreldrenes disiplin i forhold til barns overtredelser. I tillegg har litteraturen fokusert mer på relasjonsorienterte begreper, slik som foreldrenes responsivitet, sensitivitet og tilgjengelighet.

Disiplinteknikker

Kochanska (1991) finner i tråd med Baumrind at foreldredisiplin som ikke vektlegger bruk av makt og dermed sannsynligvis drar fordel av barnets indre opphisselse assosiert med det å gjøre noe galt, resulterer i mer internalisert samvittighet og mer intense følelser av ubehag. Rocissano, Lynch og Slade (1987) fant i sin studie at barn i større grad følger foreldrenes instruksjoner når a) barna får en grad av kontroll i interaksjonen, b) foreldrene bruker barnas interesse og pågående aktivitet som en som en guide når de etterspør atferd og kommer med direktiver og c) interaksjonen preges av støtte og varme. Disse oppfatningene finner også bred støtte i litteraturen som omhandler interaksjonen mellom mor og barn, og viser at mødre har mye av ansvaret for å bevare dyadisk harmoni og for å holde barna engasjert i interaksjonen. (Rocissano et al., 1987).

I forhold til disiplinmetodene viser forskning at mødre ikke bare bruker én metode når de reagerer på barnas dårlige oppførsel, men varierer metoden i forhold til den bestemte sosiale standarden som barnet ikke har møtt (Grusec og Goodnow, 1994). De mest effektive mødrene viser seg å være de mest fleksible i forhold til hvilken disiplinteknikk de bruker (Hoffman 1970, i Grusec og Goodnow, 1994). Grusec og Goodnow (1994) forstår barnets aksept eller om de oppfatter reaksjonen som passende som styrende for om disiplinmetoden er effektiv.

Selv om foreldre gjerne ønsker og til tider krever at barnet skal lystre et påbud eller forbud, er det å uttrykke et "nei" en viktig del av barnets utvikling mot å bli autonom. Crockenberg og Litman (1990) skiller mellom trass og selvhevdelse. Trass reflekterer atferd som først og fremst er orientert mot å motstå den voksne og er i mindre grad assosiert med kompetanse og autonomi. Gjennom selvhevdelse derimot uttrykker barnet et ønske og er assosiert med autonomi og kompetanse. Ettergivenhet kan ifølge Crockenberg og Litman være et uttrykk for autonomi (når moren og barnets ønske sammenfaller eller er et resultat av en prosess av en forhandling), men ikke alltid (når barnet følger kravene til den voksne på grunn av frykt for hva som vil skje hvis det ikke gjør det). Man må undersøke forholdene som ettergivelighet forekommer under for å vite om det er autonom atferd. I sin studie av to år gamle barn og mødrene deres fant Crockenberg og Litman at ettergivenhet og selvhevdelse var assosiert med mødrenes bruk av mindre makthevdende kontrollmetoder. Trass var assosiert med mer makthevdende kontroll strategier (trusler, kritikk, fysisk intervensjon og sinne). Strategien å kombinere kontroll med veiledning (begrunnelser og forslag) var mest effektivt i å utløse ettergivenhet og minst sannsynlig i å utløse trass. Crockenberg og Litman forstår dette siste med at kontroll (ikke negativ) gir barnet klar informasjon om hva foreldrene

ønsker, men samtidig inviterer de til maktdeling. En slik responsivitet tillater barnet å velge om det vil oppta morens mål og kan øke ønsket om å være responsiv tilbake overfor morens behov. Funnene stemmer godt med Baumrinds studier; at autoritative foreldre anvender stabil kontroll og stiller passende krav til modenhet, men de hører også på hva barnet har å si og kan bli påvirket av dem (Crockenberg og Litman, 1990) Videre viste det seg at mødrene til de mest ettergivende barna tilpasset metodene sine i forhold til hva de trodde barna ville akseptere (resonnerte, overtalte, foreslo). På den måten oppmuntret de til kompetent atferd hos barna sine.

Gjensidig responsivitet

Kochanska (1997b) undersøkte grad av gjensidig responsivitet i mor-barn-forholdet, da barna var henholdsvis 21-41 og 43-56 måneder gamle, og fant at forhold preget av delt samarbeid og delt positiv affekt bestod av mødre som tok i bruk mindre makt og barn som var bedre sosialisert. Grad av vellykket sosialisering ble vurdert i forhold til i hvilken grad barnet godkjente, sluttet seg til og internaliserte mødrenes mål og verdier. Særlig hadde en tidlig etablering av en gjensidig responsiv orientering betydning for utviklingen av barns internalisering. Videre fant hun at mødre som skåret høyt på empatisk perspektiv taking i større grad etablerte et system av gjensidighet med barna sine, sammenliknet med de mødrene som skåret lavere. Kochanska forstår internaliseringen av verdier som et uttrykk for at barnet føler en slags indre forpliktelse som kan komme av at det har opplevd responsivitet fra foreldre eller på grunn av fraværet av tydelig press fra foreldre som i sin tur foster barnas indre attribusjoner og deres opplevelse av genuin valgfrihet.

Grusec og Goodnow (1994) kritiserer forskningen på internalisering for at den har fokusert for ensidig på foreldrenes disiplinmetoder (f.eks. forklaring versus bruk av makt), og for at forståelsen av disiplinprosessen som har blitt formidlet er ufullstendig. De mener at internalisering innebærer både barnets oppfattning av foreldrenes beskjed, som kan være nøyaktig eller unøyaktig, og barnets godkjennelse eller avvisning av den oppfattede beskjeden, og at ulike forhold påvirker de to trinnene. I forhold til barnets persepsjon har det å gjøre med faktorer som grad av klarhet og konsistens i beskjeden, og om disiplin teknikken passer til barnets eksisterende skjemaer (om barnet er i stand til å ta perspektivet til den andre og om foreldrenes respons synes relevant for barnet). Hvorvidt barnet godkjenner eller avviser beskjeden blir påvirket av om barnet oppfatter foreldrenes atferd som passende i forhold til ugjærningen, barns motivasjon og om barnet ser verdien eller standarden som selv-skapt. I

tillegg kommer varme som en viktig faktor fordi den øker barnets ønske om å identifisere seg med eller være lik forelderen.

Barnets temperament som moderator

Studier viser at barnets temperament kan påvirke utviklingen av samvittighet på to måter; (a) på en relativt direkte måte og (b) gjennom å påvirke innflytelsen av sosialiseringen. Det vil si at ulike sosialiseringmekanismer kan fremme utvikling av samvittighet hos barn med ulikt temperament (Kochanska, 1997a). Kochanska finner at barn, som er engstelige når de er 2-3 år, promoterer best på mild disiplin. Disse barna vil reagere med spontan engstelig opphisselse når de gjør noe galt eller potensielt gjøre det, og foreldre som drar nytte av barnets ubehag vil derfor effektivt fostre samvittighet. En foreldredisiplin med mye bruk av makt kan for disse barna føre til så mye opphisselse at det forstyrrer utviklingen av samvittigheten og heller gir veldig lavt nivå av samvittighet (Kochanska, 1991). Barn som er mer fryktløse vil derimot ikke respondere med indre ubehag ved overtredelser og en mild foreldredisiplin resulterer ikke i tilstrekkelig opphisselse. En strengere foreldredisiplin vil imidlertid heller ikke for disse barna føre til utvikling av samvittighet, mens grad av trygg tilknytning har vist seg å predikere utvikling av samvittighet hos disse barna (Kochanska, 1993). En av grunnene til dette er ifølge Kochanska at den drar nytte av barnets positive motivasjon heller enn angst.

Kochanska og Aksan (2006) finner på bakgrunn av flere studier at barnets egen kontroll predikerer internalisert oppførsel fra småbarnsalder til tidlig skole alder. De forstår egen kontroll som at barnet har evnen til aktivt og frivillig å kontrollere atferdsimpulser. Denne egenskapen er sentral for moralsk oppførsel (som ofte krever at barnet avstår fra å handle slik han eller hun ønsker og heller viser bestemte typer atferd). De finner også at engstelighet hos barn predikerer internalisert oppførsel. De forstår begge egenskapene som deler av barnets temperament og som inhibitoriske systemer; engstelighet som en passiv, reaktiv hemming når barnet blir utsatt for ukjente og lett truende hendelser og stimuli; egen kontroll hindrer barnet fra å handle på dominerende responser og heller handle på subdominante responser.

Emosjonell sosialisering

I den siste tiden har det vært en betydelig forskning på emosjoner, inkludert sosialiseringen av emosjoner. Særlig har man vært interessert i å forstå hvordan foreldre og andre "sosialiserere" kan påvirke barns forståelse, opplevelse, og uttrykking av emosjoner (Eisenberg, Cumberland

og Spinrad, 1998). Foreldrenes reaksjoner på barnas emosjoner er en måte foreldrene direkte kan sosialisere barnas emosjonsrelaterte reaksjon på. Andre måter er gjennom samtaler om emosjoner og hvordan man uttrykker emosjoner (samtaler om emosjoner forekommer ofte som en del av reaksjonen, men kan også forekomme uavhengig av at barn uttrykker en bestemt emosjon) (Eisenberg et al., 1998).

Hvordan emosjoner blir sosialisert har brede implikasjoner for sosial og emosjonell utvikling. Spesielt er emosjonsrelaterte kapasiteter antatt å spille en stor rolle i utviklingen av sosial kompetanse (Eisenberg og medarbeidere 2001a; Denham, Zoller og Couchoud, 1994). Med sosial kompetanse mener Eisenberg et al. (1998, s. 242) ”evnen til å oppnå personlige mål i samspill og samtidig opprettholde positive forhold til andre over tid og situasjoner”. Denne evnen er nært knyttet til emosjonell kompetanse som er ”en forståelse av ens egne og andres emosjoner, tendensen til å vise emosjoner på en situasjonsmessig og kulturelt passende måte, og evnen til å hemme eller modulere opplevd og uttrykt emosjon og emosjonsmessig styrt atferd for å oppnå mål på en sosialt akseptabel måte” (Eisenberg et al., 1998, s. 242). Begge blir av Eisenberg et al. (1998) betraktet som et resultat av foreldrenes forsøk på å sosialisere emosjoner.

Eisenberg og medarbeidere (1998) forstår barnets emosjonelle opphisselse som en sannsynlig mediator mellom foreldrenes negative emosjonalitet og negative reaksjoner, og barns negative emosjonalitet og lave sosiale kompetanse.

Foreldrenes reaksjoner

Måten foreldre reagerer på barns negative emosjoner (uro, frykt, angst, tristhet) spiller en betydelig rolle i utviklingen av barnets evne til regulering. Eksempler på negative reaksjoner fra foreldre som har vist seg å ha negative følger for barns sosiale og emosjonelle kompetanse er straff, reaksjoner som ikke legitimerer barnets emosjonelle erfaring, uttrykte negative emosjoner og unngåelse (Eisenberg og medarbeidere, 1999). Det er i hovedsak eksternaliserende negative emosjoner som påvirkes når foreldre reagerer på en straffende eller ikke-støttende måte.

Gottman, Katz og Hooven, (1996) innfører begrepet ”meta-emotion philosophy” som refererer til ”et organisert sett av følelser og tanker, om ens egne emosjoner og om ens barns emosjoner” (s.243). De finner i sin studie at foreldre som ser på barns negative emosjoner (sinne og tristhet) som en mulighet for intimitet eller læring, validerer barnas emosjoner, hjelper barnet å regulere emosjoner gjennom problemløsning eller ved å sette navn på

emosjoner, får barn som er bedre til å regulere sine negative emosjoner og som er mer sosialt kompetente enn barn av foreldre som ignorerer eller benekter barnas negative emosjoner.

Samtaler om emosjoner

Dunn, Brown og Beardsall (1991) undersøkte sammenhengen mellom familiens samtaler om følelsestilstander og barns senere forståelse av andres emosjoner. De fant at barn som hyppig hadde samtaler med mødre og søsken om følelsestilstander da de var tre år gamle, viste bedre evne til å gjenkjenne emosjoner hos ukjente voksne når de var seks år gamle, enn de som levde i familier der slike samtaler forekom sjeldnere.

Denham et al. (1994) fant at foreldrenes forklaringer på emosjoner og om de responderte positivt eller negativt på barnas emosjoner, predikerte samlet emosjonell forståelse hos barna (det ble kontrollert for alder og kognitive og språklige evner). Mer presist fant de at mødre som spontant forklarte sine emosjoner hadde barn som var dyktigere til å forstå emosjoner enn barn av mødre som i mindre grad gjorde det, og at både positive responser og mangel på negative responser på barns observerte emosjoner predikerte større emosjonell forståelse. Videre fant de at barn med dårligst emosjonell forståelse hadde mødre som viste mer sinne, og at mødre som viste negativ emosjonell responsivitet virket negativt inn på guttenes, men ikke jentenes emosjonelle forståelse. En mulig forklaring på det sistnevnte er at jenter blir mer autormatisk sosialisert av mødres og samfunnets forventninger om emosjonelle temaer (issues), og at spesifikke mødre-praksiser påvirker gutter mer i kraft av forskjeller i forklaringer om den emosjonelle verden.

Uttrykking av emosjoner

Eisenberg og medarbeidere (2001b) undersøkte sammenhengen mellom foreldrenes ekspressivitet (overfor barnet og mer generelt i hjemmet) og barnets tilpasning og sosiale kompetanse og om disse sammenhengene kunne være indirekte gjennom barnets evne til å regulere emosjoner. Eisenberg et al. (2001b) forstår ekspressivitet som "et stabilt mønster eller stil i å utvise ikke-verbale og verbale uttrykk som ofte, men ikke alltid, er emosjonelt relatert; dette mønsteret eller stilen er vanligvis målt i forhold til frekvens og forekomst" (s. 475, min oversettelse). De fant at mødre som regulerte sine egne emosjonelle erfaringer og ekspressivitet slik at de var høy på positiv affekt og lav på negativ affekt hadde barn som var godt regulerte og dermed vel tilpasset og sosialt kompetente. Barnas reguleringsevne predikerte eksternaliserende, men ikke internaliserende vansker.

Eisenberg et al. (1998) konkluderer på bakgrunn av en rekke studier at foreldre som uttrykker noe på en positiv måte generelt er assosiert med barns uttrykking av positive emosjoner, høy kvalitet av sosial fungering og en forståelse av andres emosjoner

Oppsummering

Forskningen på foreldrestiler, utvikling av skyldfølelse og samvittighet hos barn og emosjonell sosialisering gir altså føringer på hvilke foreldrestiler og oppdragelsesstrategier som er effektive i forhold til å fremme en internalisert samvittighet og få sosialt og emosjonelt kompetente barn. I hovedsak har det altså vist seg at foreldre som kombinerer relativt høy grad av både kontroll og varme (autoritativ stil), vektlegger gjensidighet i foreldre-barnsamspeilet, snakker med barna om emosjoner, reagerer adekvat på barns negative emosjoner og ivaretar individualiteten til barnet, får de mest kompetente barna. Denne kunnskapen om barn og foreldrestiler skulle man derfor kunne forvente å finne i et fjernsynsprogram som handler om barneoppdragelse.

Medienes innflytelse på foreldrenes praksis og foreldrestil

I tillegg til en innholdsmessig formidling om barneoppdragelse gjennom fjernsynsprogrammet Nannyhjelpen, spiller formidlingsmediet (fjernsynet) og formen på fjernsynsprogrammet (reality-tv-program) en rolle i hvordan påvirkningen blir. Hvilke tradisjoner som finnes i forhold til formidling av psykologisk kunnskap på denne måten og hvilke muligheter for påvirkning som ligger i en slik formidlingsform blir derfor interessant, og er temaer jeg vil se litt nærmere på nå.

Innflytelsesrike ”oppdragere”

Fagfolk har opp igjennom tidene formidlet kunnskap om barneoppdragelse og gjennom det påvirket hvilke oppfatninger som har vært rådende. Dr. Spock fikk særlig stor innflytelse gjennom hans bok ”Common sense book of baby care” (1946) som ble solgt i 28 millioner eksemplarer og ble en av de mest leste og oversatte bøker i sin samtid. Dr. Spock ønsket med boken å gi amerikanske foreldre tilbake troen på seg selv som oppdragere (Kolle, 2000). Andre populære bøker på den tiden var Susan Isaacs ”The nursery years” og ”Det finnes ingen slemme barn” av Miriam og Joacim Israel (Kolle, 2000).

I Norge utmerket særlig Åse Gruda Skard seg i oppdragelsesdebatten, som en oppdrager av oppdragerne. Hun ønsket å lære foreldre en demokratisk oppdragelse. Prinsippene likeverd, respekt og frihet skulle også gjelde for samspillet i familien. Det innebar at barnet ble møtt med forståelse og respekt. For å klare det var det viktig å ha kunnskap om de ulike alderstrinn. Det var imidlertid ikke nødvendig med ”perfekte” foreldre som aldri gjør feil, men at grunntonen er preget av anerkjennelse og respekt for hverandre (Kolle, 2000). Skard sies også å være den første mediapsykologen, blant annet på grunn av hennes medvirkning i tv-serien ”Mathis” som ble sendt på NRK i 1975. Serien handler om en ”virkelig” familie. Hovedpersonen var en sur og vrang liten gutt som sett med voksnes øyne stadig brakte seg selv inn i vanskelige situasjoner. Situasjonene var reelle i den forstand at man kunne komme opp i de som familie, men fiksjon i det at de var arrangert. Programmet ble sendt på barne-tv, men senere på kvelden ble det sendt et diskusjonsprogram for voksne der psykologene Magne Raundalen og Åse Gruda Skard diskuterte det som hadde skjedd i programmet. Slik sett fulgte underholdningen for de små pedagogiske retningslinjer samtidig som fagfolk formidlet kunnskap om barnepsykologi (Hauge, 2005).

Ifølge Korsvold (1998, i Kolle, 2000) bidro Åse Gruda Skard til en psykologisk orientert oppdragelse, og dermed en større forståelse og respekt for barndommen, og hun førte folkeopplysningstanken videre i store deler av dette århundret.

Medienes påvirkning

Det har vist seg vanskelig å måle hvilken direkte effekt media har på publikum. Den klareste sammenhengen som er funnet gjelder vold i fjernsynet og barns aggressive atferd (Lull, 2000). En av årsakene til at medias påvirkning er vanskelig å måle skyldes at media selv er mediert av ulike sosiale forhold som styrer, filtrerer og tolker opplevelser man får gjennom media. Folk snakker om det de ser og hører i fjernsynet og påvirker dermed effekten budskapet får (Lull, 2000). Et eksempel er foreldre som snakker til barna om ”prososiale” temaer i fjernsynet for å forsterke disse (Lull, 2000). Et slikt perspektiv på media som mer indirekte, ikke så absolutt i sin effekt og med et aktivt publikum har fått stor oppslutning innenfor mediaforskningen, og har fått betegnelsen *anvendelsesmodellen* (Hadenius og Weibull, 1989). Fokuset er her i større grad på publikum enn på mediene. I denne modellen har mennesker et fritt valg om å la seg påvirke og det er individuelt om man benytter media til å få råd, løse personlige problemer, lære sosiale roller etc. eller ikke (Hadenius og Weibull, 1989). Dette perspektivet har i sin tur blitt kritisert for sin individualistiske synsmåte, for at det i for liten grad overskuer at menneskene blir påvirket og lar seg påvirke som gruppe.

Media presenterer en agenda av direkte forslag (f.eks. reklame) og indirekte forslag (slik som temaer i tv-programmer) som forsterker den dominante ideologi i samfunnet. Mens den eldre direkte effekt forståelsen og anvendelsesmodellen begge fokuserer på medias effekt på menneskers oppfatninger og handlinger, fokuserer den senere forskningen mer på kunnskapen eller orienteringen som ligger bak det mennesker synes og gjør. Media former vårt *bilde av virkeligheten* (Hadenius og Weibull, 1989).

James Lull (2000) understreker den sterke betydningen massemedia har i å spre ideologier som han definerer som bestemte måter å tenke på eller "systemer av ideer". I tillegg har media muligheten til å eksponere, dramatisere og popularisere kulturelle biter og fragmenter av informasjon, for eksempel gjennom underholdningsprogram. Disse bitene og fragmentene blir så ideologisk valuta i sosiale utvekslinger (Folk snakker om det de ser, leser og hører i massemedia) (Lull, 2000). Gjennom dette blir både holdninger, meninger og mottakeligheten til individer, som Lull forstår som menneskers bevissthet, påvirket. Mens ideologier i hovedsak refererer til representasjonen av ideer, er bevisstheten det inntrykket disse ideene etterlater i individet eller gruppen. Særlig to faktorer er viktig i å forme bevisstheten; å *rette* folks oppmerksomhet mot bestemte ideer og *repetere* nøkkelinformasjonen (Lull, 2000).

McCombs og Shaw (1972, i Størksen og Vandeskog, 1990) mener ikke massemediene har særlig innvirkning på hvordan folk flest skal tenke, men større innvirkning på hva de skal tenke noe om – hva som skal stå på mottakernes dagsorden.

Nordlund (1996) peker på massemedias rolle i å påvirke hvilket menneskesyn som til enhver tid er rådende i et samfunn. Mennesket trenger en oppfatning om seg selv og andre for å kunne forstå seg selv, egne og andres handlinger, og dermed kunne være i samspill med sine medmennesker. Ifølge Nordlund har massemediaforskningen i sin allmennhet vært ganske utydelig når det gjelder hvordan man betrakter menneskets natur, selv om visse teorier om menneskelige handlinger har vært rådende. Særlig har sosialpsykologien stått sentralt og handler om hvorfor mennesker oppfører seg på bestemte måter i nærvær av andre. Andre innflytelsesrike teorier er, ifølge Nordlund, behaviorismen, gestaltteori, og et tredje perspektiv som kombinerer indre og ytre krefter og som omhandler transaksjoner og sosial innlæring er andre teorier som har hatt innflytelse. Et behavioristisk perspektiv som mener at det er de ytre omgivelsene som er bestemmende for individets atferd har for eksempel vært sentralt i forskningen på massemedier og propaganda, kampanjer og innflytelser (Nordlund, 1996). Oppfatningen er her at man gjennom å manipulere ulike massemediala stimuli kan påvirke

menneskers holdninger og atferd. Hvordan de andre teoretiske perspektivene styrer medieforskningen gir ikke Nordlund noen eksempler på.

Fjernsynets særpreg som formidlingskanal

Fjernsynet kjennetegnes ved at formidlingen er umiddelbar og at den består av både lyd og bilde. I følge Bignell (2005) jobber fjernsynet ”gjennom virkeligheten”; aktuelle scener, steder og mennesker er representert eller enn ”forestilt”, og representasjonene er gjenkjennelige og ofte nålevende.

Postman (2004) hevder at ”alt blir underholdning”; at også informasjon blir underholdning når den formidles gjennom fjernsynet. Han ser en fare for at samfunnet, som mangler klare forestillinger om skillet mellom informasjon og underholdning, kan bli likegyldig til skillet mellom virkelighet og illusjon, sannhet og løgn. Funn støtter denne påstanden; en del av seerne har problemer med å skille mellom den virkelige verden og den verden som framstilles på fjernsynet (Størksen og Vandeskog, 1990).

Andre peker på nødvendigheten av toveis-kommunikasjon eller eventuelt andre hjelpemidler hvis en mottaker skal lære noe som krever intellektuelle ferdigheter over ”forståelses-nivået”. Fjernsynet har dermed visse begrensninger som formidlingsform (Størksen og Vandeskog, 1990)

Reality-tv

Reality-tv har hurtig vokst til å bli en av de mest populære programtypene innenfor TV-kulturen. Det finnes ingen presis definisjon av reality-tv. Mye skyldes programtypens hybride natur; den har en dokumentarisk form samtidig som innholdet er av ”teoretisk, kritisk og metodisk karakter” (Holmes og Jermyn, 2004). En annen forklaring er at et stort omfang av programmer har fått denne merkelappen på seg, og at dette har endret seg i takt med skiftninger i reality-baserte tekster.

Programmene kjennetegnes ved et kontrollert miljø, mangler dokumentarenes interesse for sosial handling og ligger nærmere underholdningssjangeren (Bignell, 2005). Reality-tv vektlegger representasjonen av vanlige mennesker og angivelige uskriptede eller spontane øyeblikk som formodentlig avslører umediert realitet (Biressi og Nunn, 2005)

Henrik Helèn (2006) spurte folk hvorfor de ser på reality-tv og hva de synes er tiltalende med sjangeren. Han fant at folk har en interesse av å observere andre mennesker; at hva som oppfattes som virkelig avhenger av hvilket miljø programmet utspilles i og hvilken gruppe av deltakere som observeres; egenskaper som ”underholdende” og ”informativt” ble

tilskrevet programmet ut fra hvor fokuset ble oppfattet å være (interessen for et visst emne er også styrende for om man ser på visse programmer) og folk ser på reality-tv som et tidsfordriv mens de holder på med andre ting.

Realityprogram som retter seg mot barneoppdragelse

Mange av fjernsynsprogrammene med oppdragelse som innhold har i løpet av de siste årene dreid seg om vanskelige og trassige barn, og foreldre som sliter med oppdragelsen.

”Løsningen” har ofte vært å få besøk av en nanny til å ”ordne opp”. Antallet og variasjonene av nannyprogrammer har eksplodert i løpet av de siste par årene; ”Nannyhjelpen”, ”Nannyjouren”, ”Supernanny”, ”Våre små englebarn”, og ”SOS barnevakten”. Alle har blitt vist på norske kanaler (bortsett fra Nannyjouren), men kun Nannyhjelpen er norskprodusert.

Et norsk program (sendt høsten 2006) som tar utgangspunkt i problematferd hos barn er ”I de beste familier”. Her kommer ikke en nanny, men to psykologer for å hjelpe familien med å ordne opp i problemene. Av de nyeste programmene om barneoppdragelse i Norge er ”Kos og Kaos”, som i en mer underholdningspreget sammenheng tar for seg generelle temaer knyttet til å leve med barn. Barneoppdragelse synes altså med andre ord å være et hyppig tema i nåtidens fjernsynsprogrammer.

Nannyhjelpen

I alt ni programmer av Nannyhjelpen ble sendt på TV3 i løpet av høsten 2005. TV3 presenterer Nannyhjelpen som et realityprogram. Det som vises er ikke fiksjon fordi man går inn i virkelige familier og observerer hva som skjer når Nanny kommer til. Seerne får følge familien i fem dager som er klippet ned til ca 45 minutter.

På TV3s internettsider presenteres Nannyhjelpen på denne måten:

Nå kommer den første norske utgaven av realitysjangeren hvor foreldre får hjelp med sine umulige barn. I TV3's Nannyhjelpen får norske familier besøk av spesialister på feltet barn og barneoppdragelse – såkalte "nannier". Her skal atferdsproblemer hos norske rakkerunger ordnes opp i – til de frustrerte foreldrenes store lettelse.

Et søk på ”Nannyhjelpen” på søkerprogrammet ”Google” ga 713 treff. Mange av treffene dreide seg om de to første programmene som ble klaget inn for Pressens Faglige Utvalg. Begrunnelsen var at programmet i for stor grad utleverer og blottstiller barna, og at man ikke kan overskue hvilke konsekvenser en slik eksponering kan få for dem. Tolv

fagpersoner undertegnet klagen, deriblant barneombud Reidar Hjermand. PFU endte med å gi TV3 kritikk (www-lu.hive.no/ansatte/so/documents/PFUklage.pdf).

Mange har sett programmene og har gjort seg opp meninger om dem; VG-nett rapporterte at 121000 seere så premiereprogrammet. Litt senere utpå høsten hadde programmet 97000 seere. Det er opprettet diskusjonsforum på nettet og programmet synes å fenge og engasjere folk, kanskje fordi ”virkelige” familier presenteres og gjenkjennelsesfaktoren er høy.

Forskning på Nannyprogrammer

Det er beskjedent med forskning på Nannyprogrammene og lignende programmer. Hauge (2005) skrev en oppgave på journalistutdanningen med tittelen ”Nannyhjelpen – en rapport om å bringe barns privatsfære ut i det offentlige rom”. Den tar utgangspunkt i klagen fra PFU, og bygger på dybdeintervjuer av 13 personer, blant andre eksperter på barn, produsentene av programmet og to av mødrene i familiene. Rapporten viser at det er mange meninger om temaet; produsentene mener de ikke har gjort noe galt, ekspertene derimot mener Nannyhjelpen er et uakseptabelt program og familiene (to stk.) var fornøyde med framstillingen av dem selv. En oppgave innenfor mediepedagogikk er skrevet av Maria Näslund (2006) med tittelen; ”Nannyfenomenet. En kvalitativ studie om barnoppfostran i och via TV”. Den retter seg mot ”hur barn og vuxna oppfattar den mediepedagogiske framställning ock oppfostringsmetoderna som formedlas i nannyprogrammen Nannyjouren och Supernanny” (s. 4). (Nannyjouren tilsvarende den norske Nannyhjelpen, med tre profesjonelle nannies og den samme presentasjonen som på TV3’s nettside). På bakgrunn av intervjuer med voksne og barn som får se et avsnitt av Nannyjouren og supernanny finner hun i hovedsak at det er en programsjanger som blir likt av både barn og voksne; de voksne synes at programmene er gode og lærerike, og gir en hel del tips og råd. Barn synes det er morsomt å se hvordan andre har det. Näslund siterer et avsnitt av Tomas Johansson, professor i sosialpsykologi, som handler om hans synspunkter i forhold til innholdet av programmene. Han synes nannyene ”benytter en slug ock bra metod”. De blander ulike oppdragelsesteknikker og integrerer de på en måte som gir familien en bedre struktur. Foreldre og barn får hjelp til å møtes på like vilkår. Han mener det er en behavioristisk form for innlæring, men på en myk måte uten autoritet. Det handler om straff og belønning, men straffen handler om å tale barnet til rette og be om forlatelse. Foruten Johanssons synspunkter på noen av programmene finnes det ingen studier på Nannyprogrammer innenfor psykologifeltet.

Begrunnelse for egen studie

Det finnes altså nesten ingen forskning på Nannyprogrammene eller analyser av hva disse programmene formidler av oppdragelsesstrategier og kunnskap om barns utvikling. Ut fra en antakelse om at informasjon formidlet gjennom fjernsynet kan påvirke foreldres oppfatninger av barn og hvorfor barn oppfører seg som de gjør og at oppfatningene påvirker foreldrenes oppdragelsespraksis, blir det viktig å analysere den informasjonen slike programmer formidler. At mange foreldre ser disse programmene gjør analysen ekstra viktig, fordi kunnskapen som blir formidlet blir tatt opp av mange og fungerer som en slags generell folkeopplysning.

Nannyhjelpen er den eneste norskproduserte programserien, den ble derfor valgt ut fra en antakelse om at norske foreldre i større grad identifiserer seg med og er interessert i norske familier.

Hensikten med oppgaven er å få fram et tydelig bilde av hvilke oppdragelsesstrategier og syn på barns utvikling som blir formidlet i Nannyprogrammene. Analysene tar utgangspunkt i kategorier for hva foreldrene og barna sier og gjør (atferd), hvordan Nanny forstår dette, og hvilke metoder og tiltak hun iverksetter for å løse familiens problemer. Foreldrenes og barnas atferd blir delt inn i positive, negative og nøytrale kategorier og det registreres om atferden forekommer før eller etter Nannys råd og intervensjoner. Flere kategorier dreier seg om Nannys råd og tolkninger. I tillegg til å analysere hva programmene inneholder blir forekomsten av de ulike atferdene registrert. Dette gir et bilde av hva Nannyprogrammene fokuserer på og vektlegger.

METODE

Utvalg:

I alt ni programmer av Nannyhjelpen ble sendt på TV3 i løpet av høsten 2005. Programmene ble kjøpt inn fra produsenten. Analysen omfatter seks av programmene, fra tredje til åttende episode. Disse episodene ble valgt fordi det er sannsynlig at programmene var mer ”satt” i den forstand at de hadde fått det formatet som de resterende episodene hadde. De senere episodene vil derfor i større grad likne hverandre slik at de blir lettere å sammenlikne.

Programmenes oppbygning

Alle programmene om Nannyhjelpen følger samme oppbygning:

- en felles introduksjon
- familien blir presentert; hvem den består av (navn, alder) og hvor de bor
- i gjennomsnitt 7,25 minutter med scener fra familielivet
- den utvalgte Nannyen dukker opp, og ringer på døra til familiens hus
- Nanny observerer familien i gjennomsnitt i 5,9 minutter, i to av episodene starter hun intervensjonen her
- Nanny har en samtale med foreldrene om det hun har observert og gir råd knyttet til dette
- Nanny samler inn familien til et regelmøte hvor hun presenterer reglene som hele familien eller enkelte familiemedlemmer skal følge
- familien får besøk av en venn eller slektning som uttaler seg om familiens problemer
- Nanny intervensjoner og familiemedlemmene får belønninger når de klarer å følge reglene
- Nanny deler ut diplom som alle signerer på og som henges opp på veggen
- Nanny tar avskjed med familien

Under programmet, rettet mot seerne, uttaler:

- foreldrene seg om barna, hvordan de opplever Nannys beskrivelser, råd, hvordan det er å ha henne der, forandringer i familien og lignende.
- Nanny seg om det hun observerer og forhold rundt det.

Familienes medlemmer

Barna i programmene varierer i alder fra et halvt til fjorten år (tabell 1). Det er til sammen åtte gutter og ni jenter. Tre av familiene har to barn, to har fire barn, og en har tre barn. I fire av programmene er kun mor tilstede (har hovedomsorgen for barna), i et er begge foreldrene tilstede og i et er mor og en kjæreste tilstede.

Tabell 1. Hvem familiene består av

<i>Familiene</i>	<i>Alder på barna (år)</i>	<i>Barnas kjønn</i>
1) mor, to barn	2, 4	Gutt x 2
2) mor, fire barn	4 ½, 6, 6, 14	Gutt x 2, jente x 2
3) mor, tre barn	½, 3, 5	Jente x 3
4) mor, far, to barn	2, 4	Gutt x 1, jente x 1
5) mor, mors kjæreste, fire barn	2, 4 ½, 5 ½, 9	Gutt x 1, jente x 3
6) mor, to barn	2 ½, 8	Gutt x 2
<i>Gjennomsnitt/sum</i>	<i>4,85</i>	<i>Gutt x 8, jente x 9</i>

Varighet på programdelene

Tabell 2a inneholder varighet på de ulike delene av programmene. Programmene som ble brukt i analysen, ble delt inn i to deler: en del som viste familien før intervensjon og en del som viste familien under og etter intervensjon. Delen før intervensjon varer gjennomsnittlig 21,3 minutter, mens delen under og etter intervensjon varer i 20,8 minutter. Til sammen varer de delene som blir analysert 42,1 minutter (tabell 2b).

Tabell 2 a. Varighet på programmet

	<i>Gjennomsnitt tid (min)</i>	<i>Standardavvik</i>	<i>Spredning (min)</i>
Tid før intervensjon	21,3	3,1	18,1 - 26,5
Tid under intervensjon	20,8	3,3	16,2 - 25,1
Elementer som er utelatt	2,0		
- besøk av venn/slektning	(1,3)	0,5	0,4 - 1,8
- foreldre uttaler seg	(0,8)	0,5	0,4 - 1,1
Repetisjon	0,9	0,4	0,9 - 1,0
Reklame	11,5	0,5	11,0 - 12,3
<i>Total tid</i>	<i>56,5</i>	<i>1,1</i>	<i>55,2 - 58,1</i>

Tabell 2 b

	<i>Gjennomsnitt tid (min)</i>
Program brukt i analyser	42,1
- før intervensjon	
- under intervensjon	
Program ikke brukt i analysen	14,4
- elementer som er utelatt	
- repetisjoner	
- reklame	
<i>Total tid</i>	<i>56,5</i>

Programdeler som ikke er med i analysen og er utelatt er episoder der familien får besøk av en venn eller slektning (1,3 min), situasjoner der foreldrene kommer med uttalelser i et eget rom (0,8 min), repetisjoner (0,9 min) og reklame (11,5 min). Dette tilsvarer gjennomsnittlig 14,4 minutter. Totalt sett varer en episode 56,5 minutter.

Uttalelser fra foreldrene og repetisjoner, som forekommer gjennomgående i løpet av hele programmet er regnet ut som gjennomsnittet av to programmer. De andre målene er gjennomsnitt av alle seks programmene.

Delen før intervensjon er tiden fra starten av programmet, og fram til etter regelmøtet med familien. Den består av introduksjonen, scener fra familielivet, Nanny som kommer på besøk og observerer familien, Nanny's samtale med foreldrene, og hennes regelmøte med familien. Delen under intervensjonen er tiden fra etter regelmøtet og til Nanny reiser. Det er her Nanny starter sin intervensjon.

Intervensjon omfatter alle Nannys inngripen i familien, gjennom spørsmål, direkte oppfordringer, rådgivning osv.

I to av programmene begynner Nanny å intervensjonere under observasjonen. Jeg velger likevel å registrere atferden og beskrivelsene som forekommer her som før intervensjon, bortsett fra noen få tilfeller der atferden fremkommer som en direkte følge av Nannys instruksjoner (f.eks. en mor som går inn på rommet til barnet og iredsetter det etter at Nanny har bedt henne gjøre det). Denne atferden blir registrert som under intervensjon.

Det er atferd og Nannys beskrivelser av atferd og egenskaper hos foreldre og barn som registreres i forhold til om den forekommer før eller under intervensjon. Ved å dele inn slik kan man få et inntrykk av hvordan atferden forandres i løpet av programmet.

Prosedyrer

For å få tak i hvilke oppdragelsesstrategier og syn på barns utvikling som blir formidlet i programmene, ble innholdet i programmene registrert på en systematisk måte. Etter å ha sett igjennom noen episoder av Nannyhjelpen ble følgende hovedkategorier laget; atferd til foreldrene og barna, Nannys beskrivelser av foreldrenes og barnas atferd og egenskaper, Nannys forklaringer på atferd og egenskaper, Nannys råd og informasjon, Nannys familieregler, Nannys intervensjoner, Nannys begrunnelser for intervensjonene og hvordan intervensjonen foregår. Atferden til foreldrene og barna ble delt inn i positiv, negativ og nøytral atferd. Nannys beskrivelser av foreldrenes atferd og egenskaper ble delt inn på en

tilsvarende måte. Alt som ble sagt og vist i episodene ble så transkribert og delt inn i ”hendelser”. Målet var å transkribere mest mulig deskriptivt, det vil si med minimal tolkning (Langdridge, 2006). Hendelsene er atferdshandlinger, Nannys beskrivelser av en atferdshandling, forklaringer, råd og informasjon, familieregler, intervensjoner, begrunnelser og hvordan intervensjonen foregår. Disse hendelsene ble så karakterisert i en spesifikk underkategori og tilordnet hovedkategoriene. Et eksempel på en underkategori av Nannys intervensjoner er å få mor til å bestemme (se vedlegg C-G for inndelingen i underkategorier).

I tillegg til å registrere hva innholdet i programmene består av ble forekomsten av de ulike innholdselementene registrert.

Kategoriene

Foreldrenes og barnas atferd

Med atferd mener jeg alt som sies, gjøres eller uttrykkes på en eller annen måte. Atferden som forekommer er i hovedsak samspillsatferd, det vil si at den skjer i samspill med andre.

Atferden blir derfor først og fremst sett i forhold til hvordan den virker inn på andre.

Foreldrene og barnas atferd deles inn i positiv, negativ og nøytral atferd.

Positiv foreldreatferd er atferd der den voksne:

- omtaler egenskaper hos barn som vanligvis regnes som positive – utsagn som har med barnets mestring eller disposisjon å gjøre (f.eks. peke på at barnet utfører noe bra eller at det har bra egenskaper)
- deltar i konstruktive samspill med barnet; hjelper barnet eller gjennomfører en meningsfull aktivitet med barnet (f.eks. lek med barn)
- viser sensitivitet til barnas behov (f.eks. å spørre barnet om noe var vanskelig)
- viser omtenkksomhet og omsorg (f.eks. å trøste barnet)

Positiv barneatferd er atferd der barnet:

- deltar i positive samspill med andre (f.eks. sitte på fanget)
- følger påbud og oppfordringer fra foreldre
- viser selvstendighet og aldersadekvat mestring (f.eks. hjelpe til med å dekke bordet)
- aktiverer seg selv (leke alene)

Negativ foreldreatferd er atferd der den voksne:

- deltar i samspill med barnet som inneholder konflikt
- bryter familiens egne ”regler” eller andre normer for vanlig oppførsel (f.eks. stelle barnet i stua)
- ikke er sensitiv overfor barnets behov (f.eks. ikke svare/ragere på barnets henvendelse)
- uttrykker emosjoner på en negativ måte (f.eks. kjeft)
- er ettergivende for barnets negative atferd etter gjentatte ganger å ha sagt nei
- tar avgjørelser i barnas konflikter hvor barnet kunne løse de selv med veiledning

Negativ barneatferd er atferd der barnet:

- går inn i samspill med andre som inneholder konflikt eller behandler ting på måter som virker ødeleggende (f.eks. slå søsken, tråkke på en lekefigur)
- ikke hører på eller adlyder foreldrene når de stiller rimelige krav/oppfordringer
- bryter inneforståtte regler for hvordan de skal oppføre seg i familien
- bråker når de ikke skal
- uttrykker emosjoner på en negativ måte (eks gråt og sutring) (gråt er i seg selv nødvendigvis ikke en negativ atferd, men mye av gråten i Nannyhjelpen framstår som ”trassgråt” framfor mer ”sår gråt”, og siden det er vanskelig å skille mellom ulike former for gråt, er gråt derfor tatt med blant de negative barneatferdene).

Nøytral atferd omfatter foreldreatferd og barneatferd som ikke har tydelige kvaliteter av verken positiv eller negativ natur.

- Nøytral foreldreatferd er videre delt inn i oppdragelsesstrategier og intervensjonsatferd. Oppdragelsesstrategier innebærer atferd der foreldrene reagerer på barnas negative atferd eller prøver å få barna til å gjøre eller ikke gjøre bestemte handlinger. Disse omfatter verbal irettesettelse, fysisk irettesettelse, verbal irettesettelse med forbud, verbal irettesettelse med påbud, forbud og avslag. Intervensjonsatferd blir definert som atferd framkommet direkte på grunn av Nannys intervensjoner, og som har for få tydelige kvaliteter av positivt samspill til at de lett kunne kategoriseres som positiv

atferd. Disse omfatter å ignorere negativ atferd, etablere faste rutiner, lage system for lekene, benytte belønningssystemet til Nanny, etablere godt kosthold og minne om regel. Nøytral foreldreatferd som ikke er oppdragsstrategier eller intervensjonsatferd er det å tilby/gi mat, husholdningsaktiviteter, opprydning etter barn og annet. Eksempler på nøytral barneatferd er det å søke kontakt med foreldre og uforsiktighet.

For en nærmere beskrivelse av kategoriene som faller inn under positiv, negativ og nøytral atferd, se vedlegg A.

Fellesaktiviteter mellom foreldre og barn omfatter aktiviteter der to eller flere barn og en eller begge av foreldrene gjør en aktivitet sammen, for eksempel spille spill sammen.

Nannys beskrivelser av familien

I løpet av programmet, spesielt under Nannys observasjon, i samtalen med foreldrene, og i forbindelse med utdeling av diplom beskriver Nanny hvordan hun oppfatter barna, foreldrene, og det som skjer i familien. Dette blir kalt beskrivelser enten av helhetsinntrykk/trekk ved familien, av barnas egenskaper og atferd eller foreldrenes egenskaper og atferd. I starten av programmene, før Nanny kommer, er det en programstemme som beskriver egenskaper og atferd ved familiemedlemmene. Denne er registrert som en del av Nannys beskrivelser. Knyttet til beskrivelsene registreres de forklaringer Nanny har på barnas og foreldrenes atferd, råd hun gir, og informasjon knyttet til råd eller som forekommer mer generelt.

Nannys familieregler

Alle reglene som Nanny introduserer for familiene blir registrert i tillegg til hvem de er rettet mot.

Nannys intervensjoner

Intervensjonene er delt inn i hva de inneholder, målperson for intervensjonen, situasjonsmessig bakgrunn for intervensjonen, begrunnelser for intervensjonen og hvordan intervensjonen foregår.

For et eksempel på registrering av en nanny-episode i de ulike kategoriene, se vedlegg B

Elementer som er utelatt fra analysen

Den besøkende

Den besøkende er enten en venn eller en slektning av familien. Vedkommende forteller hvordan han/hun oppfatter familien, hva som er hovedproblemene og støtter tiltaket om å få hjelp utenfra. Uttalelsene sammenfaller meget godt med det som har vært tema tidligere i programmet og fungerer slik jeg ser det som en slags validering av Nanny; at hun har oppfattet hva familien trenger hjelp til og at det er kun hun som kan hjelpe denne familien til å komme videre. Dette er ikke tatt med i analysen, verken uttalelser eller atferd til den besøkende, eller barnas atferd overfor den besøkende. Grunnen til dette er at denne delen av programmet er meget begrenset i tid sammenliknet med all den tiden foreldrene er sammen med barnet, og at Nannys intervensjoner og beskrivelser er rettet mot foreldrene og barna, ikke de besøkende.

Foreldrenes beskrivelser og uttalelser overfor Nanny

Uttalelser fra foreldrene som forekommer i et eget rom, rettet mot seerne, blir utelatt. Disse omhandler alt fra trekk ved barna og familielivet, hvordan de opplever å ha Nanny på besøk, hvordan de opplever Nannys beskrivelser og intervensjoner til evalueringer av hva som skjer/har skjedd i løpet av uka. Uttalelser som er rettet mot Nanny, som for eksempel svar på spørsmål blir heller ikke registrert.

Ingen av disse uttalelsene er en del av atferden i samhandling med barna, og er dermed ikke så relevant for oppgaven som dreier seg om hvordan foreldre oppdrar - og blir instruert til å oppdra barn.

Atferd utenfor kameraets fokus

Enkelte ganger blir et barn filmet, mens et eller flere barn er i bakgrunnen. Jeg har i disse tilfellene kun registrert atferden til barnet som er i fokus for kameraet og som oppmerksomheten naturlig retter seg imot.

Samsvar

Foreldrenes og barnas atferd ble kategorisert av to uavhengige skårere. Alle atferdshendelsene til barna og foreldrene i en episode ble skrevet ned på et ark, i tilfeldig rekkefølge, kun inndelt i barneatferd og voksenatferd. Ut fra transkripsjonen var det i alt 112 atferdshendelser. En annen skårer gjorde kategoriseringen på bakgrunn av definisjonene av positiv, negativ og nøytral foreldre- og barneatferd og de ulike atferdskategoriene som faller inn under positiv,

negativ og nøytral atferd (vedlegg A). Av de 112, ble 96 atferdshendelser plassert i riktig underkategori, noe som gir et samsvar på 85,7 prosent. Ytterligere 9 atferder ble plassert riktig i forhold til om det var positiv, negativ og nøytral atferd, men altså i feil underkategori, og gir et samsvar på 93,8 prosent for hovedkategoriene.

Resultater og analyser

Beskrivelse av de ulike programelementene

Introduksjon (1.05 min)

Hvert program introduseres slik:

Noe av det verste som kan hende en familie, er at barna tar over makten i hjemmet og foreldrene mister kontrollen. Det har hendt disse norske familiene, og nå trenger de profesjonell hjelp. Men ta det med ro, Nannyhjelpen finnes. Til familiens assistanse har vi skaffet tre av Norges mest kvalifiserte nannies. De har stor kunnskap og bred erfaring med familier i krise. Til hvert program plukker vi ut den nannien som er best egnet til å støtte og hjelpe den aktuelle familien. Nanny får bare en uke på seg til å forandre familiens liv. Kan Nannyhjelpen redde disse familiene? Kan kaos vendes til harmoni på bare en uke?

Mens introduksjonen leses vises bilder av barn som slår, sparker, biter, gråter, foreldre som river seg i håret -utvalgte klipp som man kan kjenne igjen fra de forskjellige programmene.

Presentasjon av den aktuelle familien

Den samme stemmen som leser introduksjonen presenterer også familien, hvor de bor og hvem de består av. Det vises bilder av stedet, huset og familiens medlemmer.

Scener fra familielivet (i gjennomsnitt 7,25 minutter)

Programstemmen forteller videre om trekk ved familien og hva de sliter med samtidig som det vises bilder av det samme, eks: "I dette hjemmet er det et aktivitetsnivå uten sidestykke og mor er alltid på etterskudd i forhold til det barna finner på". "Her går det ikke lang tid mellom hver gang noe skjer". "Støynivået er til tider så høyt at man kunne trenge hørselsvern". "Det er to barn som ofte er misfornøyde og gir uttrykk for det gjennom hele skalaen fra sutring til strigråt. Ungene er trassige og vil ikke gjøre det foreldrene ber om". "Dette er tilsynelatende en velfungerende familie, men mor er sliten og føler at det er barna som kontrollerer hjemmet". "Daria liker å terge mor, hun er egenrådig og hører sjelden etter". Det fortsettes å vises episoder av familien, noe med og noe uten programstemmen. Som regel fokuseres det på tre eller fire problemer familien har og som vises igjen og igjen i litt ulike varianter. Seerne blir vitne til en familie i kaos.

Nanny kommer på besøk

Etter å ha sett en familie som sårt ser ut til å trenge hjelp presenteres og plukkes en Nanny ut. Programstemmen: "Til familiens hjelp finnes det tre Nannys. Det er Ingvill, Anne-Beate og

Berit som i kveldens program skal reise hjem og hjelpe en familie i krise. Berit er førskolelærer, utdannet i USA og Norge og har bred erfaring fra over 20 års arbeid med barn i alle aldere. Videre sier Berit: ”Jeg skal lære foreldrene å gjøre riktige prioriteringer så de får et bedre liv med barna sine. Ved utplukking av en av de to andre Nannyene er presentasjonen som følger: Ingvill er utdannet pedagog og har tidligere jobbet som lærer og leder i barnehage. Ingvill ser på familien som et team og er opptatt av struktur, regler og godt samspill. Ingvill: ”Jeg er opptatt av å bygge sterke vinnerteam og familien er et team”. Anne-Beate har mange års erfaring som pedagogisk leder og er også sertifisert foreldre- og gruppeveileder. Anne-Berit: ”Jeg har to yngre barn og synes det er viktig å lære barn og voksne respekt for hverandre”.

Vi følger den aktuelle Nannyen, komme gående med en trillekoffert, på vei mot familiens hus hvor hun ringer på. Hun hilser på familien, presenterer seg selv og sier at hun først vil observere familien, og sier at det er fint om de kan late som om hun ikke er der.

Nanny observerer (i gjennomsnitt 5,9 minutter)

Nanny følger etter de ulike familiemedlemmene rundt i huset, setter seg litt i bakgrunnen når scenene utspilles og noterer i notatblokken sin.

Nanny beskriver det hun har observert

Nanny beskriver (i et eget rom) for seerne det hun har lagt merke til av egenskaper og atferder hos barna og foreldrene. I varierende grad gir hun forklaringer på atferd, uttrykker råd og informerer om ulike forhold.

Nanny samtaler med foreldrene

Nanny samtaler med foreldrene om det hun har observert og gir råd og informasjon knyttet til disse.

Nanny presenterer familireglene

Nanny samler hele familien og presenterer reglene som familien skal følge. Det er tre eller fire regler skrevet på en liten plakat. Reglene er rettet mot hele familien eller bestemte familiemedlemmer. Nanny forklarer reglene mer eksplisitt, og spør om alle er klare for å følge de. Reglene henges opp på et sted de er godt synlige for familien.

Nanny intervenerer og belønner

Når reglene er presentert begynner ”jobbingen”. Nanny griper inn enten når hun reagerer på noe foreldrene eller barna gjør, eller når hun har et prosjekt hun vil de skal gjennomføre, f.eks. lage et system for lekene. Nanny presenterer belønningssystemet (i fire familier) og familiemedlemmene får belønninger når de har klart å følge reglene (fem familier). Det kan være togskinner som til slutt skal nå fram til en større belønning, magnetbrikker som settes inn i en figur eller lignende. Nanny gir også enkelte av familiene gaver som er nyttig i forhold til å gjennomføre en intervensjon, for eksempel lesepult til lekselesing eller hyller til å plassere leker i.

Nanny deler ut diplom og gaver

Mot slutten av programmet når familien har klart å følge reglene får de et stort diplom som alle skal signere under på og gaver (f.eks. kosedyr, bøker, hårspenner).

Observasjoner rettet mot seerne

I noen tilfeller forteller Nanny seerne hva hun har sagt og bedt foreldrene gjøre samtidig som vi ser bilder av at foreldrene gjør nettopp dette. Vi får altså ikke direkte se at Nanny intervenerer med familiemedlemmene, men antar at hun har gjort det slik hun sier at hun har. Jeg har valgt å ta med disse tilfellene som intervensjoner på lik linje med de andre, da jeg antar at familiemedlemmene også opplever det seerne opplever.

Begrunnelsene for intervensjonene

Begrunnelsene for intervensjonene er i varierende grad gitt eksplisitte til familiemedlemmene. Noen er gitt implisitt ut fra det Nanny har sagt tidligere eller i forhold til reglene hun har presentert. I mange tilfeller foreligger det ingen begrunnelse.

På samme måte som for intervensjonene er enkelte begrunnelser gitt eksplisitt til seerne, men ikke til foreldrene eller barna. Jeg antar også her at familien får den samme informasjonen som oss og tar derfor disse begrunnelsene med på lik linje som begrunnelser synlig gitt til familien.

Barneatferd

I de seks Nannyprogrammene blir det vist 322 episoder av negativ barneatferd, 136 episoder av positiv barneatferd og 40 episoder av nøytral barneatferd (tabell 1).

Tabell 1. Positiv, negativ og nøytral atferd hos barn

Negativ atferd	<i>Før intervensjon (n)</i>	<i>Under intervensjon (n)</i>	<i>sum</i>
Protest	7	3	10
Ulydighet	29	7	36
Masing	7		7
Atferd til gal tid	4		4
Stikke av	10		10
Lage støy	16	2	18
Destruktiv atferd ovenfor ting	62	2	64
Bryte regler	23	2	25
Destruktiv atferd ovenfor andre	29	5	34
- Fysisk vold mot foreldre	9	1	10
- Fysisk vold mot søsken	27		27
Inneforståtte overlagte regelbrudd	7		7
Negativ verbal aggresjon	1		1
Gråt	38	3	41
Sutring	22	2	24
hyling	4		4
<i>sum</i>	295	27	322

Positiv atferd	<i>Før intervensjon (n)</i>	<i>Under intervensjon (n)</i>	<i>Sum</i>
Lek alene	12	13	25
Lek sammen	10	19	29
Lydighet	3	8	11
Selvstendighet		12	12
Lydighet med selvstendighet	1	3	4
Gi/Dele med andre	1	3	4
Følge bordregler	2	4	6
Hjelpsomhet		10	10
Gi fysisk nærhet	8	12	20
Høflighet		2	2
Følger oppfordring om positiv atferd		3	3
Sitte på fanget	5	2	7
Samtale med søsken		1	1
Lekselesing	2		2
<i>Sum</i>	44	92	136

Nøytral atferd	<i>Før intervensjon (n)</i>	<i>Under intervensjon (n)</i>	<i>Sum</i>
Søke kontakt med foreldre	9		9
Verbalt uttrykke et ønske		3	3
Fjerne seg fra negativ hendelse	1	2	3
Atferd som blir stoppet	1		1
Hverdagsaktivitet	3	3	6
Uforsiktighet	2	3	5
Annet	7	6	13
<i>Sum</i>	23	17	40

Av negativ barneatferd blir 295 episoder vist før intervensjonen og 27 episoder under intervensjonen. Dette gir et gjennomsnitt på henholdsvis 13, 8 og 1,3 episoder pr. minutt, som tilsvarer en reduksjon i negativ atferd på 82,8 prosent. Av positiv atferd forekommer 44 episoder før intervensjonen og 92 episoder under intervensjonen. Dette gir et gjennomsnitt på henholdsvis 2,1 og 4,4 episoder pr. minutt, som tilsvarer en økning i positiv atferd på 35,7

prosent. Av nøytral atferd forekommer 23 episoder før intervensjon og 17 episoder under intervensjon, og gir en reduksjon på 15,0 prosent.

Programmene viser altså flest negative episoder av atferd hos barn, og disse forekommer hyppigst i første halvdel av programmene. Den største forandring gjelder nedgang i negativ atferd, som er over dobbelt så stor som økning i positiv atferd. I episoder av nøytral atferd skjer det små forandringer.

Av negativ barneatferd er det mest av destruktiv atferd overfor andre, med 71 tilfeller. Av disse er det fysisk vold mot søsken med 27 tilfeller som er mest gjennomgående. Destruktiv atferd overfor ting er den atferden det er nest mest av, den forekommer 64 ganger. I forhold til hvor hyppig disse forekommer er det også de to typer av atferd som har hatt størst reduksjon (over 80 prosent) fra før til under intervensjon. Andre atferder som forekommer hyppig er; gråt (41), ulydighet (36), sutring (24), bryte regler (25), lage støy (18), og å stikke av (10). Færrest ganger forekom hyling (4), atferd til gal tid (4) og negativ verbal aggresjon (1).

Av positiv atferd er det mest av lek sammen (29), lek alene (25) og å gi fysisk nærhet (20). Lydighet (11), selvstendighet (12) og hjelpsomhet (10) forekommer også nokså ofte og er sammen med lek sammen, de atferder som har økt mest fra før til under intervensjon. Særlig gjelder dette selvstendighet og hjelpsomhet som har en økning på 100 prosent, noe som indikerer at råd og intervensjoner er rettet mot disse typene av atferd. Lek alene er så å si det samme før og etter intervensjon. Færrest ganger forekom samtale med søsken (1), høflighet (2) og lekselesing (2).

Av nøytral atferd er det å søke kontakt med foreldre det som forekommer hyppigst (9). Dette er atferd der barna for eksempel følger etter mor. Andre atferder som forekommer flere ganger er hverdagsaktiviteter (6) og uforsiktighet (5) som innebærer uhell (som å skumpe borti glasset) men som er vanskelig å avgjøre om er intendert.

Foreldreatferd

Til sammen inneholdt programmene 173 episoder av nøytral foreldreatferd, 109 episoder av positiv foreldreatferd og 28 tilfeller med negativ foreldreatferd (tabell 2).

Av nøytral atferd forekommer 136 episoder før intervensjon, hvorav 114 er oppdragsstrategier, og 22 annen nøytral atferd. Under intervensjon forekommer 37 episoder hvorav 16 er annen nøytral atferd, 11 er oppdragsstrategier og 10 er intervensjonsatferd. Forandringene tilsvarer 100 prosent økning i intervensjonsatferd, 82

prosent reduksjon i oppdragelsesstrategiene, og en reduksjon i annen nøytral atferd på 14,5 prosent. Til sammen er reduksjonen i nøytral atferd på 56,4 prosent.

Av negativ atferd forekommer 26 episoder før intervensjon og 2 episoder under intervensjonen, noe som gir et gjennomsnitt på henholdsvis 1,2 og 0,1 episoder pr. minutt. Dette tilsvarer en reduksjon på 85 prosent i negativ atferd.

Av positiv atferd forekommer 52 episoder før intervensjon og 57 episoder etter intervensjon som gir et gjennomsnitt på henholdsvis 2,4 og 2,7 episoder pr. minutt. Dette tilsvarer en økning på 5,9 prosent i positiv atferd.

Tabell 2. Positiv, negativ og nøytral atferd hos foreldre

Negativ atferd	<i>Før intervensjon (n)</i>	<i>Under intervensjon (n)</i>	<i>Sum</i>
Ettergivende	8	1	9
Kjefting	4	1	5
Masing	1		1
Bryte allmenne normer	6		6
Bryte leggeregler	1		1
Løse framfor veilede i konflikt	1		1
Ikke respondere på barnas henvendelse	1		1
Ikke forberede barna	1		1
Ikke reagere på konflikt	2		2
Ikke hjelpe med konfliktløsning	1		1
<i>sum</i>	26	2	28

Positiv atferd	<i>Før intervensjon (n)</i>	<i>Under intervensjon (n)</i>	<i>sum</i>
Gi fysisk nærhet/trøste	20	12	32
Forberede på hva som skal skje	4	6	10
Avslag med nytt forslag		1	1
Ledsage aktivitet/hjelpe	4	1	5
Rose	3	2	5
Lære barnet høflighet	1	2	3
Hjelpe med konfliktløsning	1	2	3
Spørre/snakke med barn	1		1
Innlemme barn i voksenaktivitet	1	1	2
Lek med barn	5	2	7
Oppfordre til selvstendighet/ selvstendigjøring		7	7
Oppfordre til tydelig avslutning av lek		1	1
Syng/lese for barn	1	2	3
Tilrettelegge for fysisk aktivitet		2	2
Fjerne barnet fra en negativ situasjon		1	1
Stille retoriske spørsmål som intervensjon		1	1
Fastholde en bestemmelse	1	3	4
Gi forklaring på påbud/forbud/avslag	3	3	6
Tilby delaktighet i reparasjon		1	1
Avslutte en negativ hendelse		1	1
Bevisstgjøre en hendelse		1	1
Formidle interesse/forståelse for barnets reaksjon		2	2
Stell av barn	7	3	10
<i>Sum</i>	52	57	109

(tabell 2 fortsatt)

Nøytral Atferd	<i>Før intervensjon (n)</i>	<i>Under intervensjon (n)</i>	<i>sum</i>
Tilby/gi mat	5	7	12
Husholdningsaktivitet/ Hverdagsaktivitet	12	5	17
Opprydning etter barn	2	1	3
Annet	3	3	6
<i>sum</i>	22	16	38
<i>- oppdragelsesstrategier</i>			
Verbal irettesettelse	4	2	6
Fysisk irettesettelse	26	2	28
Verbal irettesettelse med forbud	42		42
Verbal irettesettelse med påbud	22	2	24
Påbud	12	4	16
Forbud	3	1	4
Avslag	5		5
<i>sum</i>	114	11	125
<i>- intervensjonsatferd</i>			
Ignorere negativ atferd		1	1
Etablere faste rutiner		1	1
Lage system for lekene		2	2
Benytte belønningssystemet til Nanny		3	3
Etablere godt kosthold		1	1
Minne om regel		2	2
<i>sum</i>		10	10
<i>Hovedsum</i>	136	37	173

Sammenliknet med barna er det altså lite negativ atferd hos foreldrene. Det meste av det er oppdragelsesstrategier, deretter positiv atferd og nokså lite av negativ atferd.

Intervensjonsatferd, oppdragelsesstrategier og negativ atferd gjennomgår størst forandring fra før til under intervensjon.

Av oppdragelsesstrategier var det mest verbal irettesettelse med forbud (42) som altså er å reagere på negativ barneatferd ved å komme med en ytring om at barnet ikke får gjøre atferden (eks ”det er ikke lov å bite og det vet du”). Det forekommer også mye fysisk irettesettelse (28) og verbal irettesettelse med påbud (24). Videre er det flere påbud (16) enn forbud (4). Avslag forekom fem ganger. Av intervensjonsatferd forekommer det å benytte belønningssystemet til Nanny flest ganger (3) etterfulgt av å etablere et system for lekene (2) og etablere godt kosthold (2). Tre typer av atferd forekom en gang, deriblant å ignorere negativ atferd. Annen nøytral atferd er i hovedsak husholdnings/hverdagsaktiviteter (17), som f.eks. er å støvsuge eller henge opp klær.

Den vanligste positive atferden til foreldrene var at de ga fysisk nærhet/trøst (32). Det er en reduksjon i denne atferden på 24 % fra før til under intervensjon. Det kan tyde på at fysisk nærhet og trøst er ganske uavhengig av Nannys intervensjon. Annen atferd som forekom ofte var at foreldrene forberedte barna på hva som skulle skje (10) og stelte barna

(10) etterfulgt av lek med barn (7), oppfordret til selvstendighet (7), ga forklaring på påbud/forbud/avslag (6), roste (5) og ledsaget i aktivitet (5). Av disse er det kun å oppfordre til selvstendighet som har en markant økning fra før til under intervensjon (100 prosent), de andre har enten en nedgang, samme nivå eller en svak økning fra før til under intervensjon. Det kan tyde på intervensjoner som fokuserer på selvstendighet. Selv om det å gi forklaring på påbud/forbud/avslag forekommer flere ganger er det sjeldent med tanke på hvor mange påbud/forbud/avslag og reaksjoner på negativ atferd med påbud eller forbud som forekommer. I alt skjer dette 91 ganger uten at det blir gitt tilhørende forklaring. Positiv foreldreatferd som forekommer sjeldent er å formidle interesse/forståelse for barnets reaksjon (1), avslag med nytt forslag (1), spørre/snakke med barn (1) for å nevne noen.. Det forekommer også en del ny foreldreatferd under intervensjon (oppfordre til tydelig avslutning av lek, tilrettelegge for fysisk aktivitet, fjerne barnet fra en negativ situasjon, bevisstgjøre en hendelse etc.) og kan tyde på intervensjoner fra Nanny.

Av negativ atferd er det mest er av ettergivenhet (9) f.eks. at mor gir barna kort selv om hun først har sagt nei, deretter brudd på allmenne normer (6) som blant annet innebærer å la guttene sitte i skapet og spise eller la de dusje når de vil. Kjefting, som først og fremst er å rope til barna, forekom fem ganger. Seks atferder forekommer kun en gang og er f.eks å bryte leggeregler, løse framfor veilede i konflikt og ikke respondere på barnas henvendelse.

Fellesaktiviteter mellom foreldre og barn

Gjennom programmene blir det vist 19 ulike fellesaktiviteter mellom foreldre og barn (tabell 3). Ni aktiviteter forekommer før intervensjon, ti aktiviteter under intervensjon. Det er flest av måltid sammen (9), etterfulgt av å spille spill sammen (3) og gå på butikken sammen (3). Alle aktivitetene etter intervensjon (bortsett fra måltidene) er enten premie fra Nanny eller framkommet som følge av hennes intervensjon.

Tabell 3. Fellesaktivitet mellom foreldre og barn

<i>Fellesaktivitet</i>	<i>Før intervensjon (n)</i>	<i>Under intervensjon (n)</i>	<i>sum</i>
Spiller spill sammen	1	2	3
Måltid sammen	4	5	9
Se i blad sammen	1		1
På butikken sammen	3		3
Besøker dyr/gråtass-senteret sammen		2	2
Leke gjemsel sammen		1	1
<i>Sum</i>	9	10	19

At det er flest måltider sammen og å gå på butikken sammen før intervensjon kan være fordi dette er typiske situasjoner som er problematiske og der mye negativ atferd vil komme fram, noe programmene også viser. Ingen måltider eller turer på butikken før intervensjon var uten negativ atferd. Etter intervensjon var det derimot fravær av nesten all negativ atferd hos barn og positiv atferd hos foreldre og barn.

Beskrivelser av helhetsinntrykk ved familien

Nanny eller programstemmen beskriver ti negative helhetsinntrykk og åtte positive helhetsinntrykk (tabell 4). Ni av de negative helhetsinntrykkene forekommer før intervensjonen og alle de positive helhetsinntrykkene forekommer under intervensjonen.

Flest negative helhetsinntrykk har å gjøre med støynivået (3), aktivitetsnivået (2) og rot (2) i familien. F.eks. ”Støynivået er til tider så høyt at man kunne trenge hørselsvern”; ”Aktivitetsnivå uten sidestykke”; ”Fullstendig kaos – leker overalt i et sammensurium”. Andre beskrivelser som kun forekom én gang gjelder dårlig stemning ved måltid og maktkamp mellom mor og datter.

De positive beskrivelsene handler om mange ulike temaer. Flest beskrivelser handler om samspill (2), og trekk/egenskaper (2), resten forekommer én gang og gjelder innsats, støynivå, selvstendighet, positiv affekt og høflighetsatferd. F.eks. ”har jobbet hardt og ønsket veldig forbedringer”; ”måltid der familien snakker med lave stemmer”; ”De har en kjempetrivelig stund”

Tabell 4. Nannys beskrivelser av familien/helhetsinntrykk

Negative beskrivelser	<i>Før intervensjon (n)</i>	<i>Under intervensjon (n)</i>	<i>Sum</i>
Høyt støynivå	3		3
Rot	2		2
Mye aktivitet	2		2
Dårlig stemning	1		1
Maktkamp		1	1
annet	1		1
<i>Sum</i>	9	1	10

Positive beskrivelser	<i>Før intervensjon (n)</i>	<i>Under intervensjon (n)</i>	<i>Sum</i>
God innsats		1	1
Samspill		2	2
Lavt støynivå		1	1
Høflighetsatferd		1	1
Selvstendighet		1	1
Positiv affekt		1	1
Trekk/egenskaper		2	2
<i>Sum</i>		9	9

Nannys beskrivelser av barna

I alt beskriver Nanny 61 negative atferder og egenskaper hos barna, 34 positive atferder og egenskaper og fem nøytrale egenskaper og atferder (tabell 5).

Tabell 5. Nannys beskrivelser av barnas atferd og egenskaper

Negative beskrivelser	<i>Før intervensjon (n)</i>	<i>Under intervensjon (n)</i>	<i>Sum</i>
Destruktiv atferd overfor andre	13		13
Fysisk vold mot andre			
Lage støy	6		6
Ulydighet	6		6
Oppmerksomhet/ kontaktsøking	5		5
Bryte regler	5		5
Ha styring/kontroll over mor	3	1	4
Utfordre grenser	4		4
Sutring	3		3
Destruktiv atferd overfor ting	3		3
For tillitsfulle	2		2
Rampestreker	3		3
Ernæring	1		1
Ta etter søsken	1		1
Gråt/hyling	1		1
Masing	2		2
Protest	1		1
Egenskaper/trekk ved barna	4		4
Annet	5		5
<i>Sum</i>	58	1	59

Nøytrale beskrivelser	<i>Før intervensjon (n)</i>	<i>Under intervensjon (n)</i>	<i>Sum</i>
Fysisk aktivitet	2		2
Misforståelse		1	1
Egenskaper ved barna	2		2
<i>Sum</i>	4	1	5

Positive beskrivelser	<i>Før intervensjon (n)</i>	<i>Under intervensjon (n)</i>	<i>Sum</i>
Lavt Støynivå		2	2
Følge regler		4	4
Lydighet		2	2
Lek sammen		3	3
Selvstendighet		2	2
Fysisk aktivitet		1	1
Ernæring		1	1
Rydde		1	1
Læring		1	1
Styring/kontroll		1	1
Gråt/sutring		2	2
Positiv affekt		6	6
Egenskaper/trekk ved barna		4	4
Annet	1	5	3
<i>Sum</i>	1	35	36

Alle de negative beskrivelsene (bortsett fra én) forekommer før intervensjonen. Likeledes beskrives alle de positive egenskapene (bortsett fra én) under intervensjonen. Nøytrale beskrivelser er nesten alle før intervensjon.

Av negativ atferd og egenskaper beskrives det klart mest destruktiv atferd overfor andre (13) f.eks. ”barna slår, sparker og alle de tingene” og ”går ofte hardt for seg mellom de to barna”. Av disse er det særlig destruktiv atferd mellom søsken som beskrives. Andre beskrivelser som forekommer ofte, gjelder ulydighet (6), det å lage støy (6), oppmerksomhet - og kontaktsøking (5), å bryte regler (5), ha styring/kontroll over mor (4) og utfordre grenser (4). Beskrivelser som går igjen tre ganger eller mindre, handler om å gjøre rampestreker, behandle ting destruktivt, sutre og mase, for å nevne noen. Når det gjelder egenskaper/trekk ved barna, er beskrivelsene for eksempel at barna er viljesterke, egenrådig eller sjalu.

De negative beskrivelsene varierer i hvilken grad de er tolkende eller mer rent beskrivende (se vedlegg C). Spesielt gjelder det i forhold til om de gir uttrykk for at atferd er intendert eller skyldes stabile negative disposisjoner hos barna eller ikke. Beskrivelser som ”umulige barn”, ”norske rakkerunger” og ”Daria er egenrådig” gir uttrykk for at det er barnet som har stabile negative disposisjoner, mens ”barna hører ikke på mor” for eksempel er mer åpen når det gjelder hva som ligger bak atferden. Andre beskrivelser som ”Markus elsker å terge lillebroren sin” og ”Matin bruker alle metoder for å manipulere mor for å slippe å legge seg” peker på barnets intensjon bak atferden, mens ”barna kranglet og sloss” ikke sier noe om intensjonene til barna. Spesielt i starten av programmene, i introduksjonen og i TV3’s egen reklame for programmene forekommer mange tolkende beskrivelser, mens det blir færre utover i programmet.

Positive beskrivelser gjelder oftest positiv affekt (6) f.eks. ”Adrian er mye gladere enn han var da jeg kom” og ”Hans Christian har det gøy ute med mor”. Nest oftest beskrives egenskaper/trekk ved barna (4), f.eks. ”nydelige jenter” og ”skjønne unger”, og det å følge regler (4) f.eks. ”Hans Christian griser ikke med maten lenger”. Lek sammen beskrives tre ganger, mens støynivået, lydighet, selvstendighet og gråt/sutring beskrives alle to ganger og er eks ”Adrian roper og skriker mindre”; ”Øyvind har blitt så flink til å pusse tennene sine” og ”Hans Christian hører på hva mamma sier”. Resten av temaene for atferd beskrives en gang.

De aller fleste av de positive beskrivelsene kom mot slutten av programmet i forbindelse med utdeling av diplom

Nøytrale beskrivelser dreier seg mest om fysisk aktivitet (2) og egenskaper/trekk ved barna (2).

Beskrivelsene sammenfaller godt med episoder av negativ atferd hos barna. På samme måte som destruktiv atferd overfor andre er den hyppigste negative beskrivelsen (13) er det også den hyppigst forekommende negative atferden (71). Videre var atferder som ulydighet, lage støy og bryte regler blant de sju mest forekommende negative atferder, og er også de atferder som beskrives oftest etter destruktiv atferd overfor andre. En tydelig forskjell gjelder destruktiv atferd overfor ting som forekommer nest mest av atferd, men bare blir beskrevet tre ganger av Nanny.

Sammenliknet med barnas positive atferd hvor lek sammen forekom hyppigst, går beskrivelser av lek også igjen blant de mest beskrevne atferder (etter å følge regler).

Nannys beskrivelser av foreldrene

Totalt forekom 41 positive, 35 negative, 5 nøytrale og 5 tvetydige beskrivelser av foreldrenes atferd og egenskaper (tabell 6). Alle de negative beskrivelsene kommer før intervensjonen, av de positive er 11 før intervensjon og 30 under intervensjon. Alle nøytrale beskrivelsene forekommer før intervensjon og flest tvetydige beskrivelser var før intervensjon.

Beskrivelser av positiv atferd som forekommer flest ganger er det å gi kjærlighet og omsorg (10) f.eks. ”mor er full av omsorg og fryktelig glad i barna sine” og ”mor gir masse”. Av disse forekommer flest før intervensjon. Beskrivelser av å grensesette/være sjef (6) og kommunisere/samtale med barn (4) forekommer også ofte. Dette er beskrivelser som; ”hun har blitt mor, setter grenser” og ”far snakket med ungene, var interessert i hva de hadde gjort og opplevd”. Positiv affekt og karaktersetting som innebærer beskrivelse av dyktighet i forelderrollen blir begge beskrevet fire ganger, eks ”mor gjør så mye riktig” og ”mor har det gøy med guttene sine”.

Beskrivelser som forekom to eller en gang gjelder det å gi oppmerksomhet, være tålmodig, ta hensyn til alder og individ, ha rutiner, minne om regel for å nevne noen. Beskrivelser av å grensesette forekom kun under intervensjon, mens de andre hyppige beskrivelsene forekom både før og under intervensjon.

Flest beskrivelser av negativ atferd handler om hvordan foreldrene kommuniserer med barna (5) og det å gi oppmerksomhet og respons til barna (5). F.eks. ”mor kommer stadig inn i diskusjoner med barna”; ”mor skriker til guttene, snakker ikke med dem”, og ”mor gir ikke respons når barna søker kontakt” eller ”mor ga barna respons hele tiden”. Nanny beskriver også flere ganger mødre som er for ettergivende/inkonsekvente (4) f.eks. ”mor gir seg”. Beskrivelser som forekommer tre ganger gjelder mødre som ikke tilfredsstillter barnas behov, mangler rutiner/struktur, og som ikke har kontroll. Andre forhold gjelder ernæring (2),

grensesetting (2), foreldrenes tilstand (3), dårlig konflikthåndtering (1), ikke behandle aldersadekvat (1) for å nevne noen.

Tabell 6. Nannys beskrivelser av foreldrenes atferd og egenskaper

Negative beskrivelser	<i>Før intervensjon (n)</i>	<i>Under intervensjon (n)</i>	<i>Sum</i>
Dårlig kommunikasjon	5		5
Gi lite/for mye oppmerksomhet/respons	5		5
Ikke tilfredsstillende barnas behov	3		3
Mangle rutiner/struktur	3		3
Ikke ha kontroll	3		3
Gi dårlig ernæring	2		2
Være ettergivende/inkonsekvent	4		4
Mangle grensesetting	2		2
Dårlig konflikthåndtering	1		1
Ikke behandle aldersadekvat	1		1
Straffe	1		1
Ikke forberede	1		1
Ikke inkludere	1		1
Foreldrenes tilstand	3		3
<i>Sum</i>	<i>35</i>	<i>0</i>	<i>35</i>

Positive beskrivelser	<i>Før intervensjon (n)</i>	<i>Under intervensjon (n)</i>	<i>Sum</i>
Gi kjærlighet og omsorg	7	3	10
Grensesette/være sjef		6	6
Kommunisere/samtale med barn	1	3	4
Gi oppmerksomhet	1	1	2
Være tålmodig/rolig	1	1	2
Ta hensyn til alder og individ		1	1
Være konsekvent		1	1
Ha rutiner		1	1
Tilrettelegge for fysisk aktivitet		1	1
Ha kontroll		1	1
Minne om regler		1	1
Konflikthåndtere		1	1
Inkludere barn		1	1
Være tydelig		1	1
Positiv affekt		3	3
Annet		1	1
Karaktersetting	1	3	4
<i>Sum</i>	<i>11</i>	<i>30</i>	<i>41</i>

Nøytrale beskrivelser	<i>Før intervensjon (n)</i>	<i>Under intervensjon (n)</i>	<i>Sum</i>
Ønske noe	1		1
Egenskap	1		1
Påbud	1		1
Forhindre negativ atferd	2		2
<i>Sum</i>	<i>5</i>	<i>0</i>	<i>5</i>

Tvetydige beskrivelser	<i>Før intervensjon (n)</i>	<i>Under intervensjon (n)</i>	<i>Sum</i>
Grensesetting	2		2
Kommunikasjon	1		1
Glede/hygge	1		1
Annet		1	1
<i>Sum</i>	<i>4</i>	<i>1</i>	<i>5</i>

Nøytrale beskrivelser gjelder for det meste ulike forhold, to gjelder å forhindre negativ atferd som f.eks. er; ”for at ikke barna skal løpe ut pleier mor å låse døra”. Andre har å gjøre med å ønske noe (1), påby noe (1) og egenskap ved foreldre (1).

Beskrivelser av tvetydig atferd, som altså er foreldre som forsøker å få til noe, men som mislykkes, gjelder mest grensesetting (2), f.eks. ”mor prøver hele tiden å grensesette guttene og få de til å slutte”. Andre beskrivelser gjelder glede/hygge og kommunikasjon f.eks. ”mor prøver fortvilt å få kontakt med guttene”.

Av negativ atferd hos foreldre gikk ettergivenhet mest igjen. Nannys beskrivelser av det å gi oppmerksomhet/respons til barna og å være ettergivende/ikke konsekvent går litt over i hverandre og gjør derfor at ettergivenhet også beskrives nokså ofte. Atferd som å kjeft forekommer også nokså ofte og fanges tydelig opp av Nannys beskrivelser av kommunikasjonen. De positive beskrivelsene og den positive atferden handler begge mest om å gi fysisk nærhet/omsorg.

Nannys forklaringer på barnas atferd

Nanny gir i alt 19 forklaringer på barnas atferd, 17 forklaringer på negativ atferd og to forklaringer på positiv atferd (tabell 7). Det gis altså nokså få forklaringer på barnas atferd. Den type forklaring som forekommer oftest er kniving om mors oppmerksomhet (5). Atferden som gis denne type forklaring er å kaste ting i huset, krangle, slå, sparke, sutre og lage støy. Sjalousi og det å ville være en del av det som skjer i forhold til lillesøsteren er begge forklaringer som forekommer nest flest ganger (2) og begge forklaringene blir gitt på atferden sutring og konflikt. Sutring forklares også med at barn er misfornøyde og tar etter søsken. Resten av forklaringene forekommer en gang, og er for eksempel at barna maser fordi de visste at mor til slutt sa ja, barna bryter bordregler fordi foreldrene kjeftet og det var ingen god stemning ved bordet, barna gjør rampestreker fordi de ikke vet hva de skal gjøre.

Positiv atferd som at barnet har sluttet å sutre skyldes ifølge Nanny at mor tar barnet alvorlig/hører på hva hun sier og positiv affekt forklares med at Nanny roste henne for at hun hadde sluttet å sutre.

Tabell 7. Nannys forklaringer på atferd og egenskaper

Negativ atferd	forklaring
Sutring	- Vil ha/kniver om mors oppmerksomhet - vil være en del av det som skjer i forhold til minsten - er misfornøyde - tar etter søsken - sjalusi
Konflikt	- sjalusi - vil være en del av det som skjer i forhold til minsten
Gå ukritisk til fremmede	- mor har ikke trygga de på det, sånn at de ikke er klar over hvor grensene går
Ulydighet	- tror ikke nei betyr nei/har ikke respekt for mor
Destruktiv atferd overfor andre (krangling, slå, sparke)	- for å få mors oppmerksomhet/konkurrerer om å få mors oppmerksomhet
Destruktiv atferd overfor ting (kaste ting i huset)	- for å få mors oppmerksomhet
Rampestreker	- for vet ikke hva de skal gjøre, ingen ramme og struktur på dagen
Furter	- få oppmerksomhet
Bryte bordregler	- kjefting – ingen god stemning ved bordet/ et savn, noe barna ønsker, men de vet ikke hva – et innhold i hverdagen
Lage støy	- få oppmerksomhet
Maser	- visste at mor til slutt sa ja
Sjalu	- Kine var to år da hun ble storesøster, og de årene var hun på førsteplass. Plutselig kom det en konkurrent som får mye oppmerksomhet.

Positiv atferd	forklaring
Sluttet å sutre	- mor tar Kine alvorlig, hører på hva hun sier
Positiv affekt	- Nanny roste henne for at hun hadde sluttet å sutre

Generelt gis det altså nokså få forklaringer på barnas atferd og egenskaper, og årsakene varierer. For flere av forklaringene legges årsaken utenfor barnet; hos foreldrene eller omgivelsene; ”barna går ukritisk til fremmede fordi mor ikke har trygga de på det, sånn at de er ikke klar over hvor grensene går”; ”barna gjør rampestreker fordi de ikke vet hva de skal gjøre, det er ingen ramme og struktur på dagen”; ”barna bryter bordregler fordi foreldrene kjeftet og det var ingen god stemning ved bordet”. Andre forklaringer fokuserer på at atferden er lært, f.eks. ”barna er ulydige fordi de ikke tror at et nei betyr nei” og barna maser for de visste at mor til slutt sa ja”. En tredje gruppe forklaringer er uttrykk for indre følelser og tilstander, og er at barna ”er misfornøyde” eller ”er sjalu”. Til sist den type forklaring som altså går mest igjen; barnet som ønsker å oppnå noe, og da først og fremst oppmerksomhet.

Det blir ikke gitt forklaringer på foreldres atferd og egenskaper

Nannys råd

Det gis i alt 16 råd, alle blir gitt til foreldrene (tabell 8). Alle går ut på at foreldrene må gjøre visse grep i forhold til barna sine. Rådene som gis gjelder for det meste ulike forhold, men tre av de går ut på at foreldrene må være tydeligere; ”dagen må bli forutsigbar for guttene, de må

vite hvordan det skal være ved måltidene, hvordan stellesituasjonen er – tydelige rammer og rutiner”; ”mor må være tydelig på at hun er sjefen” og ”barna vil ha klare, konsise svar, og en mamma som de vet er glad i dem”.

Tabell 8. Råd rettet mot foreldre

<i>Tema</i>	Råd
Fysisk aktivitet	-mor må aktivisere guttene
Tydelige rammer og rutiner (forutsigbarhet)	- dagen må bli forutsigbar for guttene, de må vite hvordan det skal være ved måltidene, hvordan stellesituasjonene er. Tydelige rammer og rutiner
Gi hjelp	- Alexander må ha hjelp før han begynner på skolen (sjef/styrer)
Tydelig sjef	- mor må være tydeligere på at hun er sjefen
Ivareta seg selv	- mor må ikke gi så mye, sette ned foten og kjenne etter hva som er bra for seg/kan ikke imøtekomme behovene deres hele tiden
Tydelighet	- barna vil ha klare, konsise svar
Kjærlighet	- barna vil ha en mamma som de vet er glad i dem
Etablere nettverk med voksne	- mor bør gjennom barnehage og skole prøve å etablere et nettverk sånn at jentene får mer voksenkontakt
Integrere baby	- mor må integrere babyen i samspillet med jentene sine
Behandle aldersadekvat	- mor må behandle Daria som en fem-åring
Samtale med barn + lede det inn i aktiviteter	- mor må snakke med barnet, om det er noe som plager det eller lede det inn i andre aktiviteter (ved sutring)
Konfliktløsning	- mor må hjelpe barna til å komme ut av konflikt på en ålreit måte
Vise følelser	- viktig for oss voksne som er modeller for barna at vi kan vise litt følelser. Hvis du føler at du er sint så kan du være sint
Tilby et alternativ	- mor må gi de et alternativ, noe de kunne fylle dagene med
Ikke gi oppmerksomhet	- må ikke være slik at den som skriker høyest får mest oppmerksomhet, så hun må lære seg at dette får hun ikke respons på
Kanaliserer sinnet	- Markus må få hjelp til å kanalisere sinnet sitt (går til fysisk angrep på mor)

Mange av rådene er lite spesifikke, det vil si at de ikke konkret informerer hvordan noe skal gjøres, bare at noe bør gjøres. For eksempel ”mor må behandle Daria som en fem-åring”, ”mor må hjelpe barna til å komme ut av konflikt på en ålreit måte”; ”mor må integrere babyen i samspillet med jentene sine” og ”han må få hjelp til å kanalisere sinnet sitt”. Av de mer spesifikke rådene er ”mor må snakke med barnet, om det er noe som plager det eller lede det inn i andre aktiviteter (ved sutring), og ”mor må gi de et alternativ, noe de kunne fylle dagene med”

Nannys informasjon

Det knyttes generell informasjon til fire råd (tabell 9a). Tre av rådene gjelder familie 4 og konflikter mellom barna. Rådene går ut på at mor skal gripe inn i konflikter med barna. Informasjonen som gis til disse er at ”ungene har forstand, men ikke erfaring, men mor har

forstand og erfaring og det trenger barna”; ”barna merker at du er der når du er litt sint - at du er en sann mamma” og ”sutring er et uttrykk for at det er noe barnet vil, er misfornøyd med”.

Tabell 9a) Informasjon knyttet til råd

<i>Råd</i>	Informasjon
Mor må hjelpe barna å komme ut av konflikt på en ålreit måte	Nå er ungene dine veldig små og de har forstand, men ikke erfaring. Og du har forstand og erfaring og det trenger ungene dine
Viktig for oss voksne som er modeller for barna at vi kan vise de litt følelser. Hvis du føler at du er sint, kan du være sint	Ungene detter ikke i hop selv om du er litt sint. Men da merker de at du er der, at du har mange følelser, at du er en sann mamma og mener det du sier.
Barna vil ha klare, konsise svar og en mamma som de vet er glad i dem. Du kan ikke imøtekomme behovene deres hele tiden. Jo mer du gir jo mer vil de ha	Barna skal vokse opp og bli en del av samfunnet og for å klare det må de ha en mor som vet hvor grensen går
Mor må snakke med barnet, om det er noe som plager det eller lede det inn i andre aktiviteter	Sutring er en form for gråt, et uttrykk for at det er noe barnet vil, noe det er misfornøyd med

Tabell 9 b) Informasjon - ikke knyttet spesifikt til råd

<i>tema</i>	informasjon
Ernæring	- En kopp kaffe tilsvarer en bøtte med kaffe for et barn. Kaffe og cola er sentralstimulerende og vanedannende – en del barn vil reagere med økt aktivitet og uro
Sjalusi	- Sjalousi er et uttrykk for at man føler seg truet. Man eier på en måte sine foreldres omsorg og kjærlighet, og når det da kommer et lite barn til så blir den en konkurrent
Måltid	- Et måltid skal jo være hyggelig, et sosialt fellesskap hvor man skal snakke om dagens hendelser, og det skal være en trivelig stund
Være sjef	- Er ikke godt for barn å være sjef. De er ikke modne for det
Maktkamp	- Er ikke bra for barnet med en maktkamp mellom foreldre og barn
Oppmerksomhet	- All oppmerksomhet er god oppmerksomhet
Resultater	- du ser tegn til resultater, men du får ikke de perfekte resultatene på dagen

Informasjon som ikke spesifikt er knyttet til råd (tabell 9b) gjelder alt fra mer ytre forhold som ernæring, f.eks. ”en kopp kaffe tilsvarer en bøtte med kaffe for et barn, kaffe og cola er sentralstimulerende og vanedannende – en del barn vil reagere med økt aktivitet og uro”, til mer psykiske forhold som sjalousi, maktkamp, være sjef og oppmerksomhet. F.eks. ”det er ikke godt for barn å være sjef, de er ikke modne for det” og ”all oppmerksomhet er god oppmerksomhet”.

Nannys familieregler

Det gis i løpet av programserien i alt 20 familieregler. Sju av familiereglene er rettet mot mor, en av reglene mot mor og far og tolv mot alle i familien (tabell 10).

Tabell 10. Nannys familier regler

<i>Tema</i>	<i>Målperson</i>	<i>Antall</i>
Kommunikasjon/støynivå	Mor x 1, Alle x 4	5
Følge bordregler	Alle x 2	2
Faste rutiner	Alle x 2	2
Klare beskjeder	Mor x 2	2
Sosial samhandling	Mor, Alle	2
Mor bestemmer	Mor	1
Behandle aldersadekvat	Mor	1
Konfliktløsning	Mor	1
Parforhold	Mor + Far	1
Slutte med destruktiv atferd	Alle	1
Ikke sutre	Alle	1
Godt kosthold	Alle	1
<i>Sum</i>	<i>Mor x 8, Alle x 12</i>	<i>20</i>

Fem av reglene handler om kommunikasjon/støynivå, f.eks. ”mamma skal snakke med, ikke skrike til guttene” og ”her i huset skal det ikke være mer roping og skriking”. To regler handler om å følge bordregler; ha faste rutiner; at mor skal gi klare beskjeder, og sosial samhandling – f.eks. ”familien skal gjøre noe sammen en time hver dag”. Reglene som forekommer en gang gjelder at mor bestemmer, å gi aldersadekvat behandling, par-forhold, ikke utføre destruktiv atferd, sutring og kosthold.

Nannys intervensjoner

Nanny intervensjoner i alt 107 ganger. 63 av intervensjonene er rettet mot mor, 23 mot et eller flere av barna og 21 mot hele familien (tabell 11).

Den intervensjonen som forekommer flest ganger er etableringen av at mor bestemmer. Den forekommer ni ganger og er rettet mot mor sju ganger og mot barn to ganger. Belønning av god atferd forekommer nest flest ganger og er rettet mot hele familien åtte ganger. Utdeling av diplom forekommer sju ganger og gjelder hele familien. Å få mor til å oppfordre barna til selvstendighet går igjen fem ganger. Presentasjon av supertrikset, å lære mor hvordan hun takler barnets protester/sutring og destruktive atferd, lære mor om babyens motoriske utvikling, etablere godt kosthold, etablere system for lekene og få guttene til å bli mer delaktige under måltidene forekommer alle fire ganger. Intervensjoner som forekommer tre ganger er å få mor til å etablere rutiner for hvor ulike aktiviteter skjer, bevisstgjøre en god handlingssekvens/tilstand, samtale om barna/rollen som mor for å bli bevisst egne handlinger, lære barnet å følge regler og å få mor til å forberede barnet på det som skal skje. Resten av intervensjonene forekommer to eller en gang.

Tabell 11. Intervensjonene – innhold og målperson

Innhold	Målperson		
	<i>mor</i>	<i>barn</i>	<i>Hele familien</i>
Få mor til å etablere gode rutiner for måltid	1		
Få guttene til å være delaktige ved måltidene	3	1	
Få mor til å være en rollemodell ved måltidene	1		
Få mor til å etablere gode rutiner for hvor de ulike aktivitetene skjer	3		
Lære mor hvordan hun skal takle barnets protester/sutring/gråt/destruktiv atferd	4		
Bevisstgjøre en god handlingssekvens/tilstand	3		1
Å få mor til å oppfordre til selvstendighet	5		
Å etablere at mor bestemmer	9	2	
Å etablere et system for lekene	2	2	
Presentere "supertrikset"			4
Belønne god atferd			8
Rose + dele ut diplom			6
Få mor til å reagere på barnas regelbrudd	2		
Lære mor at hun ikke skal gjøre alt for barna	1		
Å få mor til å lære barna om tydelig avslutning av lek	1		
Få familien til å gjenta reglene			2
Å lære mor om faktorer som er viktige for babyens motoriske utvikling	4		
Å lære mor å sette grenser for samspeillet mellom babyen og søstrene	1		
Å få mor til å etablere et godt kosthold for barna	3	1	
Å få mor til å grensesette	1		
Å få mor til å behandle barnet i forhold til alder	1		
Å få mor til å tilrettelegge for fysisk aktivitet	1		
Å få mor til å tilrettelegge for at barna har kontakt med dyr	1		
Formidle håp om opprettholdelsen av god atferd	1		
Samtale om barna/ rollen som mor for å gjøre mor bevisst på egne handlinger	3		
Å få mor til å sette av egentid til seg og mannen	1		
Lære mor hvorfor hun skal reagere når barna er i konflikt	1		
Å sende mor og far ut på middag	1		
Få familien til å minne hverandre på å følge regel	1		
Å få mor til å markere at hun og barnet er ferdig med en negativ situasjon	1		
Stille retoriske spørsmål	1	2	2
Å tilrettelegge for lekselesing	1	1	
Å få mor til å skru av fjernsynet	2		
Å få mor til å forberede barna på det som skal skje	2	1	
Å få mor til å formidle forståelse for barnets reaksjon	1	1	
Å få mor til å la barnet få tilbake kontrollen	1		
Få mor til å leke med barna (spille spill)	1		
Allokering av ansvar		1	
Lære å vente på sin tur		1	
Lære barnet å følge regler		3	
Lære barn å forstå/tolke babyens signaler		1	
Lære barnet klokka		2	
Bevisstgjøre maktfordeling		1	
Samtale med barnet om negativ handlingssekvens		2	
Lære barn alminnelig høflighetsatferd		1	
Lære barnet om å være rollemodell		1	
Gjenopprette belønningssystemet		1	
<i>Sum</i>	<i>64</i>	<i>25</i>	<i>23</i>

Den eneste intervensjonen som forekommer i alle familiene er utdeling av diplom. Belønning av god atferd forekommer i fem familier. Presentasjon av supertrikset i fire familier, etableringen av at mor bestemmer og å lære barn å følge regler i tre familier. I to familier ønsker Nanny å lære mor om barnets protester/sutring og destruktive atferd, bevisstgjøre en god handlingssekvens/tilstand, få mor til å oppfordre til selvstendighet, få mor og barn til å etablere et system for lekene, få mor til å slå av fjernsynet, få mor til å reagere på barnas regelbrudd, lære barnet klokka og samtale med barnet om negativ handlingssekvens. Resten av intervensjonene (28) forekommer kun i en familie. (Viser ganske stor variasjon i forhold til hva Nanny tar tak i).

Nannys begrunnelser for intervensjonene

Begrunnelsene for intervensjonene (tabell 12) gjelder mange ulike forhold, men tre handler om forutsigbarhet for barna; ”blir forutsigbart for guttene” (av å etablere rutiner); ”barna vet hva de har å forholde seg til” (av at mor bestemmer hvordan spillingen skal foregå) og ”sånn at han kan vende seg til tanken” (ved at mor forbereder barnet). To av begrunnelsene går i retning av affekt; ”for å få en hyggelig stund er det viktig at guttene er delaktige” og ”barna blir fornøyde og blide av å ri”. Flest begrunnelser blir gitt for å etablere et system for lekene (4), f.eks. ”er starten på at barna tar ansvar for lekene sine” og ”man kan kontrollere om barna har aldersadekvate leker”, og for diplomutdelingen (4); f.eks. ”å minne om reglene” og ”avslutte en prosess”. Begrunnelser for ”supertrikset” er f.eks. ”å forsterke og motivere til en endring i atferd” og ”for å konkretisere reglene og det at vi begynner å nærme oss mål”. Andre begrunnelser er å ”unngå diskusjon” (ved å få mor til å mene det hun sier) og ”å få et realistisk selvbilde (ved at mor behandler barnet i forhold til alder)

Tabell 12. Begrunnelser for intervensjonene

<i>intervensjon</i>	begrunnelse
- få guttene til å bli delaktige i måltidssituasjoner	- få hyggelig stund
- å få mor til å tilrettelegge for at barna har kontakt med dyr	- positive affekter og motorisk trening
- få mor til å legge babyen fritt på gulvet	- unngå ubehag
- få mor til å etablere gode rutiner for hvor ulike aktiviteter skjer	- forutsigbarhet for barna
- å få mor til å bestemme hvordan spillingen skulle foregå (etablere at mor bestemmer)	- barna vet hva de har å forholde seg til
- be mor forberede barnet på det som skal skje	- kan vende seg til tanken
- å få mor til å sette av egentid til hun og mannen	- blir bedre foreldre
- å sende mor og far ut på middag	- ta vare på parforholdet
- presentere "supertrikset"	- motivere og endre atferd - skjønne sammenheng mellom jobbing og belønning - konkretisere regler og at nærmer seg mål
- belønne	- har fulgt regler
- få mor til å etablere et system for lekene	- tar lettere ansvar - lære orden - innbyr til lek - kan kontrollere om aldersadekvate leker
- dele ut og henge opp diplom	- minne om reglene - avslutte en prosess - tenke på hvor flinke de har vært - de fortjener det
- lære mor at hun ikke skal gjøre alt for barna	- mor er ikke kelner - selvstendighet hos barn
- få mor til å oppfordre til selvstendighet	- skal klare seg på egenhånd
- få mor til å lære barna om tydelig avslutning av lek	- følge sosiale regler
- å lære mor hvordan babyen kan bli sterk nok til å komme i gang med krypingen (motoriske utvikling)	- babyen motivert for å kripe
- å få mor til å redusere godtespisingen til jentene (etablere godt kosthold)	- mors ansvar - byggestoffer til barna
- å få mor til å erstatte godteriet med næringsstoffer (etablere godt kosthold)	- vaner og mønstre er varige
- å få mor til å behandle barnet i forhold til alder	- få realistisk selvbilde
- å få mor til å skru av fjernsynet	- tilrettelegge for kommunikasjon
- å få mor til å mene det hun sier (etablere at mor bestemmer)	- unngå diskusjon
- å få mor til å bli mer tydelig og bestemt i leggingen av sønnen (etablere at mor bestemmer)	- for å skjønne at det er leggetid
- hjelpe mor til å markere at hun mener det hun sier (etablere at mor bestemmer)	- markere at mor mener
- å få mor til å la barnet få tilbake kontrollen	- er komplisert for barnet nå
- lære barnet klokka	- unngå misforståelser
- ga barna hver sin skrivepult	- få konsentrert seg

Hvordan intervensjonen foregår

45 intervensjoner er intervensjoner ”utløst” av hendelser i familien, mot 27 intervensjoner som synes å være mer bevisst iverksatt av Nanny (tabell 13a)

Tabell 13 a) Situasjonsmessig bakgrunn

	Antall
Intervensjoner som tar utgangspunkt i konkrete situasjoner	45
- negative situasjoner	- 26
- nøytrale situasjoner	- 11
- positive situasjoner	- 8
Intervensjoner som ikke tar utgangspunkt i konkrete situasjoner	27

Av de 45 intervensjonene tar 26 utgangspunkt i negative situasjoner, 11 tar utgangspunkt i nøytrale situasjoner og 8 tar utgangspunkt i positive situasjoner. Negative situasjoner gjelder alt fra ulydighet, brudd på regler, krancling, høyt støynivå etc. Nøytrale situasjoner kan være at fjernsynet står på eller at mor har guttene på badet. Positive situasjoner er for eksempel at barnet følger regler eller lavt støynivå.

Nanny intervensjonerer flest ganger ved å be om en bestemt atferd, som forekom 34 ganger (tabell 13b). Dette gjøres gjennom å råde, oppfordre, foreslå, kommandere etc. F.eks. Nanny råder mor til å si at ”vi sitter ved bordet til vi er ferdige” og å hente barnet inn hvis det går fra, eller Nanny ber mor ignorere gråten. Nest flest ganger forekom det å stille spørsmål til barn eller foreldre (24). F.eks. til mor: ”hva tenker du om matsituasjonen her?” eller til barnet: ”hva sa mamma?”.

Tabell 13 b) Hvordan intervensjonen foregår

<i>Hvordan intervensjonen foregår</i>	<i>Antall</i>
Be om bestemt atferd	34
Spørre	24
Undervise	18
Rose	8
Tilføre ytre hjelp	6
Påpeke	5
Demonstrere	4
Gjette på opplevelse	3
Oppmuntre	3
Invitere til aktivitet	2
Komme med påbud/forbud	2
Forberede	1
Unnskyldte	1
<i>Sum</i>	<i>111</i>

Mange av intervensjonene ble også gjennomført ved å undervise foreldre og barn (18). F.eks; ”ved ignorering slutter barnet å gråte”; ”barnet bør ligge så fritt som mulig – kun ha uroer ved stimulering og barnevakt”; ”det å holde grenser må øves på”. Andre måter som Nanny intervenserer på er gjennom å rose (6), f.eks. ”du gjør en god jobb med å grensesette” og å tilføre ytre hjelp, eks gi barna hver sin leksepult og hyller til lekene. Sjeldnere inviterer Nanny til aktivitet (2), f.eks. spør om barnet vil være med å tegne et nytt mål, eller unnskylder et familiemedlem (1) f.eks. ”det skjer fort at man glemmer seg noen ganger” (etter at barnet har brutt en regel).

DISKUSJON

Hovedtemaene som har kommet fram i analysen er at Nannyhjelpen framstilles som svært effektiv og at det først og fremst fokuseres på negativ framfor positiv atferd i programmene. Videre fokuserer programmene på kontrollaspektet ved oppdragelsen framfor aspekter som har med responsivitet og emosjonell varme å gjøre.

Nannyhjelpen - en mirakelkur

Analysene viser at barnas og de voksnes atferd, og Nannys beskrivelser av atferd og egenskaper gjennomgår store forandringer i løpet av programmet. Nannys inngripen i familien framstilles nærmest som en mirakelkur. Hovedforandringene er i barnas negative atferd og foreldrenes negative atferd, oppdragsstrategier og intervensjonsatferd. Nesten all negativ barneatferd forsvinner (reduksjon på 82,8 prosent). Det samme gjør foreldrenes negative atferd (reduksjon på 85 prosent) og oppdragsstrategier (reduksjon på 82 prosent), mens intervensjonsatferd øker med 100 prosent i løpet av programmene. Det at oppdragsstrategiene reduseres så kraftig gir et inntrykk av at foreldrene ikke trenger å oppdra barna lenger. Verbal irettesettelse med forbud som forekom flest ganger i den første delen av programmet forsvinner helt.

Beskrivelsene av foreldrenes og barnas atferd sammen med familien gir samme inntrykk: Nesten alle beskrivelser i første halvdel av programmet er negative både av familien, foreldrene og barna, mens de i løpet av siste del av programmet er positive.

Foreldretreningsprogrammer som for eksempel Parent Management Training (PMT) og Webster-Stratton har vist seg effektive når det gjelder å redusere atferdsvansker hos barn (Lundahl, Risser og Lovejoy, 2005). Disse programmene kjennetegnes ved at foreldre trenes til å endre barnets atferd i hjemmet og at målet er å fremme barnets prososiale atferd og redusere barnets avvikende atferd (Kazdin, 1997a). Typisk ønsker man å få barn til å vise færre raserianfall, mindre aggresjon, og mindre overdreven ulydighet (McMahon, 1999). De er også vanlige atferder i Nannyhjelpen. Foreldretreningsprogrammene benyttes nokså bredt; fra barn med milde atferdsvansker til barn og ungdom som oppfyller diagnoser som ODD (atferd kjennetegnet av opposisjon og fiendtlighet) og CD (atferdsforstyrrelse) (Webster-Stratton, 2000; Kazdin, 1997a). Behandlingene varierer noe i teoretisk orientering, mengde intervensjon og behandlerens kvalifikasjoner, men felles er at de inneholder definerte temaer og prinsipper for opplæring, med tett veiledning og undervisning over flere uker (Lundal et al., 2005; Ogden, 1999).

Selv om Nannys besøk og intervensjon ikke kan kalles terapi i tradisjonell forstand, likner de barneatferdene Nannyprogrammene viser, på de atferdsvansker mange foreldretreningsprogrammer er rettet mot (TV3s egen reklame for Nannyhjelpen spesifiserer også problemene som atferdsproblemer). Nannys håndtering av problemene har også mange likhetstrekk med denne typen behandling (forsterke positiv atferd, ignorere negativ atferd, fokus på foreldrenes atferd etc.). Sammenliknet med Nannyhjelpen er altså foreldretreningsprogrammer mindre effektive i å endre barnas atferd. Dette kommer enda tydeligere fram når man vurderer varigheten av intervensjonen. Mens Nannyhjelpen varer en uke varer foreldretreningsprogrammer sjelden under fire uker (Kazdin, 2002). Webster-Stratton går over 12 uker (Sletteng, 2003), mens PMT kan vare fra 6-8 uker for små barn med mild trassatferd, til opp mot 25 uker for eldre barn med atferdsforstyrrelser (Kazdin, 1997a). Studier viser at lengde på behandling påvirker utfallet. Kortfattet og tidsbegrenset behandling (f.eks. under ti timer) vil i mindre grad vise resultater med kliniske populasjoner. Mer dramatiske og varige effekter forekommer med forlengede eller tidsubegrensede behandlingsprogrammer som varer opp til 50 eller 60 timer (Kazdin, 1987; Forgatch, 1991). Selv om Nannyhjelpen er mer intensiv ved at Nanny bor hos familien hele uka, mens foreldretreningsprogrammer ofte har ukentlige møter, er det allikevel klare forskjeller i ”behandlingstid”. På bakgrunn av dette synes Nannyhjelpen å gi et urealistisk bilde av hvor fort problemer av denne typen vanligvis forsvinner.

Det kan likevel være ulike forklaringer på hvorfor Nannyhjelpen framstår som så effektiv. En mulighet er at de vanskelighetene barna og familiene i Nannyhjelpen utviser er relativt enkle sammenlignet med vansker familier som får profesjonell hjelp har, og som det refereres til i studier. En bedring ville derfor være lettere å oppnå for familiene i Nannyhjelpen. Det kan også være slik at atferden er selektert både tidlig og sent i programmet. En medvirkende forklaring dersom resultatene er reelle er at tilstedeværelsen av fjernsynsteamet i seg selv og tanken om at det kommer til å bli vist på fjernsynet har en sterk innflytelse på familien. Til sist kan det hende at Nannyhjelpen faktisk er en veldig god oppdragsmetode, og at de store forandringene derfor er en naturlig følge av det. Dette ville i så fall være nokså overraskende med tanke på hvor lite teori, forskning og kontrollerte studier som ligger bak Nannyhjelpen sammenliknet med foreldretreningsprogrammer som PMT.

Formidlingen av at Nannys metoder er en mirakelkur i tillegg til den forståelsen som formidles om barns atferd og de tiltak som settes inn for å endre atferden kan man anta har en effekt på seere av programmene. Fjernsynet påvirker hvilke ideologier eller oppfatninger som

til enhver tid er rådende i et samfunn, og ideologiene inneholder sett av verdier, perspektiver og tilhørende sosiale praksiser (Lull, 2000). Det er grunn til å tro at også de oppfatningene som formidles i Nannyprogrammene vil ha innflytelse på hva foreldre tenker rundt barns atferd og følelser og videre for hvordan de håndterer oppdragelsesspørsmål. Jeg har ikke gjort noen undersøkelse av hvem som ser programmene, men antar at foreldre som opplever oppdragelsesproblemer er en stor gruppe. En interessant neste studie ville være å ta for seg hvem som ser Nannyprogrammer og hvordan de benytter de rådene og den kunnskapen som formidles i programmene.

Hvilken betydning kan så en formidling av at Nannys intervensjoner er en mirakelkur få? Seerne av programmene er nok inneforstått med at det som vises ikke nødvendigvis er den hele og fulle sannhet, men at ”klipping” og ”liming” gjør at det som vises er utvalgte deler. Programmene signaliserer likevel at alle problemer kan løses i løpet av en uke, et mål som også kommer frem allerede i introduksjonen; *Nanny får bare en uke på seg til å forandre familiens liv. Kan Nannyhjelpen redde disse familiene? Kan kaos vendes til harmoni på bare en uke?* Troen på metoden kan gi foreldre støtet til å sette i gang ”tiltak”, men det er ikke sikkert det fungerer så godt uten faglig hjelp og når resultatene uteblir kan følgene for eksempel bli resignasjon, sinne, oppfattelsen av at barnas og/eller egne problemer er mye større og følelsen av å mislykkes i foreldrerollen.

Kvinner som føler seg kompetente i rollen som mødre, oppdrar barna sine på en måte som fremmer utviklingsmessige muligheter og minimerer risiko for barna (Raver og Leadbeater, 1999; Taylor, Roberts og Jacobson, 1997). Raver og Leadbeater (1999) fant at kvinners opplevelse av sin egen effekt som oppdrager, er omvendt relatert til deres rangering av barnas vanskelige temperament. Taylor et al. (1997) fant at mødrenes selvtillit var positivt korrelert med mødrenes akseptering av barna og negativt relatert til utøvelsen av streng kontroll. Til sist vil foreldrenes lave forventning om sin egen effektivitet som oppdragere bidra til at de i større grad trekker seg tilbake fra eskalerende konflikter med barna og mislykkes i å benytte konsistent disiplin, noe som fører til at den eskalerende aggressiviteten til barna forsterkes (Baden og Howe, 1992). Hvis det å se Nanny-programmene fører til at foreldre får dårligere selvtillit som følge av at de ikke klarer å oppnå de samme gode resultatene, vil dette altså kunne virke negativt inn på deres oppdragelsespraksis. På den andre siden, selv om Nannyprogrammene kan gi foreldre urealistiske forventninger om hvor fort problemer kan forsvinne, formidler programmene også et håp om at vanskelige situasjoner kan snus til det bedre, uansett hvor ille det i utgangspunktet ser ut. Optimisme og formidling av håp er viktige faktorer for endring (Miller, Hubble og Duncan 1999). Kanskje vil

formidlingen av at ting kan bli bedre også gi foreldre det puffet de trenger for å oppsøke hjelp, noe de kanskje ikke ville ha gjort hvis de anså muligheter for forandring som svært små.

Hovedvekt på negativ atferd

Nannyprogrammene inneholder godt over dobbelt så mye negativ barneatferd som positiv atferd, og det er klart flere negative enn positive beskrivelser av barna. Det formidles altså et negativt bilde av barna. Den negative atferden er i hovedsak destruktiv atferd overfor andre og ovenfor ting. Barna slår, sparker, krangler, erter, kommanderer, ødelegger ting og herjer med møbler etc. Videre forekommer mye ulydighet, gråt, bryting av regler, sutring, lage støy, stikke av og protest. Atferdsproblemer hos barn kan manifesteres enten som eksternaliserende eller internaliserende vansker. Barn med eksternaliserende vansker har underutviklede ferdigheter i selvregulering som fører til ukontrollert atferd. Negative emosjoner blir rettet mot andre og uttrykt som sinne, aggresjon og frustrasjon (Aunola og Nurmi, 2005). Det er tydelig at mye av problematferden i Nannyhjelpen går i retning av eksternaliserende vansker, men med variasjon i alvorlighetsgrad og hvor mye som forekommer i de ulike familiene. Mye av den negative atferden som vises er også atferd til enkelte av barna i familien, mens andre av barna viser færre tilfeller av problematferd.

I tillegg til at det vises mye negativ barneatferd fokuserer programmene på negativ atferd gjennom at denne reduseres kraftig i løpet av programmet, mens det er mye mindre endringer i positiv atferd. Det virker altså som målet først og fremst er å redusere negativ atferd fremfor å øke positiv atferd.

Hvordan Nanny går inn og intervensjoner forsterker også fokuset på det negative. Tjueseks ganger går hun inn og intervensjoner på bakgrunn av en negativ situasjon eller hendelse som oppstår, mens hun kun åtte ganger gjør det samme med utgangspunkt i en positiv situasjon/hendelse. Inntrykket som formidles er altså at man må ta utgangspunkt i det negative for kunne forandre noe, altså snu noe til det positive.

Nannyprogrammene formidler altså et mål om å redusere negativ atferd framfor å øke positiv atferd, i tillegg til at man må ta utgangspunkt i det negative for å snu noe til det positive. Ifølge læringsprinsipper, som atferdsanalysen bygger på, består en vellykket behandling ikke kun av å redusere negative barneatferd, men også å erstatte de atferder som er en del av atferdsproblemet (Schultz, 2006). Det er derfor et mål at barnet også tilegner seg, opprettholder, og generaliserer nye positive atferder. Foreldretreningsprogrammer som PMT og Webster-Stratton, som bygger på sosiale læringsprinsipper, demonstrerer dette gjennom at behandlingen i større grad, enn det som framkommer i Nannyhjelpen, består i å få foreldre til

å legge merke til positiv, prososial barneatferd og forsterke denne gjennom å gi ros, belønninger og positiv oppmerksomhet (Reid og Webster-Stratton, 2001). Som nevnt viser studier at foreldretreningsprogrammer er spesielt effektive i å behandle atferdsvansker hos barn.

Det er videre vist at foreldre som ignorerer positive handlinger hos barna, selektivt sporer opp negativ atferd og overreagerer på slike negative handlinger kan bidra til å utvikle sykluser av gjensidig aggresjon mellom seg og sine barn (Baden og Howe, 1992; Kazdin, 1997a). Så selv om Nannyprogrammene formidler suksess i forhold til å redusere negativ atferd kan fokuset på denne atferden oppmuntre seere til å gjøre det samme, noe som kan utvikle og forsterke aggressiv barneatferder (Kazdin, 1997a).

Forklaringer på barnas atferd og mulige effekter på seerne

Beskrivelsene av barnas atferd og egenskaper forsterker formidlingen av at barna i familiene er vanskelige. Særlig i første halvdel av programmene og spesielt i introduksjonen og i TV3's egen reklame for programmet er dette tydelig. Der forekommer beskrivelser som "umulige barn", "norske rakkerunger", og "Barna har *tatt* makten og foreldrene har *mistet* kontrollen (min utheving). Andre beskrivelser er f.eks. "Daria er egenrådig" og "Daria er ekstremt viljesterk"; "Matin bruker alle metoder for å manipulere mor for å slippe å legge seg"; "guttene vet nøyaktig hvordan de skal få mor til bristepunktet" og "barna er trassige". Disse beskrivelsene blir "merkelapper" som settes på barna og gir inntrykk av å være stabile negative disposisjoner hos barna. Videre fremstår atferden som intendert, og at skylden ligger hos barnet. Barnet er skurken, mens det er synd på foreldrene som blir "frastjålet" makten. De fleste av de andre beskrivelsene peker ikke i samme grad på barnets disposisjon og intensjon som for eksempel "Ariana sutrer mye"; "barna kasta ting i huset". Hvilke attribusjoner Nanny gjør for barnas atferd kan påvirke hvordan foreldre som ser på programmene oppfatter sine barns atferd og videre for hvordan de håndterer oppdragelsesspørsmål. Foreldre som attribuerer problematferd til intensjonelle, stabile og globale egenskaper hos barna sine blir mer aversive og tilbaketrukne i sine responser og samspillet står i større fare for å bli fastlåst og tvangspreget enn foreldre som attribuerer atferden til ytre faktorer (Baden og Howe, 1992).

Videre er autoritær foreldrestil blitt koblet mest til intenderte og disposisjonelle attribusjoner av barnas atferd og dermed ineffektiv internalisering av verdier (Grusec et al., 1997; Hastings og Rubin, 1999). Det er også mulig at de attribusjonene foreldre gjør for barnas atferd påvirker målene foreldre har i tillegg til de disiplin teknikker de benytter. Hasting og Grusec (1998) fant at foreldre som anså barnas dårlige oppførsel som tilsiktet og

disposisjonelt forårsaket, i stor grad var beskjeftiget med foreldre-orienterte mål og benyttet makthvedende disiplin teknikker. Foreldre som derimot attribuerte barnas atferd til situasjonelle forhold hadde barne-orienterte mål og benyttet begrunnelser og aksept i oppdragelsen. At noen av beskrivelsene av barnas negative atferd i Nannyprogrammene peker på barnets intensjoner som stabile og globale egenskaper kan altså fremme en autoritær foreldrestil hos seere. At dette gjelder et mindretall av beskrivelser kan derimot være med på å moderere effekten. Hvilke forklaringer Nanny har på barnas atferd formidler imidlertid enda tydeligere enn beskrivelsene hvilke attribusjoner hun gjør for problematferden til barna.

Programmene gir nokså få forklaringer på barnas atferd og årsakene varierer. Flere av forklaringene legger årsaken utenfor barnet; hos foreldrene eller at den er lært. Andre forklaringer tar utgangspunkt i barnas indre følelser og tilstander. Hovedmengden forklaringer hevder imidlertid at barna ønsker å få oppmerksomhet. Denne forståelsen er i tråd med atferdsteoretisk tenkning (Webster-Stratton, 2000). Barn søker oppmerksomhet fra andre, særlig foreldrene sine, enten det er positiv (ros) eller negativ (kritikk) oppmerksomhet. Hvis de ikke oppnår positiv oppmerksomhet, kjemper de for å få negativ oppmerksomhet, siden det er bedre enn ingen oppmerksomhet i det hele tatt (Webster-Stratton, 2000). Programmene viser dette ved at barna kaster ting i huset, krangler, slår, sparker, sutrer og lager støy. Negativ atferd menes innenfor den atferdsanalytiske retningen i hovedsak å være lært av omgivelsene; de bestemmende faktorene for aggresjon er ikke inni barnet, men heller i reaksjonene gitt av det sosiale miljøet (Patterson, 1997). Pattersons modell om tvangspregede familiesamspill har hatt sterk innflytelse når det gjelder å forklare hvordan atferd som sinne, fysisk utagering, opposisjoner og protester kan utvikles til antisosial atferd. Foreldretreningsprogrammer bygger også først og fremst på Pattersons modell med prinsipper fra sosial læringsteori og operant betingning (Kazdin, 1997b). Ifølge modellen er ulydighet, altså at barn ikke samarbeider med voksne og nekter å gjøre det de blir bedt om, lært atferd og kan derfor endres gjennom sosial påvirkning (Ogden, 1999). Barnet lærer raskt at andre familiemedlemmer trekker seg tilbake når de utsettes for ”motangrep”. Familiemedlemmene opplever negativ forsterkning fordi barnet stopper ”motangrepet” når den andre gir opp eller trekker seg tilbake. Barnets atferd forsterkes fordi det slipper å gjøre noe som det ikke vil, eventuelt at det skaffer seg noe det vil ha. Det lærer seg altså å unngå kritikk eller det får viljen sin gjennom å trappe opp negativ atferd. Gjennom denne prosessen lærer barnet seg å kontrollere omgivelsene gjennom aversiv og aggressiv atferd, noe som setter barnet i større fare for langtids sosiale misstilpasninger og kriminell atferd (Patterson, DeBaryshe og Ramsey, 1989; Ogden, 1999; Patterson, 1997). Foreldrene bidrar til utviklingen av slike

tvangspregede familiesamspill gjennom å være inkonsistente både i forhold til å oppmuntre eller forsterke prososial atferd og å straffe avvikende atferd, ikke overvåke barnas aktiviteter, benytte hard disiplin og være lite positivt involvert i barna sine (Patterson et al., 1989).

Barneatferdsterapi representerer tradisjonelt hovedalternativet til barnepsykoterapi (Shirk og Russel, 1996). Mens atferdsterapi fokuserer på synlig atferd og vektlegger miljømessige intervensjoner, konsentrerer barnepsykoterapi seg om barnets indre psykologiske prosesser. Barnepsykoterapeuten antar at indre psykologiske prosesser medierer mellom den sosiale verden og barnets emosjonelle opplevelse og synlig atferd, og disse er dermed hovedmålet for intervensjon. En endring i atferd er ikke et direkte mål, men et resultat av en endring i barnets indre psykologiske prosesser. Barnepsykoterapi går i hovedsak ut på å få tak i årsakene og dermed de patogene prosessene som førte fram til atferden. Da to ulike barn kan ha identiske symptomer, men variere i underliggende årsak og patogene prosesser, og følgelig derfor trenge ulike intervensjoner, er det viktig å analysere på et dypere nivå enn på symptomnivå (Shirk og Russel, 1996). Det å forklare så mange ulike typer atferd med at barna ønsker oppmerksomhet, og det uten å gjøre nærmere undersøkelser for hva som kan ligge bak atferden, vil derfor bli enkelt og misvisende ifølge denne tradisjonen.

Forskning viser dessuten at problematferd kan skyldes flere ulike faktorer. Petit og Bates (1989) fant at fravær av affektivt positiv, pedagogisk orientert omsorg når barna var to år predikerte atferdsvansker når barna var fire år og mer enn tidlig tvangspregede familiesamspill gjorde. De forklarer funnet med at positiv foreldreatferd kan hemme barnas uttrykking av negativitet. Gartstein og Fagot (2003) fant at kognitiv veiledning (f.eks. forklaringer på mål/strategier, forslag om strategier for å fullføre oppgaver) predikerte barns eksternaliserende atferd. Ifølge Eisenberg og medarbeideres (1998) heuristiske modell av sosialisering av emosjoner er barnets evne til å regulere emosjoner sentralt i forhold til barnets emosjonelle og sosiale kompetanse. Barn med høy sosial kompetanse er i stand til å uttrykke og regulere sine emosjoner på sosialt ønskelige og verdsettende måter. Barn med eksternaliserende vansker har derimot problemer med å uttrykke og regulere emosjoner. Eisenberg og medarbeidere (1998) mener derfor at effekten av foreldrevariablene på barnas eksternaliserende problemer er mediert gjennom barnas regulering av emosjoner (her: manglende regulering av emosjoner). En annen gruppe forskere hevder at aspekter ved barnets temperament er styrende for barnets evne til å regulere oppførselen sin på måter som er forenlige med verdier i samfunnet (Kochanska og Aksan, 2006; Lytton, 1990; Frick og Morris, 2004).

Hvordan man forstår barns negative atferd er avgjørende for hvilke intervensjoner man vil benytte for å endre barna. Et atferdsteoretisk syn som forstår barns atferd som å være lært gjennom reaksjonene av omgivelsene og at barnet søker oppmerksomhet vil vektlegge intervensjoner som tilsyn, oppfølging, grensesetting av antisosial atferd, evne til ros og oppmuntring av prososial atferd, problemløsning og positiv involvering i barna (Solholm, Askeland, Christiansen og Duckert, 2005). Et syn som derimot anser indre psykologiske prosesser, som barns evne til å regulere emosjoner som sentralt i utviklingen av eksterntalerende vansker, vil vektlegge intervensjoner som hjelper barn å regulere og uttrykke emosjoner på en sosialt akseptabel måte (Eisenberg et al., 1998). Hvordan foreldre reagerer på barns emosjoner, foreldrenes diskusjon av emosjoner og foreldrenes uttrykking av emosjoner er eksempler på foreldreatferd som har vist seg å være av betydning når det gjelder å direkte sosialisere barns emosjonsrelaterte reaksjoner, og å lære de å utvikle sosial kompetanse (Eisenberg et al., 1998; Eisenberg et al., 2001b). Til sist vil en forståelse av at barnets temperament har betydning for barnets atferd, for eksempel ved at barnet har lav viljemessig kontroll av oppmerksomhet og atferd (effortful control), kunne føre til at foreldrene benytter ulike oppdragelsesstrategier overfor ulike barn, for eksempel for å fremme samvittighet (Kochanska, 1997a)

Ved at Nanny i hovedsak attribuerer negativ atferd til behov for oppmerksomhet, vil seere av programmet kunne bli påvirket til å gjøre det samme, og benytte de oppdragelsesstrategiene hun bruker. Hvilke råd, regler og intervensjoner Nanny benytter, vil ytterligere kunne påvirke oppdragelsen til seerne gjennom at de formidler en forståelse av barns atferd og fremmer en eller flere foreldrestiler.

Betydningen av foreldrenes atferd

Forskning viser bred enighet om at det er en sammenheng mellom foreldrenes oppdragelse og barns atferd (Michalcio og Solomon, 2002). I Nannyprogrammene er moren den sentrale aktøren gjennom at hun er den eneste av foreldrene som er tilstede i fire av familiene. I de to andre familiene der faren og en kjæreste av mor også er tilstede er likevel moren den voksenpersonen intervensjonene er rettet mot. Selv om det nok er gode grunner til at faren ikke er tilstede (skilsmisse) formidles det likevel et litt gammeldags syn med en mor som er hjemme og tar seg av barneoppdragelsen, mens far er uinvolvert og fraværende. Fokuset på moren kan også gi inntrykk av at moren er den viktigste personen når det gjelder å oppdra barna. Studier viser at foreldre kan ha ulik betydning for oppdragelsen. For eksempel er mødres atferdskontroll relativt viktigere enn fedres atferdskontroll når det gjelder å forklare

sønnens påfølgende antisosiale atferd. Fedrenes støtte derimot er viktigere enn mødrenes i forhold til å forklare det påfølgende sosiale initiativet ungdommen tar (Stolz, Barber og Olsen, 2005).

Det at alle rådene, flertallet av intervensjonene (63 rettet mot moren, 23 mot barna, 21 mot hele familien) og sju av 20 familierregler er rettet mot moren, formidler til tross for at faren ikke er representert i stor grad, at foreldre har stor innflytelse på barnas atferd. Dette er med på å moderere det inntrykket en får i første halvdel av programmet av at "feilen" ligger hos barna. Ved å forandre på hvordan de (moren) håndterer oppdragelsen, kan den negative atferden til barna endres. Tankegangen er særlig i tråd med sosial læringsteori som vektlegger den innflytelsen de sosiale omgivelsene har på individets generelle tilpasning, selv om all behandling eller terapi bygger på at barn kan endres gjennom miljøpåvirkning. Nanny-programmene viser at foreldrenes negative atferd og egenskaper først og fremst er at mødrene er ettergivende og bryter allmenne normer (f.eks. pusser tennene til guttene på kjøkkenet). Dette er atferd der barna får bestemme, eller der det mangler rammer og struktur. Det er påvist en positiv sammenheng mellom en ettergivende foreldrestil og barns eksternaliserende atferd (Shakuntla, 2003; Baumrind, 1989).

Gjennom beskrivelsene fokuserer Nanny på at foreldrene kommuniserer dårlig med barna, sammen med at de gir dem for mye eller for lite oppmerksomhet. Den dårlige kommunikasjonen går for eksempel ut på at en mor skriker til guttene framfor å snakke med dem, maser på guttene og gjentar navnene deres hele tiden. I en annen familie beskriver Nanny at foreldrene kjefter og ikke bruker tid på de gode samtale. Nanny sier imidlertid ikke noe om hva de gode samtale er. Det er påvist en sammenheng mellom foreldre som hyppig kjefter, truer, kommanderer og tvinger og opposisjonell atferd hos barn (Patterson, 1997). Nanny beskriver også ofte at mor er for ettergivende/inkonsekvent, mangler rutiner/struktur og ikke har kontrollen. Så istedenfor at barna har tatt makten virker det utover i programmet mer som at det er foreldrene som lar dem styre. De er utydelige, gir for lite eller mye oppmerksomhet og kommuniserer dårlig med barna.

Nannys tiltak og programmenes fremming av foreldrestil(er)

Før intervensjon viste barna i Nannyhjelpen mest destruktiv atferd overfor andre og ting, og det var også den type atferd som Nanny beskrev oftest. Å få familiemedlemmene til å snakke ordentlig til hverandre, få foreldrene til å bli tydeligere og tilby et miljø preget av rutiner og struktur, gjøre det klart for alle at det er foreldrene som bestemmer og å gjøre barna mer selvstendige går igjen i rådene, reglene og intervensjonene, og synes dermed å være

hovedtiltakene til Nanny. Gjennom dette formidler Nannyprogrammene at krav og kontroll er viktige faktorer i barneoppdragelse. Struktur, kontroll og levere regler er viktige fordi det anerkjenner barnets umodenhet (Baumrind, 1989). Disiplinpraksiser knyttet til kontroll og krav varierer imidlertid i forhold til om de er fordelaktige for barn eller ikke. Stabil kontroll, høye modenhetskrav, direkte konfrontasjon, og overvåking er fordelaktig, mens tvangsmessig kontroll og pågående dirigerende krav som forstyrrer barnets aktiviteter virker negativt inn på barnet (Baumrind, 1989). Aunola og Nurmi (2005) skiller også mellom ulike former for kontroll, henholdsvis atferdskontroll og psykologisk kontroll, hvor atferdskontroll består av å regulere barnets atferd gjennom stabil og konsistent disiplin (ligner fordelaktige disiplinpraksiser), mens psykologisk kontroll har å gjøre med foreldrenes kontroll av barnets emosjoner og atferd gjennom psykologiske mekanismer. Aunola og Nurmi (2005) fant at høy grad av atferdskontroll hos foreldre reduserte barns eksternaliserende vansker, men kun når den var kombinert med lav grad av psykologisk kontroll. Aunola og Burmi understreker viktigheten av å studere foreldredimensjoner i kombinasjon når man skal forstå påvirkningen på barnas tilpasning. Studier av foreldrestiler illustrerer dette. Både den autoritære og den autoritative stilen er høy på dimensjonen krav (Baumrind, 1996, 1989), men i kombinasjon med dimensjonen som går på å være responsiv overfor barnet, og som de to stilene er ulike på, blir utøvelsen av kontroll svært forskjellig mellom de to foreldrestilene. Autoritative foreldre utøver stabil kontroll over barnet på en ikke-straffende måte. De konfronterer barna for å oppnå konformitet, uttaler sine verdier klart, og forventer at barna respekterer deres normer. Autoritære foreldre forsøker å forme barnas oppførsel etter en absolutt standard som er formulert av en sekulær autoritet. Denne stilen favoriserer videre lydighet som en dyd, respekt for autoriteter, og det å bevare orden og tradisjonelle struktur (Baumrind, 1989). I Nannyhjelpen får familiene regler som de skal følge fra en ytre autoritet og lydighet vektlegges (blant annet gjennom å følge regler – familiemedlemmene får ikke belønning hvis ikke følger reglene) mer i tråd med en autoritær stil. Foreldrene oppfordres imidlertid ikke til å benytte straffende, tvingende metoder for å dempe viljen til barnet når den ikke stemmer overens med den satte standarden, foreldreatferd som er typisk for den autoritære foreldrestilen.

Hvorvidt foreldrene er responsive overfor barnet påvirker som nevnt hvordan de utøver kontrollen, men også på andre måter hvordan de forholder seg til barnet på. Responsive foreldre anerkjenner barnet som et eget individ, uttrykker varme og kjærlighet overfor barnet og erkjenner at barnet er i ferd med å bli en sikker og kompetent person som

trenger stimulering og respekt. Emosjonell sosialisering der foreldrene er responsive overfor barnas emosjoner tilhører også først og fremst denne dimensjonen.

I den autoritative foreldrestilen deler foreldrene sin tankegang/rasjonale for sine prinsipper og barna oppmuntres til verbalt å gi og ta. I den autoritære stilen derimot oppfordrer ikke foreldrene til verbalt å gi og ta, men forventer at barna skal akseptere foreldrenes uttalelser om hva som er riktig (Baumrind, 1989, 1996). I Nannyprogrammene gir foreldrene påbud/forbud/avslag eller reagerer på barnas negative atferd med påbud eller forbud i 94 prosent av gangene uten å gi tilhørende forklaring. Heller ingen av rådene eller intervensjonene går ut på at foreldrene skal forklare mer for barna. Foreldre som prøver å overtale barnet til å gjøre noe gjennom å argumentere og begrunne, anerkjenner implisitt barnet som en person som er atskilt fra foreldrene og som har egne ønsker og behov. Denne anerkjennelsen kan ha to konsekvenser. Den holder forhandlingen i gang og tillater barnet å velge om det vil oppta morens mål og fordi mor har vært responsiv overfor barnets behov, kan barnet være villig til å besvare hennes (Crockenberg og Litman 1990). Crockenberg og Litman (1990) fant at mødre som kommer med klar informasjon om hva de ønsker fra barna (kontroll), men samtidig begrunner kravet eller kommer med forslag om hva barnet kan gjøre får barn som er mest ettergivende.

I tillegg til å begrunne krav og prinsipper ivaretar den autoritative foreldrestilen individualiteten til barnet ved at utøvelsen av kontroll er bygget på intim kunnskap om det enkelte barnet og hans eller hennes omstendigheter heller enn på tilfeldige regler (Baumrind, 1989). Forskning på temperamentsfaktorer viser at barn allerede fra fødselen av varierer i evnen til å regulere emosjoner, som gir seg utslag i variasjoner i positiv og negativ emosjonalitet, sosiabilitet og evne til å holde oppmerksomheten. Disse mønstrene er moderat stabile over tid (Putnam, Sanson og Rothbart, 2002). Det er vist at barn med atferdsvansker har manglende evne til å regulere emosjoner. Det vil si at de har problemer med å initiere, opprettholde, og modulere forekomsten, intensiteten og uttrykkningen av emosjoner (Frick og Morris, 2004). I Nannyhjelpen lærer ikke foreldrene om temperamentsfaktorer selv om det er rimelig å anta at temperament er avgjørende for hva man kan forvente av barnet og bør være styrende for hvilke strategier foreldre velger for å trøste, regulere, stimulere og veilede barnet og for hvordan oppdragelsesmiljøet blir organisert i sin helhet (Putnam et al., 2002). Når det gjelder oppdragelsesstrategier viser for eksempel forskning at ulike sosialisingsstrategier kan fremme utvikling av samvittighet hos barn med ulikt temperament (Kochanska, 1997). Liknende gjorde Keyes (2005) en studie der foreldrene lærte strategier for å håndtere barnas dårlige oppførsel og samtidig lærte om temperament; hvordan de disposisjonelle trekkene

påvirker barnets atferd og gode strategier for å hjelpe barna å håndtere emosjoner. Resultatene viste at foreldrenes valg av disiplinstrategier påvirket barnas evne til å regulere sine emosjoner og at deltakelse i emosjonsmodulen alt i alt påvirket oppdragelsen på en god måte og barns emosjonsregulering (signifikante økninger i selvregulering og i redusert negativ affektivitet).

Det at mange av rådene og reglene i Nannyprogrammene er generelle framfor å være spesifikke (altså ikke tilpasset det enkelte barnet) er med på å underbygge et inntrykk av at individualiteten til barna i Nannyhjelpen ikke blir ivaretatt i særlig stor grad.

Andre kategorier av foreldreatferd som tilhører dimensjonen varme og responsivitet er å gi fysisk nærhet/trøst, lek med barn, synge/lese for barn, tilby delaktighet i reparasjon, innlemme barn i voksenaktivitet (uttrykker varme/involvering), hjelpe med konfliktløsning, formidle interesse/forståelse for barnets reaksjon (reaksjon på negative emosjoner), spørre/snakke med barn. Kategorier av negativ atferd som ikke fremmer responsivitet og emosjonell utvikling er i hovedsak det å ikke respondere på barnas henvendelse, ikke reagere på konflikt, ikke hjelpe med konfliktløsning, kjeft og løse framfor å veilede i konflikt. Både de positive og negative atferdskategoriene for responsivitet og varme er det lite av både før og under intervensjon (bortsett fra å gi fysisk nærhet og trøst), og har å gjøre med at Nanny ikke fokuserer på disse aspektene ved foreldrenes atferd. Minst er det av foreldre som spør/snakker med barn i tillegg til det å gi forklaring på påbud/forbud eller avslag. Å spørre barn er en måte foreldre kan få vite hvordan barna tenker og føler, noe som gjør de bedre i stand til å minimere konflikter fordi de kan bruke kunnskapen til å oppnå en større grad av gjensidighet i kognisjonen (Grusec et al., 1997). At foreldre har kunnskap om barnet er også viktig i forhold til barnets "utviklingsmessige timetabell". Det vil si at foreldrenes ideer om hva de kan forvente av barnet stemmer overens med realiteten til barnet (Grusec et al., 1997).

Når det gjelder barnas emosjoner fokuseres det også lite på de i Nannyprogrammene. Nanny snakker selv to ganger med barnet etter en negativ handlingssekvens, hvor hun gjetter på barnets følelse og lytter til hva barnet har å si, men foreldrene instrueres altså ikke i samme grad til å gjøre det samme. Tre av de fire rådene Nanny gir som gjelder emosjonelle forhold spesielt, er rettet mot en mor, og går ut på at hun må vise følelser, at hun må snakke med barna - om det er noe som plager de og hun må hjelpe barna med å komme ut av konflikt på en ålreit måte (som er et lite spesifikt råd). Nanny fokuserer altså til en viss grad på emosjonelle aspekter men sett ut i fra hvor mye negative emosjoner hos barn Nannyprogrammene viser, er det lite. At foreldre er responsive overfor barnas emosjoner og forsøker å lære barna å mestre opplevelsen, reguleringen og uttrykkingen av emosjoner, er

viktig for at barna skal utvikle sosial og emosjonell kompetanse (Eisenberg et al., 1998, 2001a). Foreldre som møter barnas følelser med respekt, ser på emosjonelle samhandlinger som en mulighet for intimitet, og føler empati når barnet opplever negative følelser påvirker direkte barnets regulatoriske fysiologi, som så påvirker barnets evne til å regulere sine emosjoner (Gottman, Katz og Hooven, 1996). Barn som har problemer med å regulere emosjoner står i fare for å utvikle eksternaliserende vansker, den type atferd som vi så forekom hyppigst i Nannyhjelpen. I tillegg til å fokusere på kontroll, på en stabil og ikke-straffende måte, som er hovedtiltaket til Nanny er det altså også viktig å lære barn å regulere emosjoner for å unngå utvikling av eksternaliserende vansker.

Nannyprogrammene fremmer altså delvis en autoritativ foreldrestil gjennom sitt fokus på at foreldrene skal utøve stabil kontroll over barnet på en ikke straffende måte, være tydelige og konsistente, og stille modenhetskrav til barna (gjøre de selvstendige). Programmene fremmer imidlertid også delvis en autoritær foreldrestil ved at de fokuserer lite på dimensjonen om responsivitet og varme. Dette kommer til syne blant annet gjennom at foreldrene ikke oppmuntres til å forklare og begrunne krav og prinsipper for barna, tilpasse oppdragelsen til barnets temperament eller å være emosjonelt responsive.

Nannyprogrammenes formidling av foreldrekontroll og barns ettergivelse

Å få mor til å bestemme var den intervensjonen som gikk oftest igjen i Nannyprogrammene. Begrunnelser og informasjon knyttet til at mor bør bestemme er for eksempel at barna vet hva de har å forholde seg til, å unngå diskusjon, eller at det ikke er godt for barnet å være sjef eller være i en maktkamp med foreldrene. Tiltak for få mor til å bestemme går i hovedsak ut på å få mor til å fastholde bestemmelsen og være mer tydelig og bestemt. Et eksempel er en mor som når barnet protesterer fordi det ikke får bruke "voksen-tannkremen" får beskjed av Nanny om å holde fast på bestemmelsen, ignorere gråten og ta barnet ut av situasjonen når det begynner med destruktiv atferd. I en annen familie får moren beskjed om å holde på dørhåndtaket etter at sønnen på to år gjentatte ganger har stått opp og gått ut i stua etter at han er lagt. Moren har da først et par ganger båret han tilbake og sagt at "nå er det natt". Ved å få mor til å fastholde bestemmelsen opplever ikke barnet at den negative atferden fører fram og den blir følgelig ikke forsterket. Dette reduserer muligheten for at barnet vil bruke aversiv atferd for å kontrollere forsterkningsbetingelsene i miljøet. Sammen med regler og belønningssystem, metoder Nanny benytter for å motivere til en endring i atferd, er dette i tråd med atferdsteoretisk tenkning.

Mens atferdsperspektivet benytter ytre kontroll (f.eks. belønning og straff) for å øke barns konformitet vektlegger internaliseringsteori foreldrenes atferd og strategier som er med på å fremme en indre motivasjon hos barnet til å være ettergivende. Dette innebærer strategier med minimal bruk av makt, karakterattribusjoner, strategier som øker barnets muligheter for valg og autonomi og å gi forklaringer for å fremme indre kontroll for konformitet (Kuczynski og Hildebrandt, 1997).

Studier viser at barn i større grad godkjenner, slutter seg til og internaliserer foreldrenes mål og verdier når relasjonen mellom barnet og foreldrene er preget av en gjensidig responsivitet, der barnet har en grad av kontroll i interaksjonen (Kochanska, 1997b; Rocissano et al., 1987). I Nannyhjelpen virker det som om målet heller er å unngå diskusjon og å få barna skal skjønne at det er foreldrene og ikke de som bestemmer.

I enkelte tilfeller kan det å ikke lyde foreldrene være viktig i forhold til å utvikle autonomi (Crockenberg og Litman, 1990). Foreldretreningsprogrammer som i hovedsak bygger på prinsipper fra atferdsperspektivet, har selv med gode behandlingsresultater fått kritikk for å ikke skille mellom de former for ikke-ettergivenhet som oppfattes som aversive av foreldrene og de typer av motstand som oppfattes som passende hevdende eller positive i stilen (Kuczynski og Hildebrandt, 1997). I Nannyhjelpen skilles det heller ikke mellom ulike former for ulydighet, det vil si at det ikke nevnes noe om at det å ikke lyde foreldrene i enkelte tilfeller kan være viktig i forhold til å utvikle autonomi (Crockenberg og Litman, 1990). Nannyprogrammene fokuserer mye på ulydighet. Av negativ barneatferd er ulydighet den fjerde mest forekommende atferden og denne reduseres med 61 prosent i løpet av programmene. Det formidles altså et mål om å få barna lydige.

Nannyprogrammenes formidling av generell utviklingspsykologisk kunnskap

I tillegg til at det ikke fokuseres på at barna i Nannyprogrammene har ulikt temperament gjøres det heller ingen tydelige distinksjoner mellom barna på bakgrunn av alder og kjønn. Barna i Nannyprogrammene varierer i alder fra et halvt til 14 år, hver familie har mellom to og fire barn og barna er både gutter og jenter. At barn befinner seg på ulike utviklingsmessige nivå vil man kunne anta er avgjørende for hva foreldre kan forvente av barna og være styrende for hvordan de håndterer oppdragelsesspørsmål (Putnam et al., 2002). Kun få ganger i programserien nevnes disse faktorene, og det gjøres ingen undersøkelse/vurdering av kompetansen barna besitter. En mor i programserien får en regel om at hun skal behandle barnet sitt som en fem-åring (og ikke som en to-åring). Begrunnelsen er at barnet skal få et ”realistisk selvbilde”, og forslaget fra Nanny for å få til dette er at hun skal få lov til å legge

seg litt senere enn lillesøsteren på to år. Det er et nokså lite ”inngrep” når målet er at barnet skal få et realistisk selvbylde. En intervensjon som går igjen i flere av programmene, er å lage et system for lekene hvor en av begrunnelsene er at man da kan kontrollere om barnet har aldersadekvate leker. Det sies imidlertid ingenting om hvilke leker som kunne være aldersadekvate. På mer indirekte måter underviser Nanny foreldrene om betydningen av alder ved å si: ”det er en utfordring å ha to-åringer. De vil veldig mye og de søker grenser hele tiden”. Nanny nevner også en gang at man ikke kan forvente av en to-åring at han følger regler. Det som nevnes om alder er altså nokså lite og generelt.

Studier viser for eksempel at trass i tidlig utviklingsstadier (14-27 mnd.) kan reflektere barnets umodne forsøk på å kontrollere hendelser, ikke dårlig oppdragelse eller anstrengte foreldre-barn forhold. I senere stadier (15-44 mnd.) vil barnet derimot i større grad forstå at kommandoer har blitt gitt, ignorere de sjeldnere og regulere atferden etter de (Dix, Stewart, Gershoff og Day, 2007). Foreldre som har denne kunnskapen om at barnets motivasjon for å ettergi gjennomgår en sekvensiell utvikling, vil nok lettere kunne tilpasse krav og forventninger til det modenhetsnivået barnet befinner seg på. For eksempel vil det å benytte ytre kilder av kontroll (som en måte å benytte kontroll på) for å få barnet til å ettergi være mer hensiktsmessig i tidligere stadier, mens forklaringer på forbud blir spesielt viktig for barnet når det er i ferd med å utvikle indre motiver for ettergivenhet og ta over oppgaven med å regulere sin egen atferd (Kuczynski og Hildebrandt, 1997). En tydeligere formidling av betydningen av alder i forhold til hva man kan forvente av barnet og hvilke intervensjoner man velger i tillegg til hvordan man utfører dem, ville derfor vært mer i tråd med utviklingspsykologisk kunnskap enn det som fremkommer i Nannyprogrammene.

Også når det gjelder kjønn indikerer forskning at det kan være fruktbart å ha en ulik tilnærming til gutter og jenter. Fagot og Leve (1998) fant at fem år gamle gutter som ble skåret høyt på eksternalisering av lærere viste konsistent negativ atferd og dårlig kognitive evner i en rekke settinger. De viste videre ingen tegn til å gjenkjenne sine problemer. Jenter med høye eksternaliseringsskårer ble vurdert av lærere som å ha akademiske problemer, mens standardiserte tester av intellektuell utførelse viste at disse jentene hadde bedre utførelse enn andre barn. Jentene, i motsetning til guttene, rangerte likevel seg selv lavt på kognitiv kompetanse. Fem år gamle jenter begynner altså å internalisere reaksjonene til andre som del av sin egen kompetanse, mens guttene ikke gjør dette (Fagot og Leve, 1998). Fagot og Leve mener funnene henger sammen med kulturelle stereotypier. Høy eksternaliserende atferd hos gutter blir støttet av noen kulturelle stereotypier og det finnes belønninger knyttet til det å være aggressiv og opposisjonell. Eksternaliserende atferd hos jenter blir derimot ikke

oppfattet på samme positive måte. Eddy, Leve og Fagot (2001) foreslår, på bakgrunn av funnet om ulikhetene, at gutter og jenter kan respondere på ulike typer intervensjoner, uten å komme nærmere inn på hvordan.

Oppsummering og konklusjon

Foreldres ønske om å oppdra barna sine på best mulig måte, eller fortvilelsen over å ikke takle oppførselen til barna kan få foreldre til å se på fjernsynsprogrammer som Nannyhjelpen. Programserien formidler kunnskap om barneoppdragelse og er underholdende ved at man får møte virkelige familier som sliter med ”vanlige” oppdragelsesproblemer. Programmene formidler en forståelse av barn og et syn på barns utvikling som kan fremme foreldrestil(er) hos seerne, som videre påvirker hvordan de håndterer egne oppdragelsesspørsmål. En analyse av programmene viser at Nannys besøk fremstilles som en mirakelkur, og gir et urealistisk bilde av hvor fort problemene kan forsvinne. En konsekvens kan være at foreldre får dårligere selvtillitt som oppdragere, noe som igjen påvirker barna på en negativ måte. Videre viser analysene at programmene fokuserer mye på negativ atferd, og da i hovedsak eksternaliserende barneatferd. Programmene formidler at foreldrene (mor) har stor betydning når det gjelder å endre barnas negative atferd. De må først og fremst sette tydelige grenser, gjøre det klart at det er de som bestemmer og gjøre barna mer selvstendige. Programmene formidler dermed at krav og kontroll er viktige aspekter ved oppdragelsen, og på måter som er mest i tråd med en autoritativ foreldrestil, som er mest fordelaktig for barna. Den autoritative foreldrestilen er imidlertid også høy på dimensjonen responsivitet, som blant annet innebærer å ivareta individualiteten til barnet, et aspekt Nannyprogrammene i mindre grad fokuserer på. Programmene fremmer derfor også delvis en autoritær foreldrestil, som er lav på denne dimensjonen. Nanny oppfordrer ikke foreldrene til å forklare mer for barna eller snakke mer med barna, hun fokuserer ikke på at barna har ulikt temperament, eller lærer foreldrene strategier for hvordan de kan møte barnas emosjoner slik at barna blir i bedre stand til å forstå, regulere og uttrykke sine emosjoner på sosialt akseptable måter. Videre gjøres det få undersøkelser av kompetansen barna besitter selv om barna varierer i alder og følgelig har ulike forutsetninger for å mestre atferder, som for eksempel det å følge regler. Disse oppdragelseselementene er viktige for at barn skal føle seg møtt og forstått som enkeltindivider og reduserer (sammen med stabil kontroll) sjansene for at barna skal utvikle eksternaliserende vansker (ved at de fremmer sosial kompetanse).

Det er positivt at fjernsynet tar opp temaer som barneoppdragelse. Programmer av typen Nannyhjelpen formidler viktig kunnskap om barneoppdragelse, som kan hjelpe foreldre

å håndtere barneoppdragelsen på bedre måter. Samtidig viser analysene at programmene fremhever noen måter å forstå barneoppdragelsen på. Den kunnskapen og de holdningene foreldrene sitter igjen med kan dermed føre til at foreldre tar i bruk et mindre variert sett av strategier enn en optimal barneoppdragelse fordrer.

Referanser

- Aunola, K. & Nurmi, J. E. (2005). The role of parenting styles in children's problem behaviour. *Child Development*, 76(6), 1144-1159.
- Barber, B. K. (2002). Reintroducing parental psychological control. I: B.K. Barber (ed.), *How psychological control affects children and adolescents (s. 3-15)*. Washington, DC: American Psychological association.
- Baden, A. D. & Howe, G. (1992). Mothers' attributions and expectancies regarding their conduct-disordered children. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 20(5), 467-485.
- Baumrind, D. (1971). Current Patterns of parental authority. *Developmental Psychology*, 4(1, Pt.2), 1-103.
- Baumrind, D. (1996). The discipline controversy revisited. *Family Relations*, 45(4), 405-414.
- Baumrind, D. (1989). Rearing competent children. I: W. Damon (ed.), *Child development today and tomorrow (s. 349-379)*. San Francisco, London: Jossey – Bass Publishers.
- Bignell, J. (2005). *Big brother: reality TV in the twenty-first century*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Biressi, A. & Nunn, H. (2005). *Reality tv: Realism and revelation*. London, New York: Wallflower Press.
- Bornstein, M. H. (2006). Parenting science and practice. I D. William (ed.), R. M. Lerner (ed.), K. A. Renninger (ed.) & E. Irving (ed.), *Handbook of child psychology (6. utg): Vol 4, Child psychology in practise (s. 893-949)*. Hoboken, NJ, US: Wiley.
- Coleman, P. K. & Karraker, K. H. (1998). Self-efficacy and parenting quality: findings and future applications. *Developmental Review* 18(1), 47-85.
- Crockenberg, S. & Litman, C. (1990). Autonomy as competence in 2-year-olds: Maternal correlates of child defiance, compliance, and self-assertion. *Developmental Psychology*, 26(6), 961-971.
- Darling, N. & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496.
- Denham, S. A., Zoller, D. & Couchoud, E. A. (1994). Socialization of preschoolers' emotion understanding. *Developmental Psychology*, 30(6), 928-936.
- Dunn, J., Brown, J. & Beardsall, L. (1991). Family talk about feeling states and children's later understanding of others' emotions. *Developmental Psychology*, 27(3), 448-455.
- Dix, T., Stewart, A. D., Day, W. D. & Gershoff, E. T. (2007). Autonomy and children's reactions to being controlled: Evidence that both compliance and defiance may be positive markers in early development. *Child Development*, 78(4), 1204-1221.

- Eddy, J. M., Leve, L. D. & Fagot, B.I. (2001). Coercive family processes: A replication and extension of Patterson's coercion model. *Aggressive behavior*, 27, 14-25.
- Eisenberg, N., Cumberland, A. & Spinrad, T. L. (1998). Parental socialization of emotion. *Psychological Inquiry*, 9(4), 241-273.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., Shepard, S. A., Guthrie, I. K., Murphy, B. C. & Reiser, M. (1999). Parental reactions to children's negative emotions: Longitudinal relations to quality of children's social functioning. *Child Development*, 70(2), 513-534.
- Eisenberg, N., Losoya, S., Fabes, R. A., Guthrie, I. K., Reiser, M., Murphy, B., Shepard, S. A., Poulin, R. & Padgett, S. J. (2001a). Parental socialization of children's dysregulated expression of emotion and externalizing problems. *Journal of Family Psychology*, 15(2), 183-205.
- Eisenberg, N., Gershoff, E. T., Fabes, R. A., Shepard, S. A., Cumberland, A. J., Losoya, S. H., Guthrie, I. K. & Murphy, B. C. (2001b). Mothers' emotional expressivity and children's behavior problems and social competence: Mediation through children's regulation. *Developmental Psychology*, 37(4), 475-490.
- Fagot, B. I. & Leve, L. D. (1998). Teacher ratings of externalizing behavior at school entry for boys and girls: Similar early predictors and different correlates. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 39(4), 555-566.
- Forgatch, M. S. (1991). The clinical science vortex: a developing theory of antisocial behaviour. I: K. H. Rubin (ed.) & D. J. Pepler (ed.), *The development and treatment of childhood aggression* (s. 291-315). Hillsdale, NJ, England: Lawrence Erlbaum.
- Frick, P. J. & Morris, A. S. (2004). Temperament and developmental pathways to conduct problems. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 33(1), 54-68.
- Gartstein, M. A. & Fagot, B. I. (2003). Parental depression, parenting and family adjustment, and child effortful control: explaining externalizing behaviors for preschool children. *Applied Developmental Psychology*, 24, 143-177.
- Gottman, J. M., Katz, L. F. & Hooven, C. (1996). Parental meta-emotion philosophy and the emotional life of families: Theoretical models and preliminary data. *Journal of Family Psychology*, 10(3), 243-268.
- Grusec, J. E., Rydy, D. & Martini, T. (1997). Parenting cognitions and child outcomes: An overview and implications for children's internalization of values. I: J. E. Grusec & L. Kuczynski (ed.), *Parenting and children's internalization of values. A handbook of contemporary theory* (s. 259-283). New York: Wiley.
- Grusec, J. E. & Goodnow, J. J. (1994). Impact of parental discipline methods on the child's internalization of values: a reconceptualization of current point of view. *Developmental Psychology*, 30(1), 4-19.
- Hadenius, S. & Weibull, L. (1989). *Mass medier: en bok om press, radio og TV*. Stockholm: Bonniers.

- Hauge, J. P. (2005). Nannyhjelpen: en rapport om å bringe barns privatsfære ut i det offentlige rom. Fordypningsoppgave. Journalistutdanningen, Høgskolen i Oslo.
- Hastings, P. D. & Grusec, J. E. (1998). Parenting goals as organizers of responses to parent-child disagreement. *Developmental Psychology*, 34(3), 465-479.
- Hasting, P. D. & Rubin, K. H. (1999). Predicting mothers' beliefs about preschool-aged children's social behavior: Evidence for maternal attitudes moderating child effects. *Child Development*, 70(3), 722-741.
- Helén, H. (2006). Ur publikens synsvinkel. Institutionen för samhällsvetenskap, Växjö universitet.
- Holmes, S. & Jermyn, D. (2004). *Understanding reality television*. London, New York: Routledge.
- Kazdin, A. E. (1997a). Parent Management Training: Evidence, outcomes, and issues. *American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 36(10), 1349-1356.
- Kazdin, A. E. (1997b). Practitioner review: psychosocial treatments for conduct disorder in children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 38, (2), 161-178.
- Kazdin, A. E. (2002). The state of child and adolescent psychotherapy research. *Child and Adolescent Mental Health*, 7(2), 53-59.
- Kazdin, A. E. (2003). Psychotherapy for children and adolescents. *Annual Review of Psychology*, 54, 253-276.
- Keyes, A. W. (2005). The enhanced effectiveness of parent education with an emotion socialization component. *Dissertation Abstract International: Section B: The Sciences and Engineering*, 66(1-B), 593.
- Kochanska, G. & Aksan, N. (2006). Children's conscience and self-regulation. *Journal of Personality*, 74(6), 1587-1617.
- Kochanska, G. (1991). Socialization and temperament in the development of guilt and conscience. *Child Development*, 62(6), 1379-1392.
- Kochanska, G. (1993). Toward a synthesis of parental socialization and child temperament in early development of conscience. *Child Development*, 64(2), 325-347.
- Kochanska, G. (1997a). Multiple pathways to conscience for children with different temperaments: from toddlerhood to age 5. *Developmental Psychology*, 33(2), 228-240.
- Kochanska, G. (1997b). Mutually responsive orientation between mothers and their young children: Implications for early socialization. *Child Development*, 68(1), 94-112.
- Kolle, T. (2000). *Ordene som ble borte: Et historisk og feministisk perspektiv på Åse Gruda Skards bøker om barneoppdragelse* (Rapport 2000:5). Østfold, Høgskolen i Østfold.

- Kuczynski, L. & Hildebrandt, N. (1997). Models of conformity and resistance in socialization theory. I: J. E. Grusec. & L. Kuczynski (ed.), *Parenting and children's internalization of values. A handbook of contemporary theory* (s.227-256) New York: Wiley.
- Langdridge, D. (2006). *Psykologisk forskningsmetode: en innføring i kvalitative og kvantitative tilnærminger*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Lull, J. (2000). *Media, Communication, Culture* (2. utg.). New York: Columbia University Press.
- Lundahl, B., Risser, H. N. & Lovejoy, C. (2005). A meta-analysis of parent training: Moderators and follow-up effects. *Clinical Psychology Review*, 26, 86-104.
- Lytton, H. (1990). Child and parent effects in boys' conduct disorder: A reinterpretation. *Developmental Psychology*, 26(5), 683-697.
- Maccoby, E. E. (1992). The role of parents in the socialization of children: An historical overview. *Developmental Psychology*, 28(6), 1006-1017.
- McMahon, R. J. (1999). Parent training. I: T. H. Ollendick (ed.) & S. W. Russ (ed.), *Handbook of psychotherapies with children and families* (s. 153-180). Dordrecht, Netherlands: Kluwer Academic Publishers.
- Michalcio, S. P. & Solomon, C. R. (2002). The relationship between older and newer parenting categories and child behavior. *American Journal of Orthopsychiatry*, 72(3), 401-414.
- Miller, S. D. (ed.), Hubble, M. A. (ed.) & Duncan, B. L. (ed), (1999). *The heart and soul of change: what works in therapy*. Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Näslund, M. (2006). Nannyfenomenet: en kvalitativ studie om barnoppfostran i øk via TV. *Mediepedagogik C*. Piteå Musikhögskola, avdeling Media, Luleå Tekniska Universitet.
- Nordlund, J.E. (1996). *Television och socialisation: om televisionens betydelse för vår verklighetsuppfattning*. Lund: Studentlitteratur.
- Ogden, T. (1999). Antisocial atferd og barneoppdragelse. "Parent Management Training" som foreldreopplæring. *Spesialpedagogikk*, 6, 3-17.
- Patterson, G. R. (1997). Performance models for parenting: A social interactional perspective. I: L. Kuczynski (ed.) & J. E. Grusec (ed.), *Parenting and children's internalization of values: A handbook of contemporary theory* (s. 193-226). Hoboken, NJ: Wiley.
- Patterson, G. R., DeBaryshe, B. D. & Ramsey, E. (1989). A developmental perspective on antisocial behavior. *American Psychologist*, 44(2), 329-335.

- Pettit, G. S. & Bates, J. E. (1989). Family interaction patterns and children's behavior problems from infancy to 4 years. *Developmental Psychology*, 25(3), 413-420.
- Postman, N. (2004). *Vi morer oss til døde*. Oslo: De norske Bokklubbene.
- Putnam, S. P., Sanson, A. V. & Rothbart, M. K. (2002). Child temperament and parenting. I: M. H. Bornstein (ed.), *Handbook of parenting: Vol.1: Children and parenting* (2. utg.). (s. 255-277). Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum
- Raver, C. C. & Leadbeater, B. J. (1999). Mothering under pressure: Environmental, child, and dyadic correlates of maternal self-efficacy among low-income women. *Journal of Family Psychology*, 13(4), 523-539.
- Reid, M. J. & Webster-Stratton, C. (2001). The incredible years parent, teacher, and child intervention: Targeting multiple areas of risk for a young child with pervasive conduct problems using a flexible, manualized treatment program. *Cognitive and Behavioral Practice*, 8, 377-386.
- Rocissano, L., Lynch, V. & Slade, A. (1987). Dyadic synchrony and toddler compliance. *Developmental Psychology*, 23(5), 698-704.
- Schaffer, H. R. (1996). *Social Development*. Malden, MA, US: Blackwell.
- Schultz, J. R. (2006). Behavioral treatment for youth with conduct disorder. I: K. J. Hart (ed.), M. W. Nelson (ed.) & A. J. Finch (ed.), *Conduct disorders: A practitioners's guide to comparative treatments* (s. 137-175). New York, NY, US: Springer Publishing.
- Shakuntla, B. (2003). Child temperament, parenting styles and externalizing and internalizing behavior of young children of Indian immigrants in Canada. *Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences*, 64(6-A).
- Shirk, S. R. & Russel, R. L. (1996). The domain of child psychotherapy. I: R. S. Shirk & R. L. Russel (ed.), *Changing processes in child psychotherapy. Revitalizing treatment and research* (s. 4-43). New York: Guilford Press.
- Siegel, I. E. & McGillicuddy-De Lisi, A. V. (2002). Parental beliefs and cognitions: The dynamic belief systems modell. I: M. H. Bornstein (ed.), *Haandbook of parenting: Vol. 3. Status and social conditions of parenting* (2. utg.). (s. 485-508). Mahawah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Sletteng, R. (2003). "De utrolige årene": En komparativ studie av to behandlingsintervensjoner for barn med atferdsvansker". Hovedoppgave, Universitetet i Tromsø.
- Solholm, R., Askeland, E., Christiansen, T. & Duckert, M. (2005). Parent Management Training – Oregon-modellen. Teori, behandlingsprogram og implementering i Norge. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 42, 587-597.

- Stolz, H. E., Barber, B. K. & Olsen, J. A. (2005). Toward disentangling fathering and mothering: An assessment of relative importance. *Journal of Marriage and Family*, 67, 1076-1092.
- Størksen, M. & Vandeskog, A. M. (1990). Formidling av psykologiske tema gjennom TV: en undersøkelse blant psykologer og journalister. Hovedoppgave i psykologi, Universitetet i Bergen.
- Taylor, R. D., Roberts, D. & Jacobson, L. (1997). Stressful life events, psychological well-being and parenting in African American mothers. *Journal of Family Psychology*, 11(4), 436-446.
- Webster-Stratton, C. (2000). *De utrolige årene: en veiledning i problemløsning for foreldre med barn i alderen 3-8 år*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Vedlegg

Vedlegg A: Definisjon av atferdskategoriene

Barneatferd

Negativ atferd	Definisjon	Eksempel
protest	Gi uttrykk for at man ikke vil godta en bestemmelse	- si jo gjentatte ganger mens mor sier nei
Ulydighet	Ikke følge et påbud eller forbud (brukt i forhold til foreldre)	- ikke rydde når mor ber om det
Masing	Gjenta en ytring flere ganger	- spørre om å få godteri gjentatte ganger
Atferd til gal tid	Atferd som ikke er gal i seg selv, men forekommer på feil tidspunkt	- leke med en pappull under middag
Stikke av	Prøve eller å løpe/krype unna	- løpe ut i pysjen, løpe vekk på kjøpesenteret
Lage støy	lage høy lyd ved bruk av stemmen eller ved bruk av ting	- rope - riste på en eske
Destruktiv atferd ovenfor ting <ul style="list-style-type: none"> - herje med møbel/inventar - ødelegge ting - rote - kaste/dytte ned ting 	Behandle ting på måter som avviker fra vanlig bruksmåter eller som kan ødelegge de, eller la de ligge på steder de ikke hører hjemme	- hoppe i senga - trampe på en lekefigur - tømme en kurv med klær utover gulvet - dytte en stol ned trappa
Bryte regler <ul style="list-style-type: none"> - grise med mat/drikke - bryte bordregler - bryte leggeregler 	Ikke følge "normal" atferd ved spise- og leggesituasjon	- gå fra bordet - leke med sølt melk - stå opp når man er lagt
Destruktiv atferd ovenfor andre <ul style="list-style-type: none"> - fysisk vold mot foreldre - fysisk vold mot søsken - erte - krangle - ødelegge for søsken - sladre på søsken - kommandere søsken 	Behandle søsken eller foreldre på en måte som virker ødeleggende eller skadende for den det gjelder, enten fysisk eller på andre måter	- slå mor på rumpa - dytte et søsken - stikke en finger opp mot ansiktet på broren - to brødre som vil ha den samme huska - dytte flaska til søsteren på gulvet
Inneforståtte overlagte regelbrudd	Bryte en allmenn akseptert norm, som man med sikkerhet vet at man ikke får lov til	- stjele godteri i butikken, velte et glass med vilje
Negativ verbal aggresjon	Kalle andre med stygge ord	- din dumming!
Gråt	Gråt som følge av andres handling eller uten synlig grunn	- gråter når mor tar han hardt i armen
Sutring	smågråt	
hyling	Ekstrem gråt	

Positiv atferd	Definisjon	Eksempel
Lek alene	Drive med en aktivitet for seg selv	- leke med dukker alene
Lek sammen	Drive med en aktivitet med andre	- hoppe på trampoline sammen
Lydighet	Følge et påbud eller forbud	
Selvstendighet	Gjøre en aktivitet alene eller med støtte som innebærer større grad av selvhjulpenhet	- hjelpe med å kle på seg selv
Lydighet med selvstendighet	Følger et påbud og der den påfølgende aktiviteten innebærer større grad av selvhjulpenhet	- tar av egen tallerken fra bordet når blir bedt om det
Gi/Dele med andre	La andre få noe/del i noe som er sitt	- lar lillebror lukte på godteripapiret
Følge regler	Ikke grise med maten, sitte ved bordet eller ligge i senga når er lagt	- sitte fint ved bordet
Hjelpsomhet	Ta del i en aktivitet der sluttproduktet er av felles karakter (som følge av påbud eller alene)	- hjelpe med å dekke bordet, hjelpe å sortere godteri
Gi fysisk nærhet	Berøre en annen på en varm måte/med hensikt om å gjøre noe godt	- klemme søsken
Høflighet	Følge allmenn folkeskikk	- si takk for maten
Følger oppfordring om positiv atferd	Handler prososialt etter å ha blitt oppfordret til det	- gi Nanny en klem når mor spør om hun ikke skal få klem
Sitte på fanget		
Samtale med søsken	Verbalt formidle interesse for hvordan søsken har det	- spør babyen om det var godt med frukt
lekselesing	Gjøre lekser	- lese i en lesebok

Nøytral atferd		
Søke kontakt med foreldre	Følge etter eller å "dra" i forelder for å få kontakt	- følge etter mor
Verbalt uttrykke et ønske	Spørre forelder om å få noe	- spør mor om hun kan få hesten
Fjerne seg fra negativ hendelse	Gå vekk fra noe negativt	
Atferd som blir stoppet	Atferd som er i ferd med å skje, men som blir hindret	- Hans Christian skal til å helle en bolle med vann på gulvet
hverdagsaktivitet	Aktivitet som ikke er en del av samspill med andre, men forekommer daglig for alle	- gå på do, sitte i senga
uforsiktighet	Atferd som medfører negative konsekvenser, men som ikke er synlig intendert	- skumper bort søsteren så hun søler saft
Annet	Atferd som ikke faller inn under de definerte kategoriene	- Markus går for å se hva overraskelsen til Nanny er

Foreldreatferd

Negativ atferd		
Ettergivende	Ikke fastholde en bestemmelse	- mor lar gutten få ketsjup selv om hun først sa nei
Kjefting	Høy stemmebruk når barn har gjort noe de ikke får lov til	- Rope strengt; Nei!
Masing	Gjenta en ytring flere ganger etter hverandre	- Si Hans Christian flere ganger etter hverandre
Bryte allmenne normer	Ikke følge "vanlige" måter å organisere oppdragelsesaktiviteter på	- lar guttene spise inni skapet, steller guttene på kjøkkenet
Bryte leggeregler	Ikke følge "allmenne" regler for legging	- gi barnet brødiskive i senga når han er lagt
Løse framfor veilede i konflikt	Foreslå løsning på konflikt heller enn å hjelpe ungene å komme fram til en løsning	- foreslå at Adrian skulle ha huska, mens Alexander kunne bruke noe annet
Ikke respondere på barnas henvendelse	Overse eller ignorere barnas kontaktsøking	- mor reagerer ikke når ungene skriker og søker kontakt
Ikke forberede barna	Ikke fortelle barnet hva som skal skje i nærmeste framtid	- mor forteller ikke barna hva som skal skje når hun går fra aktivitet til aktivitet
Ikke reagere på konflikt	Overse eller ignorere barnas konflikt	- mor sitter bare i sofaen og ser på TV når barna har en konflikt
Ikke hjelpe med konfliktløsning	Ikke gripe inn og hjelpe barna ut av en konflikt	- mor hjelper ikke å løse opp i konflikter barna her

Positiv atferd		
Gi fysisk nærhet/trøste	Berøre en annen fysisk med hensikt om å være god	- løfte opp barnet, klemme barnet
Forberede på hva som skal skje	Fortelle barnet hva som skal skje	- mor sier at nå skal hun lage pizzadeig og så skal de spise etterpå
Avslag med nytt forslag	Gi avslag på et ønske, men med forslag om en ny aktivitet	- når barnet spør om de kan se tegnefilm foreslår mor at de heller kan snakke om hva de kan finne på
Ledsage aktivitet/hjelpe	Hjelpe barnet til å utføre en aktivitet	- holder på melkekartongen sammen med barnet når det heller
Rose	Fortelle barnet noe positivt om det eller om handlingen til barnet	- du er flink til å sykle
Lære barnet høflighet	Lære barn allmenn folkeskikk	- spør Mattin hva han sier når Markus gir han et skip
Hjelpe med konfliktløsning	Gå inn og bidra til å løse konflikter mellom barn	- går inn og prøver å løse opp krangelen til guttene
Spørre/snakke med barn	Spørre eller snakke med barnet for å få tak i hva barnet tenker, føler eller opplever i forhold til noe	- far spør Kine om hun har hatt det bra i barnehagen

(Positiv foreldreatferd fortsatt)

Innlemme barn i voksenaktivitet	Tilby barn å få være med på foreldrenes aktivitet	- far løfter opp Adrian og lar han få ta del i middagslaging
Lek med barn	Aktivitet som	- far dytter barnet på sykkel
Oppfordre til selvstendighet/selvstendigjøring	Få barnet til å klare seg mer på egenhånd	- spørre om barnet kan hente ballen selv
Oppfordre til tydelig avslutning av lek	Be barnet være tydelig overfor andre barn når det er ferdig med en aktivitet	- be barnet si ifra til de andre barna at han er ferdig med å hoppe på trampolinen
Synge/lese for barn	Synge eller lese for barnet	- synge godnattsang for barna
Tilrettelegge for fysisk aktivitet	Organiserer omgivelsene på en måte som muliggjør at barna i større grad kan være fysisk aktive	- mor finner fram en madrass som guttene kan hoppe på
Fjerne barnet fra en negativ situasjon	Løfte opp eller på andre måter flytte barnet fra en lite ønskelig situasjon	- mor løfter barnet opp og ut fra rommet når han gråter og kaster ting
Stille retoriske spørsmål som intervensjon	Stille spørsmål som samtidig minner barna på hvordan noe skal være	- spørre guttene hvem det er som bestemmer
Fastholde en bestemmelse	Holde fast på noe man har bestemt	- mor holder fast på bestemmelsen selv om barnet protesterer
Gi forklaring på påbud/forbud/avslag	Forklare hvorfor barnet må gjøre noe/ikke gjøre noe eller ikke får et ønske oppfylt	- mor sier at de ikke har plass til hesten når Daria spør om hun kan få med hesten hjem.
Tilby delaktighet i reparasjon	Spørre om man skal hjelpe barnet med å reparere en negativ hendelse	- mor spør om hun og barnet skal plukke opp gulrøttene, som barnet mistet, sammen
Avslutte en negativ hendelse	Si at man nå er ferdig med en negativ situasjon	- mor sier at nå er vi ferdig med den hendelsen, så nå kan vi spille
Bevisstgjøre en hendelse	Spørre om hvorfor noe skjedde	- spør Mariel om hvorfor det skjedde når hun skumpet borti skålen så den falt på gulvet
Formidle interesse/forståelse for barnets reaksjon	Spørre om hva som ligger bak barnets reaksjon eller si at man forstår reaksjonen	- går inn til Markus og sier at hun skjønner at han er lei seg
Stell av barn	Ivareta barnets fysiske behov for å være tørt, ren og varm	- skifte bleie på barnet

Nøytral Atferd		
Tilby/gi mat	Spørre om noen vil ha mat eller servere mat	- spør om Alexander er sulten og hva han vil ha å spise
Husholdningsaktivitet/ Hverdagsaktivitet	Aktivitet som er dagligdags og vanlig i en husholdning	- henge opp klær - spise mat
Opprydning etter barn	Rydde opp leker og annet som tilhører barna	- legge barnas leker i lekekassa
Annet	Atferd som ikke faller inn under de definerte kategoriene	- går og leter etter Markus
<i>- oppdragelsesstrategier</i>		
Verbal irettesettelse	Verbal reaksjon når barnet har gjort noe det ikke får lov til	- sier nå er det nok, nå er det natt når Martin står opp når han er lagt
Fysisk irettesettelse	Fysisk reaksjon når barnet har gjort noe det ikke får lov til	- løfter guttene ned fra bordet
Verbal irettesettelse med forbud	Verbal reaksjon når barnet har gjort noe det ikke får lov til og som inneholder et utsagn om noe barnet ikke får lov å gjøre det	- sier ifra at Markus ikke får slå eller spytte på henne når han truer med å gjøre det
Verbal irettesettelse med påbud	Verbal reaksjon når barnet har gjort noe det ikke får lov til og som inneholder et utsagn om noe barnet skal gjøre	- ber Andrine klatre ned fra benken og sier at hun ikke får klatre på den
Påbud	Ber barnet om å gjøre noe bestemt	- sier til guttene at de skal spise
Forbud	Ber barnet om å la vær å gjøre noe bestemt	- sier at guttene ikke får gå ut
Avslag	Å ikke gi det barnet ber om	- sier tydelig nei når Martin maser om å få kaffen hennes
<i>- intervensjonsatferd</i>		
Ignorere negativ atferd	Overse atferd som blir oppfattet som negativ	- lar Hans Christian ligge på gulvet å gråte uten å gi han oppmerksomhet for det
Etablere faste rutiner	Gjennomføre at ulike aktiviteter foregår på ulike rom	- går på badet for å stelle og kle på guttene der
Lage system for lekene	Rydde, sortere og på andre måter organisere lekene slik at det blir mer oversiktlig	- foreldre og barna kaster og sorterer leker og plasserer de i hyller
Benytte belønningssystemet til Nanny	Administrere eller på andre måter bruke belønningssystemet som Nanny har innført	- gir Markus en magnetbrikke når han har tegnet et nytt mål og bestemt seg for å ha målet.
Etablere godt kosthold	Gjennomføre at familien får et sunnere kosthold	- foreldre og barn kaster og sorterer godteri
Minne om regel	Si til barnet hva det må huske å gjøre/ikke gjøre	- minner barna på at de skal snakke rolig når de begynner å heve stemmene

Vedlegg B: Eksempel på registrering av en Nanny-episode

Episode 3

Familien Sukuvara fra Kirkenes. Hans Christian (snart 4 år), Øyvind (2 år) og mor Rose Mari

Barnas atferd: Hans Christian (HC), Øyvind (Ø)

Kategori før intervensjon under intervensjon(ui) etter intervensjon (ei)
Neg.

Protest	Ø1	HC1	
Ulydighet	Ø5, HC9	HC2	
sutre	Ø1		
Atferd til gal tid	Ø1, HC1		
Stikke av	Ø3, HC3		
Herje med møbel/inventar	Ø10, HC16	Ø1, HC1	
Ødelegge ting	Ø1, HC3		
Inneforståtte overlagte regelbrudd	HC1		
Bryte bordregler	Ø1, HC3		
Grise med mat/drikke	Ø2		
Kaste/dytte ned ting	Ø1, HC4		
Fysisk vold mot søsken	HC1		
Rote	Ø1, Hc1		
Gråt som følge av andres handling	Ø3, HC7	HC2	
Gråt uten synlig grunn	Ø2	HC1	

Pos.

Selvtendighet		Ø4, HC4	
Hjelpsomhet		Ø2, HC2	
Følge bordregler		Ø1, HC1	
Leke sammen		Ø1, HC1	
Leke alene		Ø2, HC1	
Gi fysisk nærhet		Ø1, HC1	
Sitte på fanget	Ø1		

Nøytralt

Gråt som følge av smerte	Ø1		
Dagligdags aktivitet	Ø1, HC1		
Annet		HC2	

Foreldrenes atferd: mor

Kategori før intervensjon under intervensjon etter intervensjon
Neg.

Ettergivende	2	1	
Roping	2	1	
masing	1		
Bryte allmenne normer	6		

Pos.

Lek med barn		1	
Synge for barna	1		
Forberede barna	2	2	
Gi fysisk nærhet til barna	5	3	
Etablere faste rutiner for mat			
Etablere faste rutiner for stell		1	
Lage system for lekene		1	
Rose		1	
Oppfordre til selvstendighet		1	
Tilrettelegge for fysisk aktivitet		1	
Ignorere negativ atferd		1	
Fjerne barnet fra en negativ situasjon		1	
Retoriske spørsmål som intervensjon		1	
Ledsage aktivitet		1	
Fastholde en bestemmelse		1	

nøytralt

Verbal irettesettelse	5		
Fysisk irettesettelse	10	3	
Påbud	3	1	
forbud	1		
Verbal irettesettelse med påbud	3	1	
Verbal irettesettelse med forbud	10		
Forhindre negativ atferd	1		
Husholdningsaktivitet	1		
Rydde opp etter negativ atferd	2	1	
Stell av barn	3	2	
Tilby mat	2		
Annet	2		

Nannys observasjoner og samtale med foreldrene:*Beskrivelser av helhetsinntrykk*

Fam. Neg.	Atferd/egenskap	Forklaring av atf/egensk	Råd	Informasjon -knyttet til råd
	Fullstendig kaos			
	Leker overalt i et sammensurium			

Beskrivelser av barnas egenskaper og atferd

Barnet Neg.	Atferd/egenskap	Forklaring av atf/egensk	Råd	Informasjon -knyttet til råd
Alle	Løp rundt og gjorde alt de ikke fikk lov til			
Alle	Lekte ikke med lekene, men gjorde helt andre ting			
Alle	Går fra bordet når det passer dem			
Alle	Har styring/har fullstendig kontroll over mor			
Alle	Hører ikke etter			

Pos.

HC (ui)	Mestret ostehøvelen perfekt			
Guttene (ui)	Koser seg og får brukt kroppen sin, balanse, motorikk. Har det gøy med mor (ute med sparkesyklene)			
Ø (ei)	Blitt så flink til å pusse tennene dine			
Guttene (ei)	Har stor glede av å pusse tennene selv på badet sammen med mor			
Guttene (ei)	HC er rollemodell for Ø. Ø vil gjerne gjøre det samme som HC, så han ser på og lærer			Barn lærer veldig godt av hverandre
HC (ei)	Blitt stor gutt og hører hva mamma sier, og griser ikke med maten lenger			

nøytral

	Hopper, kryper, ruller, klatrer	Helt naturlig for de i deres alder, de vokser, skal mestre egen kropp	Mor må stimulere de så de får lov til å være i aktivitet	
--	---------------------------------	---	--	--

Beskrivelser av foreldrenes egenskaper og atferd

mor. Neg.	atferd/egenskap	forklaring av atf/egensk	Råd	Informasjon -knyttet til råd
	Tilfredsstill ikke guttenes motoriske behov		Mor må aktivisere guttene	
	Har ikke gitt aldersadekvate leker til HC			
	Har en rekke regler som hun ikke klarer å håndheve/reglene har ikke funksjon eller mening			

(Fortsatt beskrivelser av foreldrenes atferd og egenskaper (neg.))

	Har ikke kontroll			
	Skriker til guttene, snakker ikke med de/roping fra rom til rom			
	Maser på guttene/gjenter navnene deres hele tiden			
	Gir guttene kaffe og cola			- En kopp kaffe tilsvarer en bøtte med kaffe for et barn er sentralstimulerende og vanedannende – en del barn vil reagere med økt aktivitet og uro
	Lar guttene få styre			
	Ikke lagt til rette for gode rutiner for familien (leker på alle rom, steller guttene i sofaen, lar de spise inni skapet)		Dagen må bli forutsigbar for guttene. De må vite hvordan det skal være ved måltidene, hvordan stellesituasjonen er, når og hvordan påkledning skal foregå. Tydelige rammer og rutiner. Hun m skille mellom aktiviteter hun gjør i forhold til stua, kjøkken og bad	
	Er ikke konsekvent (Hc får tilbud om mat på nytt igjen)			

Tvetydig

	prøver hele tiden å grensesette guttene og få de til å slutte			
	Prøver fortvilt å få kontakt med guttene			
	Ønsker at de skal sitte sammen og ha en hyggelig stund – fungerer ikke			

Pos.

(ui)	Klarer å veksle mellom å hjelpe til, styre og støtte (under stell av guttene på badet) Har styring og kontroll over situasjonen			
(ui)	Mor blitt kjempekreativ – lar guttene hoppe på en madrass hvis de tar av sengetøyet først			
(ui)	Vokser i rollen sin. Hun har blitt mor, setter grenser, hun er sjefen.			
(ui)	Mor har det gøy med guttene (ute med sparkesyklene)			
(ei)	Sitter ved bordet, guttene må avtale når de er ferdige, og de må rydde etter seg. Du har etablert en rutine som er god for dem			
(ei)	Gjort et kvantesprang. Nå hører virkelig guttene på deg og du maser ikke lenger			
(ei)	Har vokst i rollen sin, hun liker faktisk å sette grenser og ser at hun lykkes			

Nanny's familieregler

1) Mamma skal snakke med, ikke skrike til guttene	- mor
2) Vi spiser ved bordet og griser ikke med maten	- alle
3) Hos oss har vi faste rutiner	- alle

Nannys intervensjoner

hva består Intervensjonen i	rettet mot hvem	situasjonsmessig bakgrunn	begrunnelse (mål)	hvordan
Få mor til å etablere gode rutiner for måltid	mor	HC vil ikke sitte ved bordet		-spør hva mor tenker om matsituasjonene her -Råder mor (hvis det blir konfliktsituasjoner) til å ta de bort, stå stille seg, si at vi sitter ved bordet til vi er ferdig, vi går ikke fra bordet, og hente de inn hele tiden
Få guttene til å bli delaktige ved måltidene	guttene			Spør om guttene kan hjelpe henne med å dekke bordet, lar guttene smøre selv, skjære ost selv.
Få guttene til å bli delaktige ved måltidene	mor		For at det skal bli en hyggelig stund er det viktig at guttene er delaktige	Fortelle mor at det er viktig at guttene får lov å legge fram pålegg og sette på bordet
Få mor til å være en rollemodell ved måltidene	mor			Ba mor sette seg ned å være en rollemodell for de, spise sammen med dem og hjelpe de når de trenger hjelp
Få guttene bli mer selvstendige og delaktige under måltidet	mor		Ø har sett storebror holde på med ostehøvelen, fordi det er hans helt har han lyst til å gjøre det samme som han.(rollemodell)	Ba mor la Øyvind også prøve ostehøvelen litt og høre om han trenger hjelp

(Fortsatt Nannys intervensjoner)

Få mor til å tilrettelegge for selvstendighet og delaktighet	mor	Ø heller melk opp i glasset med hjelp av mor		Sier til mor at han egentlig burde fått en liten mugge
Få mor til å etablere gode rutiner for hvor de ulike aktivitetene skal skje	mor		Blir forutsigbart for guttene	Sier til mor at for å lage gode rutiner, så skiller vi mellom hva som skjer i stua, hva som skjer på kjøkkenet og hva som skjer på badet (lage soner for de ulike aktivitetene) Det er greit å gjøre alle av og påkledningssituasjoner på et rom, der de hører hjemme
Etablere at mor bestemmer	HC	HC skrur på badekranen for andre gang selv om mor sa nei		Spør HC: hva sa mamma om å dusje?, sa mamma nei – og da mener mamma nei
Å få mor til å etablere rutiner for hvor de ulike aktivitetene skjer + oppfordre til selvstendighet	mor	Mor har begge guttene på badet for morgenstell	Å etablere gode rutiner for mor og barn ved å skille mellom aktiviteter hun gjør i forhold til stua, kjøkken og bad - at barna får lov å hjelpe til sammen med deg er det første steget til å klare selv	Sier til mor at det er greit at du tilrettelegger så de får lov å prøve å kle på seg selv og få en overgang mellom at du gjør for de og de får lov å dra på seg klær selv - rose mor for at hun oppmuntrer barnet til å være aktiv i påkledningssituasjonen
Lære mor hvordan hun skal takle barnets protester + etablere at mor bestemmer	mor	HC sutrer fordi han ikke får bruke voksentannkremen		Oppfordrer mor til å stå fast ved bestemmelsen, råder henne til å ta han ut av situasjonen hvis han ikke vil pusse tennene og bruke den tannkremen

(Fortsatt Nannys intervensjoner)

Lære mor hvordan hun skal takle barnets sutring/gråt	mor	HC legger seg på gulvet og begynner å gråte	Ved ignorering slutter barnet raskt å gråte	Ber mor ignorere gråten, sier at når du ignorerer slutter han raskt å gråte
Lære mor hvordan hun skal takle barnets destruktive atferd	mor	HC begynner å kaste rundt på ting		Sier til mor at da ville jeg ha tatt han for det, og bare tatt han ut av situasjonen
Bevisstgjøre en god handlingssekvens	mor	Mor er ferdig med stell av guttene		-Spør hvordan hun synes det gikk med stellet på badet -spør hvem det er som har pleid å gi seg
Presentere ”supertrikset” + del-belønne	Hele fam		Nanny synes fam. har blitt så flink å begynne å øve på reglene derfor kommet en drage på besøk - for å forsterke og motivere en endring i atferd - begrunnelse for at det er en drage: guttene er små morsomt med en drage for er litt magisk. Får et tog hver for handler om dem, er symbolsk, men også for å vise at hun som er leder, er sjefen i familien	Forklarer om dragen som har en skatt de skal få hvis de er flinke og følger reglene - dele ut den første skinnen for god atferd
Å få mor til å etablere rutiner for hvor de ulike aktivitetene skjer + oppfordre til selvstendighet	Mor og barna	Øyvind pusser tennene selv	når barna skal lære å pusse tennene er det naturlig for de å leke litt, de må få lov å holde på til de klarer dette på egen hånd, det tar litt tid, kan bli litt gris, men det er barns måte å lære på (Begrunnelse for hvordan det skal foregå)	Til mor: du ser også at han bruker speilet, det er fint for da ser han hvordan tannbørsten glir Til Øyvind: to år og pusser tennene, det er ikke verst. Ser du hvor fine og hvite tennene har blitt

(fortsatt Nannys intervensjoner)

Bevisstgjøre en god handlingssekvens	mor	De er på badet og guttene pusser tennene selv		Spør mor hvordan hun selv synes at det går
Få mor til å etablere et system for lekene	mor		-første starten på at de skal ta ansvar for lekene sine -for at barn skal lære orden må vi lage orden for de og rundt de. Må da ta vekk det de ikke bruker, systematisere og kategorisere det de har av leker	Sier at mor skal lage en sone for lek og en sone for stua. Guttene skal få lov å leke i stua hvis hun vil, men lekene skal i utgangspunktet være på guttenes rom. Barna skal bære lekene tilbake der de fant de, skal ha en fast plass.
Etablere system for lekene	guttene			Spør Øyvind hvor alle lekene i stua er. Sier de er nede og om de skal gå ned å se -guttene er med å bestemme hvilke leker som skal kastes, gis bort, beholdes. Spør om de skal si hadet til lekene.
Allokering av ansvar	guttene			Forteller Hc at han, Øyvind og mamma skal rydde lekene tilbake i kassa hver kveld
Belønne god atferd	Fam			Gir guttene en skinne hver for blitt så flinke å spise ved bordet og slutta å grise med maten, mamma for begynt å snakke med guttene – sluttet å skrike -toget fram til dragen, får en sparkesykkel hver

(fortsatt Nannys intervensjoner)

Rose + Dele ut diplom	Hele fam		- Minne fam. på reglene - Kan se på det hver dag og tenke på hvor flinke de har blitt	- skryter av hva hver enkelt har oppnådd - får fam. til å signere og henger opp diplomet
Gi gave	guttene			Gi et kosedyr til hver av guttene

Vedlegg C: Nannys beskrivelser

Nannys beskrivelser av familien/helhetsinntrykk

Negative tema	<i>Før intervensjon</i>	<i>Under intervensjon</i>
Høyt støynivå	- støynivået er til tider så høyt at man kunne trene hørselsvern - her er lydnivået mer enn et par hakk for høyt/er øredøvende - det tar lang tid før roen senker seg i dette hjemmet	
Rot	- fullstendig kaos/leker overalt i et sammensurium - på barnas rom flyter det som oftest over av leker	
Mye aktivitet	- aktivitetsnivå uten sidestykke - vel mye liv og røre	
Dårlig stemning	- måltidene er et problem, ingen god stemning	
Maktkamp		En maktkamp mellom mor og Mariel
annet	- har ikke noe liv, ikke noe godt liv	

Positive tema	<i>Før intervensjon</i>	<i>Under intervensjon</i>
God innsats		- har jobbet hardt og ønsket veldig forbedringer
Samspill		- blitt en mye bedre familie, for nå har vi fått til et samspill
Lavt støynivå		- måltid der familien snakker med lave stemmer
Høflighetsatferd		- måltid der de ber hverandre om å sende
Selvstendighet		- måltid der barna får lov å smøre på maten
Positiv affekt		- de har en kjempetrivelig stund
Trekk/egenskaper		- flotte alle sammen - veldig hyggelig og flink familie

Nannys beskrivelser av barnas atferd og egenskaper (en t indikerer tolkende beskrivelser)

Negative Tema	<i>Før intervensjon</i>	<i>Under intervensjon</i>
Destruktiv atferd overfor andre	<ul style="list-style-type: none"> - barna slår, sparker og alle de tingene - barna kranglet og sloss - Markus gikk til fysisk angrep på mor når hun ba han rydde rommet sitt - barna er voldsomme – er mye slåing, klyping, slossing og spyting - Daria liker å terge mor (t) - barna krangler mye seg i mellom - barna er utrolig glad i å erte hverandre (t) - Adrian liker godt å plage storebror (t) - guttene vet nøyaktig hvordan de skal få mor til bristepunktet (t) - Hans Christian har allerede begynt dagen med å terge moren sin (t) - Markus elsker å terge lillebroren sin (t) - jentene har en del konflikter - går ofte hardt for seg mellom de to barna 	
Lage støy	<ul style="list-style-type: none"> - Adrian og Alexander er veldig høylydte - barna bråker, roper, skriker - høyt støynivå i familien - et lydnivå uten like - barna bråkte følt -ropte og skrek - Mariel dyktigst til å lage lyder 	
Ulydighet	<ul style="list-style-type: none"> - guttene hører ikke etter - barna hører ikke på mor - Daria hører sjelden etter - barna vil ikke gjøre det de blir bedt om, er trassige (t) - guttene har ikke respekt for mor, gjør ikke som hun sier - Daria lar seg ikke stoppe av mors formaning – får hun ikke så tar hun 	
Oppmerksomhet/kontaktsøking	<ul style="list-style-type: none"> - flinke til å prøve å få oppmerksomhet - B gjør sitt for å få oppmerksomhet - Barna hang seg på moren og var etter henne som en hale - Adrian stod ved bena til far - Kine så mye på mor 	
Bryte regler	<ul style="list-style-type: none"> - går fra bordet når det passer dem - barna griste med maten, gikk fra bordet, fant på alt mulig - regler er alltid til for å brytes - små gutter liker å leke med maten - Marin bruker alle metoder for å manipulere mor for å slippe å legge seg (t) 	
Ha styring/kontroll over mor	<ul style="list-style-type: none"> - guttene har styring/fullstendig kontroll over mor - Alexander sjefer, styrer, tar kontroll - Ariana og Daria dominerer familien 	Mariel prøver å være sjef

(fortsatt beskrivelser av barnas atferd og egenskaper (neg.))

Utfordre grenser	- løper over alle hauger - løp rundt og gjorde alt de ikke fikk lov til - guttene prøver seg - så snart mor vender ryggen til er ungene i gang igjen	
Sutring	- Ariana sutrer mye - barna sutrer (a+k) - M furter en del	
Destruktiv atferd overfor ting	- guttene lekte ikke med lekene, men gjorde helt andre ting med dem - barna kasta ting i huset - hopper i senga til mor, går ofte utover gardiner og sengetøy	
For tillitsfulle	- jentene går ukritisk til fremmede - jentene nesten sugde seg fast, begynte å prate og kose med en gang, litt vel tillitsfulle	
Rampestreker	- barna fant på rampestreker - Mariel – dyktigst til å sette i gang rampestreker - med en gang mor snur ryggen er det ny rampestrek å finne på	
Ernæring	- jentene spiser for mye sноп og godteri	
Ta etter søsken	- R tar etter søsken	
Gråt/hyling	- barna strigråter	
Masing	- barna maser på mor - ungene maser og maser om å få godteri	
Protest	- det er leggetid for Matin – som vanlig protesterer han kraftig	
Egenskaper/trekk ved barna	- Daria er ekstremt viljesterk (t) - Kine er veldig viljesterk (t) - Daria er egenrådig (t) - Kine er sjalu på lillebror. Hun tenker at det er en forbudt følelse - umulige barn (t) - norske rakkerunger (t)	
Annet	- Andrine gir seg lett - små problemer blåses ut av proposjoner - Adrian konkurrerer veldig med Alexander - barna venter ikke på tur, lar ikke andre få snakke ferdig - Markus er ikke spesielt glad i å gjøre lekser	

Nøytrale tema	<i>Før intervensjon</i>	<i>Under intervensjon</i>
Fysisk aktivitet	- guttene hopper, kryper, ruller, klatrer - Adrian er veldig fysisk aktiv	
Misforståelse		- Markus misforstår ofte når han skal komme inn
Egenskaper ved barna	- Andrine er en mer stillferdig type, ikke så krevende når det gjelder oppmerksomhet - Anniken er en outsider – trekker seg unna pga mye støy	

Positive tema	Før intervensjon	<i>Under intervensjon</i>
Lavt støynivå		- De har klart å dempe støynivået hvor de merker at det er en forskjell - Adrian roper og skriker mindre
Følge regler		- Adrian er veldig bevisst på å snakke med lav stemme og på reglene, og når han glemmer de - Markus har holdt alle reglene - Hans Christian griser ikke med maten lenger - Matin har blitt så flink til å legge seg i senga å sove
Lydighet		- Hans Christian hører på hva mamma sier - Ariana hører ganske godt etter hva mamma sier
Lek		- Adrian og Kine har fått en annen måte å leke på og har stor glede av hverandre - Markus er mye ute, sosial og leker mye med venner - jentene synes det er moro å leke mor og barn med dukkene, skulle gjerne lekt med Amalie og.
Selvstendighet		- Hans Christian mestret ostehøvelen perfekt - Øyvind har blitt så flink til å pusse tennene sine
Fysisk aktivitet		- guttene får brukt kroppen sin, balanse, motorikk (ute på sparkesykkel)
Ernæring		- Ariana har blitt så flink til å spise frukt
Rydde		- Ariana satte lekene tilbake på hylla der de skulle stå etterpå
Læring		- Hans Christian er rollemodell for Øyvind. Øyvind vil gjerne gjøre det samme som Hans Christian, så han ser på og lærer
Styring/kontroll		- Mariel har bestemt seg for at mamma og Einar kan være sjefene i huset
Gråt/sutring		- Matin gråter ikke når han skal legge seg - Kine har sluttet helt å sutre
Positiv affekt		- guttene har stor glede av å pusse tennene selv på badet sammen med mor - har det gøy med mor (ute på sparkesykkel) - liker at støynivået er dempet - Adrian er mye gladere enn han var da jeg kom - Kine ble kjempeglad, strålte, var veldig stolt når fikk ros - Adrian og Kine har stor glede av hverandre

(fortsatt beskrivelser av barnas atferd og egenskaper (pos.))

Egenskaper/trekk ved barna		<ul style="list-style-type: none"> - nydelige jenter - skjønne unger - veldig flotte mennesker - Alexander har alltid vært en blid gutt
Annet	- Jentene er opptatt av babyen	<ul style="list-style-type: none"> - Andrine klarer mange flere ting, flinkere til å spørre om hjelp hvis det er noe hun ikke får til - Alexander har skjønt at han ikke trenger å vinne bestandig og at han ikke trenger å jukse for å vinne - Daria har blitt litt større disse dagene
Proessen		<ul style="list-style-type: none"> - Alle har forandret seg og det har skjedd mye - Adrian har forandret seg mest

Nannys beskrivelser av foreldrenes atferd og egenskaper

- All beskrivelse av egenskaper og atferd der jeg ikke har spesifisert hvem av foreldrene den omhandler, er beskrivelser av mor. I de tilfellene hvor egenskaper og atferd til mor og far, mor og Einar, eller kun far eller Einar er beskrevet, er det spesifisert.

Negative tema	<i>Før intervensjon</i>	<i>Under intervensjon</i>
Dårlig kommunikasjon	<ul style="list-style-type: none"> - skriker til guttene, snakker ikke med de - maser på guttene/gjentar navnene deres hele tiden - ikke noe kommunikasjon mellom mor og barna - kommer stadig inn i diskusjoner med barna hvor hun sier nei, barna sier jo, hun sier nei osv - mor og Einar kjefter mye under måltidene, bruker ikke tid på de gode samtalene 	
Gi lite/for mye oppmerksomhet/respons	<ul style="list-style-type: none"> - gir ikke respons når barna søker kontakt. Ikke erkjenner og anerkjenner. Var totalt avvisende. Virket likeglad - mangler psykisk tilstedeværelse - mor og far gir Adrian mer positiv oppmerksomhet enn Kine - ga barna respons hele tiden - gir mye oppmerksomhet til Mariel (den som roper høyest) 	
Ikke tilfredsstillende barnas behov	<ul style="list-style-type: none"> - tilfredsstillende ikke guttenes motoriske behov - har ikke gitt aldersadekvate leker til Hans Christian - problemer med å ha kapasitet til å dekke alle barnas behov 	

(fortsatt beskrivelser av foreldrenes atferd og egenskaper)

Skape Rutiner/struktur	- har ikke lagt til rette for gode rutiner i familien (leker på alle rom, stiller guttene i sofaen, lar de spise inni skapet) - familien mangler struktur og ramme på dagen - eier ikke legger rutiner for guttene	
Ha kontroll	- lar guttene styre - har problemer med å holde barna samlet, null kontroll - trækker rundt i en gjørme, driver med brannslukking hele tiden	
Gi dårlig ernæring	- gir guttene kaffe og cola - gir jentene for mye snop og godteri/for lite variert kosthold	
Være ettergivende/inkonsekvent	- er ettergivende i forhold til å gi barna oppmerksomhet/hvis hun først har sagt nei - er ikke konsekvent - mor gir seg - yter service til ungene fra morgen til kveld	
Mangle grensesetting	- har en rekke regler som hun ikke klarer å håndheve/reglene har ikke funksjon eller mening - Einar setter overhode ikke grenser for barna	
Dårlig konflikthåndtering	- er lite engasjert når ungene er i konflikt, hun eier ikke redskaper i forhold til å takle barn i konflikt	
Ikke behandle aldersadekvat	- behandler ikke Daria som en fem-åring, men som en to-åring.	
Straffe	- legger barna på soverommet når de er i konflikt med hverandre – ikke spesielt lurt	
Ikke forberede	- forbereder ikke barna på hva som skal skje når hun går fra aktivitet til aktivitet	
Ikke inkludere	- lukker babyen ute/deler hun ikke med jentene	
Foreldrenes tilstand	- er nedkjørt - er sliten av å være alene med jentene sine og har lite å gå på når det oppstår konflikter - det å være alene med jentenes oppvekst sliter på mors selvfølelse	

Positive tema	<i>Før intervensjon</i>	<i>Under intervensjon</i>
Gi kjærlighet og omsorg	- full av omsorg og fryktelig glad i barna - mor og far er kjempeglad i ungene sine - far ga barna kos - far er veldig glad i familien sin og tilstede også fysisk når han er der - omsorgsfull - gir masse - god	- gir begge masse - flink til å være nær Kine (og hjelpe henne i konflikter) - Einar er snill

(fortsatt beskrivelse av foreldrenes atferd og egenskaper (pos))

Grensesette/være sjef		<ul style="list-style-type: none"> - kan grensesette de - har blitt mor, setter grenser, (hun er sjefen) - hun har vokst i rollen sin, hun liker faktisk å sette grenser og ser at hun lykkes - hun er sjefen - har blitt mye flinkere til å markere seg, blitt mye mer sjef - sa til Kine, da hun tok plastposer at det var dine og at hun ikke kunne leke med de
Kommunisere/samtale med barn	- far snakket med ungene, var interessert i hva de hadde gjort og opplevd	<ul style="list-style-type: none"> - kan kommunisere med de - gjort et kvantesprang. Nå hører guttene på deg og du maser ikke lenger - tar Kine alvorlig og hører på det hun sier når hun har det vanskelig
Gi oppmerksomhet	- far ga barna oppmerksomhet	- viste oppmerksomhet til ungene
Være tålmodig/rolig	tålmodig (f)	- rolig og tålmodig/sa rolig, uten å være sint i stemmen
Ta hensyn til alder og individ		- ser jentene sine for dem de er og i den alderen de er
Være konsekvent		kan være konsekvent
Ha rutiner		- sitter ved bordet, guttene må avtale når de er ferdige, og de må rydde etter seg. Du har etablert en rutine som er god for dem
Tilrettelegge for fysisk aktivitet		- har blitt kjempekreativ – lar guttene hoppe på en madrass hvis de tar av sengetøyet først
Ha kontroll		- klarer å veksle mellom å hjelpe til, styre og støtte (under stell på badet). Har styring og kontroll over situasjonen
Minne om regler		- minner om regelen
Konflikthåndtere		- hjelper i konflikter
Inkludere barn		- tok Adrian opp og inkluderte han i matlagingen
Være tydelig		- blitt flink til å gi klare og tydelige beskjeder
Positive emosjoner		<ul style="list-style-type: none"> - fått fram smilet igjen og gløden til å gjøre noe hyggelig sammen - far er veldig stolt over familien og at forandringen har blitt så stor. - har det gøy med guttene sine
Annet		- flink til å vise hvordan de skal spise, at de ikke skal gå over veien, pusse tennene.
Karaktersetting	- gjør så mye riktig sine/flinke foreldre	<ul style="list-style-type: none"> - Einar er flink med ungene - mor og far er dyktige til å oppdra barna - supermamma

Nøytrale tema	<i>Før intervensjon</i>	<i>Under intervensjon</i>
Ønske noe	- ønsker å ha et liv både for seg selv og i forhold til mannen sin	
Egenskap	- er viljesterk	
Påbud	- sa at Markus måtte rydde rommet før han kunne gå på diskotek	
Forhindre negativ atferd	- for at ikke barna skal løpe ut pleier mor å låse døra - døren til badet pleier alltid å være låst	

Tvetydige tema	<i>Før intervensjon</i>	<i>Under intervensjon</i>
Grensesetting	- prøver hele tiden å grensesette guttene og få de til å slutte - mor prøver med ulike metoder, men ingenting virker	
Kommunikasjon	- prøver fortvilt å få kontakt med guttene	
Glede/hygge	- ønsker at de skal sitte sammen og ha en hyggelig stund, men det fungerer ikke	
Annet		- mor og Einar vil så gjerne, men får det ikke til. Hadde et skrikende behov etter metoder for å få det bedre med barna

Vedlegg D: Nannys familieregler (for familie 1-6)

<i>Tema</i>	Familiereglene	<i>Hvem de er rettet mot</i>
Kommunikasjon/ støynivå	1) Mamma skal snakke med, ikke skrike til guttene	Mor
Følge bordregler	2) Vi spiser ved bordet og griser ikke med maten	Alle
Faste rutiner	3) Hos oss har vi faste rutiner	Alle
Mor bestemmer	1) Mor er sjef i huset	Mor
Kommunikasjon/ Støynivå	2) Her i huset skal det ikke være mer roping og skriking	Alle
Klare beskjeder	3) Det skal være klare beskjeder om hva som skal skje	Mor
Kommunikasjon	4) Alle skal høre etter hva de andre sier og vente på tur	Alle
Ernæring	1) Hos oss spiser vi frukt eller grønt til hvert måltid	Alle
Sosial samhandling	2) Mamma skal "dele" Amalie med jentene	Mor
Behandle aldersadekvat	3) Daria skal behandles som en 5-åring	Mor
Sutring	1) Hos oss sutrer vi ikke	Alle
Parforhold	2) Mor og far ta vare på parforholdet	Mor og far
Konfliktløsning	3) Mor grip inn i konflikter med barna	Mor
Følge bordregler	1) Hos oss er det slutt på å grise med maten	Alle
Kommunikasjon/ Støynivå	2) Istedenfor å rope og skrike, skal vi snakke med lave stemmer	Alle
Sosial samhandling	3) Familien skal gjøre noe sammen en time hver dag	Alle
Klare beskjeder	1) Hos oss gir mamma klare beskjeder	Mor
Ikke destruktiv atferd	2) Vi skal ikke slå, sparke, spytte eller stikke av	Alle
Faste rutiner	3) Hos oss legger vi oss til faste tider	Alle
Kommunikasjon	4) Hjemme hos oss snakker vi pent til hverandre	Alle

Vedlegg E: Intervensjonene – innhold og målperson

Tall med summasjonstegn mellom seg indikerer at intervensjonene forekommer i ulike familier. (eks 3+1 vil si at 3 intervensjoner forekom i en familie og en intervensjon i en annen familie)

Innhold	Målperson		
	<i>mor</i>	<i>barn</i>	<i>Hele familien</i>
Få mor til å etablere gode rutiner for måltid	1		
Få guttene til å være delaktige ved måltidene	3	1	
Få mor til å være en rollemodell ved måltidene	1		
Få mor til å etablere gode rutiner for hvor de ulike aktivitetene skjer	3		
Lære mor hvordan hun skal takle barnets protester/sutring/gråt/destruktiv atferd	3+1 = 4		
Bevisstgjøre en god handlingssekvens/tilstand	2+1 = 3		1
Å få mor til å oppfordre til selvstendighet	4+1 = 5		
Å etablere at mor bestemmer - å få mor til å bestemme hvordan spillingen skulle foregå - å få mor til å markere hvem som bestemmer - roser mor for at hun markerte hvem som bestemmer - å få mor til å mene det hun sier - å få mor til å bli mer tydelig og bestemt i leggingen av sønnen - å hjelpe mor i å markere at hun mener det hun sier - å få barnet til å høre på det mor sier	2+3+3 = 8	1+1 = 2	
Å etablere et system for lekene	1+1 = 2	1+1 = 2	
Belønne god atferd			2+2+1+2+1 = 8
Rose + dele ut diplom			1+1+1+1 = 6
Få mor til å reagere på barnas regelbrudd	1+1 = 2		
Lære mor at hun ikke skal gjøre alt for barna	1		
Å få mor til å lære barna om tydelig avslutning av lek	1		
Få familien til å gjenta reglene			2
Å lære mor om faktorer som er viktige for babyens motoriske utvikling - å lære mor hvordan babyen kan bli sterk nok til å komme i gang med å kripe - å lære mor om faktorer som har betydning for babyens trivsel og motoriske utvikling - å lære mor om faktorer som har betydning for babyens motoriske utvikling - å lære mor hvordan det er best for babyen å ligge	4		
Å lære mor å sette grenser for samspillet mellom babyen og søstrene	1		
Å få mor til å etablere et godt kosthold for barna -å få mor til å redusere godtespisingen til jentene -å få mor til å erstatte godteriet med næringsstoffer - å lære mor hvordan hun kan få barna til å bli glad i frukt - gi jentene frukt	3	1	
Å få mor til å grensesette	1		
Å få mor til å behandle barnet i forhold til alder	1		
Å få mor til å tilrettelegge for fysisk aktivitet	1		
Å få mor til å tilrettelegge for at barna har kontakt med dyr	1		
Formidle håp om opprettholdelsen av god atferd	1		

(fortsatt intervensjonene)

Samtale om barna/ rollen som mor for å gjøre mor bevisst på egne handlinger	3		
Å få mor til å sette av egentid til seg og mannen	1		
Lære mor hvorfor hun skal reagere når barna er i konflikt	1		
Å sende mor og far ut på middag	1		
Få familien til å minne hverandre på å følge regel	1		
å få mor til å markere at hun og barnet er ferdig med en negativ situasjon	1		
Stille retoriske spørsmål	1	2	2
Å tilrettelegge for lekselesing	1	1	
Å få mor til å skru av fjernsynet	1+1 = 2		
Å få mor til å forberede barna på det som skal skje	2	1	
Å få mor til å formidle forståelse for barnets reaksjon	1	1	
Å få mor til å la barnet få tilbake kontrollen	1		
Få mor til å leke med barna (spille spill)	1		
Allokering av ansvar		1	
Lære å vente på sin tur		1	
Lære barnet å følge regler		1+1+1 = 3	
Lære barn å forstå/tolke babyens signaler		1	
Lære barnet klokka		1+1 = 2	
Bevisstgjøre maktfordeling		1	
Samtale med barnet om negativ handlingssekvens		1+1 = 2	
Lære barn alminnelig høflighetsatferd		1	
Lære barnet om å være rollemodell		1	
Gjenopprette belønningssystemet		1	
<i>Sum</i>	<i>64</i>	<i>25</i>	<i>23</i>

Vedlegg F: Begrunnelser for intervensjonene

<i>intervensjon</i>	<i>begrunnelse</i>	<i>Tema</i>
- få guttene til å bli delaktige i måltidssituasjoner	- for at det skal bli en hyggelig stund er det viktig at guttene er delaktige	- få hyggelig stund
- å få mor til å tilrettelegge for at barna har kontakt med dyr	- barna blir fornøyde og blide av å ha kontakt med dyr + å ri styrker balansen i kroppen og er fint for all type motorisk trening	- positive affekter og motorisk trening
- få mor til å legge babyen fritt på gulvet	- det blir trangt å la den ligge med uroer over seg	- unngå ubehag
- få mor til å etablere gode rutiner for hvor ulike aktiviteter skjer	- blir forutsigbart for guttene	- forutsigbarhet for barna
- å få mor til å bestemme hvordan spillingen skulle foregå (etablere at mor bestemmer)	- barna vet hva de har å forholde seg til	- barna vet hva de har å forholde seg til
- be mor forberede barnet på det som skal skje	- sånn at han kan vende seg til tanken, bli forbered på det som skal skje	- kan vende seg til tanken
- å få mor til å sette av egentid til hun og mannen	- viktig å lade batteriene og kunne gjøre noe på egenhånd. Da får man overskudd til å oppdra barn og være en god mor og far	- blir bedre foreldre
- å sende mor og far ut på middag	- mor og far ikke vært ute på to år – det er for lenge å vente før man tar vare på parforholdet	- ta vare på parforholdet

(fortsatt begrunnelser for intervensjonene)

- presentere "supertrikset"	- for å forsterke og motivere en endring i atferd - for at barna skulle skjønne sammenhengen med at jo mer de jobbet, jo flere skinner kom det på togbanen - for å konkretisere reglene og det at vi begynner å nærme oss mål - begrunnelse for at det er en drage: guttene er små – morsomt med en drage for er litt magisk. Får et tog hver for handler om dem, er symbolsk, men også for å vise at hun som er leder, er sjefen i familien	- motivere og endre atferd - skjønne sammenheng mellom jobbing og belønning - konkretisere regler og at nærmer seg mål
- belønne	- har sett at familien har klart å følge reglene	- har fulgt regler
- få mor til å etablere et system for lekene	- første starten på at de skal ta ansvar for lekene sine - for at barn skal lære orden må vi lage orden for de og rundt de. - orden og oversikt innbyr til lek - kan se om barna har de lekene de trenger/som passer til deres utvikling	- tar lettere ansvar - lære orden - innbyr til lek - kan kontrollere om aldersadekvate leker
- dele ut og henge opp diplom	- minne familien på reglene - for store barn er det viktig å kunne kvittere ut noe, men også for en familie der man har vært inne må man lukke det, og et diplom og en signatur kan være en fin måte å gjøre det på. - barna er så små at de ikke forplikter seg i samme grad som mor gjør, men viktig å avslutte noe med å feire det og henge det symbolsk opp på veggen - så de kan se på reglene hver dag og tenke på hvor flinke de har blitt/ bekrefte at de har vært i en prosess, og at veien videre står foran dem - synes familien har vært flinke til å følge reglene	- minne om reglene - avslutte en prosess - tenke på hvor flinke de har vært - de fortjener det
- lære mor at hun ikke skal gjøre alt for barna	- mor skal ikke være kelner for barna - barna skal bli selvstendige	- mor er ikke kelner - selvstendighet hos barn
- få mor til å oppfordre til selvstendighet	- barna skal lære seg å klare seg på egen hånd	- skal klare seg på egenhånd
- få mor til å lære barna om tydelig avslutning av lek	- det er en del regler i forhold til det sosiale – bla tydelig avslutning av lek	- følge sosiale regler
- å lære mor hvordan babyen kan bli sterk nok til å komme i gang med kypingen (motoriske utvikling)	- om ikke lenge begynner babyen å bli motivert for å kripe	- babyen motivert for å kripe
- å få mor til å redusere godtespisingen til jentene (etablere godt kosthold)	- mors ansvar å etablere et godt kosthold til barna sine - barna må ha byggestoffer. De skal etablere en kropp som de skal leve i resten av livet	- mors ansvar - byggestoffer til barna
- å få mor til å erstatte godteriet med næringsstoffer (etablere godt kosthold)	- gode vaner og mønstre som blir etablert i barndommen blir dine resten av livet	- vaner og mønstre er varige
- å få mor til å behandle barnet i forhold til alder	- viktig at Daria får et realistisk bilde av seg selv. Hvis hun speiler seg i en to-åring tror hun det er sånn hun skal være	- få realistisk selvilde

(fortsatt begrunnelser for intervensjonene)

- å få mor til å skru av fjernsynet	- vanskelig å kommunisere med barn når man har en unødvendig støykilde i rommet - bakgrunnsstøy og veldig forstyrrende	- tilrettelegge for kommunikasjon
- å få mor til å mene det hun sier (etablere at mor bestemmer)	- unngå å havne i en diskusjon de ikke skal ha	- unngå diskusjon
- å få mor til å bli mer tydelig og bestemt i leggingen av sønnen (etablere at mor bestemmer)	- for at han skulle skjønne at nå var det faktisk leggetid	- for å skjønne at det er leggetid
- hjelpe mor til å markere at hun mener det hun sier (etablere at mor bestemmer)	- for å markere at mor faktisk mener dette	- markere at mor mener
- å få mor til å la barnet få tilbake kontrollen	- er ganske komplisert for han nå	- er komplisert for barnet nå
- lære barnet klokka	- misforstår ofte når han skal komme inn	- unngå misforståelser
- gå barna hver sin skrivepult	- Markus blir ofte forstyrret når han gjør lekser, klarer ikke å konsentrere seg. Få hvert sitt sted å gjøre sine ting, konsentrert	- få konsentrert seg

Vedlegg G: Hvordan intervensjonen foregår*Intervensjoner som tar utgangspunkt i konkrete situasjoner/episoder*

(n = negativ situasjon, nØ = nøytral situasjon, p = positiv situasjon)

<i>intervensjon</i>	<i>Situasjonsmessig bakgrunn</i>	<i>hvordan</i>	
Etablere rutiner for måltid	Hans Christian vil ikke sitte ved bordet (n)	- spør hva mor tenker om matsituasjonen her - råder mor til å si at vi sitter ved bordet til vi er ferdig og å hente barnet inn hvis det går fra	- spørre - be om atferd
Lære mor hvordan hun skal takle barnets protester + etablere at mor bestemmer	Hans Christian sutrer fordi han ikke får bruke voksentannkremen (n)	- råder mor til å fastholde bestemmelsen og ta han ut av situasjonen hvis han ikke vil pusse tennene	- be om atferd
Lære mor hvordan hun skal takle barnets sutring/gråt	Hans Christian legger seg på gulvet og begynner å gråte når han ikke får voksentannkremen (n)	- Ber mor ignorere gråten - forteller at han da snart slutter å gråte	- be om atferd - undervise
Lære mor hvordan hun skal takle barnets destruktive atferd	Hans Christian begynner å kaste rundt på ting (n)	- råder mor til å ta han for det, fjerne han fra situasjonen	- be om atferd
Lære barnet at det er mor som bestemmer	Hans Christian skrur på badekranen selv om mor sa nei (n)	- spør barnet hva mamma sa - sier at sa mamma nei- og da mener mamma nei	- spørre - forbud
Å få mor til å etablere rutiner for hvor aktiviteter skjer + oppfordre til selvstendighet	Mor har begge guttene på badet for morgenstell (nØ)	- oppfordrer mor til å tilrettelegge så de får lov å prøve å kle på seg selv - roser mor for at hun oppmuntrer barnet til å være aktiv	- be om atferd - rose

(fortsatt hvordan intervensjonen foregår)

Bevisstgjøre en god handlingssekvens	Mor er ferdig med stell av guttene (nø)	- spør hvordan hun synes det gikk på badet - spør hvem som har pleid å gi seg	- spørre
Å få mor til å etablere rutiner for hvor aktiviteter skjer + oppfordre til selvstendighet	Øyvind pusser tennene selv (p)	- til mor: du ser også at han bruker speilet, det er fint for da ser han hvordan tannbørsten glir - til Øyvind: to år og pusser tennene, det er ikke verst. Ser du hvor fine og hvit de har blitt?	- påpeke - rose
Bevisstgjøre en god handlingssekvens	Familien er på bader og guttene pusser tennene selv (p)	- spør mor hvordan hun selv synes at det går	- spørre
Å få mor til å tilrettelegge for selvstendighet	Barnet helle melk opp i glasset med hjelp fra mor (p)	- sier at barnet burde fått en liten mugge	- be om atferd
Å lære barna å vente på sin tur	Høyt støynivå, snakking i munnen på hverandre (n)	- spør barna hvorfor de snakker høyt og hvordan det er å bli avbrutt	- spørre
Få mor til å reagere på barnas brudd av regel	Adrian bryter en regel (n)	- gjøre mor oppmerksom	- påpeke
Lære et barn å følge regler	Adrian bryter en regel (n)	- spør Adrian om han husker regelen, sier at skjer for man glemmer seg noen ganger	- spørre - unnskyld
Lære mor at hun ikke skal gjøre alt for barna	1) mor er i ferd med å hente ballen som guttene mistet 2) mor er i ferd med å hente melk til Adrian (nø)	Ber mor spørre om guttene kan hente ballen selv, om Adrian kan hente melk selv	- be om atferd - be om atferd
Å få mor til å oppfordre til selvstendighet	Guttene krangler om huska (n)	Ber mor om å ikke komme med løsninger, men gi gode råd og slippe de bit for bit.	- be om atferd
Få mor til å lære barna om tydelig avslutning av lek	Adrian går fra trampolina uten å si ifra til Alexander at han er ferdig (nø)	Ber mor minne barna på å gi beskjed til de andre barna når de er ferdig med å leke	- be om atferd
Bevisstgjøre en god tilstand	Er veldig stille i huset (p)	Spør hvordan det er å være her nå, om det er deilig, kommenterer på at de ser fornøyde ut	- spørre - påpeke
Å få mor til å legge babyen fritt på gulvet + undervise mor	Mor legger babyen på gulvet med mye uroer over seg – begynner å gråte (n)	- forteller mor at barnet bør ligge så fritt som mulig, kun ha uroer ved barnevakt eller stimulering	- undervise
Å lære barna å forstå/tolke babyens signaler	Babyen begynte å gråte når søstrene lekte med henne (n)	- går opp i ansiktet på Daria og sier at når dere var sånn voldsomme ble hun redd, og det synes hun er litt skummelt, så kan ikke hun si nei, bare gråte	- demonstrere - undervise
Å lære mor å sette grenser for samspillet mellom babyen og søstrene	Søstrene ble litt voldsomme overfor babyen (n)	- ber mor sette grenser for lek mellom baby og søstrene - sier at det å holde grenser må øves på	- be om atferd - undervise

(fortsatt hvordan intervensjonen foregår)

Å lære mor om faktorer som har betydning for babyens trivsel og motoriske utvikling	Daria begynner å kripe over gulvet (nø)	- forteller mor at det at storesøster gjør dette og er en rollemodell på gulvet, stimulerer babyen til å trives og bli mer aktiv	- demonstrere - undervise
Få mor til å grensesette	Ariana står ved siden av mor og sutrer, mor setter grenser (p)	- roser mor for at hun gjør en god jobb med å grensesette - sier at det er utfordrende å ha 2-åringer; de vil mye og søker grenser hele tiden - det er litt slitsomt å sette grenser, men det er bare å holde ut og være tro på at det kommer til å bli bedre	- rose - undervise - oppmuntre
Å få mor til å skru av fjernsynet	Mor og jentene ser på tv mens de spiser frokost (nø)	- sier til mor at hun synes det er vanskelig å kommunisere når det er så mye støy - spør mor hva hun tenker om å ha tv'en på når de spiser - sier at det er et valg hun gjør - sier at hun går glipp av god kommunikasjon med jentene. Gode samtaler om hva vi skal finne på i dag, om dere har sovet godt. - anbefalte mor å snakke med barna om at det kanskje var lurt å slå av tv'en for da kunne de ha det hyggelig sammen - lærer mor at barn har utfordring med konsentrasjon – viktig å tilrettelegge slik at man får minst mulig støy utenfra slik at man kan holde konsentrasjonen lenger	- spørre - undervise - be om atferd
Få familien til å følge reglene	Familien spiller spill – er høylydte (n)	- forteller familien at det kan være lurt å minne hverandre på at vi ikke trenger å rope	- be om atferd
Å lære barnet å følge reglene	Mariel snakker høyt (n)	- spør Mariel om hun vet hva hun må jobbe med nå - forteller henne at hun må jobbe med å snakke med lavere stemme	- spørre - be om atferd
Å få mor til å bestemme hvordan spillingen skulle foregå	Spillingen begynner å flyte ut litt (nø)	- sier at det ser ut som dere har spilt ferdig og da er det greit å avslutte før det går for langt - ber mor bestemme at de tar 5 min pause, og at hun sier det markant	- be om atferd
Å lære mor hvordan hun skal takle barnets protest + etablere at mor bestemmer	Mariel protesterer på at de skal ta pause (n)	- forteller mor at Mariel ikke trenger å være enig med mor i avgjørelsen, det er helt greit å være uenige, men du har bestemt det.	- undervise

(fortsett hvordan intervensjonen foregår)

Samtale med barnet om negativ handlingssekvens	Mariel protesterer på at de skal ta pause (n)	- snakker med barnet om det som skjedde, gjette på barnets følelser, rose, prøve å få barnet til å svare på hva som kan være lurt å gjøre	- gjette på opplevelse - rose - spørre
Få mor til å markere at hun og barnet er ferdig med en negativ situasjon	Mariel plukker opp gulrøtter med mamma som hun mistet (p)	- ber mor markere at hun og Mariel er ferdig med dette, da er det glemt, og så er dere i gang med spillingen	- be om atferd
Å få mor til å markere hvem som bestemmer	Mariel vil begynne når de skal spille (n)	- forteller mor at Mariel hele tiden prøver å bestemme, men nå spiller vi spillet og da følger vi spillereglene	- undervise - be om atferd
Etablere at mor bestemmer	Mariel følger spillereglene (p)	- skryter av mor (sier at det hun gjør er så bra)	- rose
Lære barn alminnelig høflighetsatferd	Rebecca spør om hun kan få banan (nø)	- spør Rebecca hvem hun sa det til – sier at da kan du si; mamma kan jeg få banan	- be om atferd
Å få mor til å mene det hun sier	Mor sitter i stua og drikker kaffe, Matin vil ha, mor sier nei, han sier jo osv (n)	- spør mor om hun virkelig mener nei, og påpeker at sønnen ikke tror på henne siden han ikke gir seg	- spørre - påpeke
Å få mor til å tilrettelegge for lekselesing	Markus blir forstyrret av Matin når han gjør lekser (n)	- foreslår for mor at Markus får sitte i fred, og at hun legger Matin	- be om atferd
Å få mor til å bli mer tydelig og bestemt i leggingen av sønnen	Matin skriker og står opp etter at han er lagt. Flere ganger (n)	- ber mor gå inn, legge han i senga igjen, gjerne gi en klem og gå igjen (x 3). Være strengere, kortere prosess 2. og 3. gang	- be om atferd
Å få mor til å skru av fjernsynet	Tv'en står på uten at noen ser på (nø)	- spør om de ser på tv, og hva vi gjør når ingen ser på	- spørre
Å lære barna å følge reglene	Markus dytter mor når hun forteller han når han skal komme inn (n)	- sier til Markus at han ikke skal dytte mor mens hun snakker til han	- forbud
Å få mor til å reagere på barnas regelbrudd	Matin har stått opp fra senga (n)	- gjør mor oppmerksom på regelbruddet	- påpeke
Å få mor til å forberede barnet	Mor forberede Matin på at han snart skulle legge seg (p)	- roser mor for at hun forbereder Matin	- rose
Forberede barnet	Markus har stukket av, og Nanny og mor skal gå å lete etter han (nø)	- forteller Matin hva de skal gjøre, men at de snart kommer tilbake	- forberede
Å få barna til å høre på det mor sier	Markus tar potetgull selv om mor sa nei (n)	- tar Markus i armen og spør hva mamma sa	- spørre
Å få mor til å formidle forståelse for barnets reaksjon	Markus går inn på rommet, blir lei seg etter at mor og Nanny irettesetter han (når han tar potetgull) (nø)	- ber mor si at hun skjønner at han er lei seg, og spørre om han vil ha noen minutter for seg selv	- be om atferd
Å få mor til å la barnet få tilbake kontrollen	Mor sier "du må tisse vet du Markus" (n)	- sier til mor at han er åtte år, og ber henne si at han skal tisse før han legger seg, men at du ikke trenger å være med	- be om atferd
Å prøve å forstå barnet	Markus setter seg litt sint ned ved bordet etter lek med Matin (n)	- gjetter på Markus følelser og opplevelse	- gjette på opplevelse

(fortsett hvordan intervensjonen foregår)

Å gjenopprette belønningssystemet	Markus hadde pusset bort belønningssystemet (n)	- gjetter på hvorfor han pusset det bort - sier har lyst å gi han en ny sjanse - bekrefter at han følger reglene - spør om han vil være med å tegne et mål	- gjette på opplevelse - oppmuntre - invitere til aktivitet
-----------------------------------	---	---	---

Intervensjoner som ikke tar utgangspunkt i konkrete situasjoner/episoder

<i>Intervensjon</i>	<i>hvordan</i>	
Få guttene til å bli delaktige ved måltidet	- spør guttene om de kan hjelpe henne med å dekke bordet, lar guttene smøre på selv, skjære ost selv - fortelle mor at det er viktig at guttene får lov til dette	- be om atferd - undervise
Få mor til å være en rollemodell ved måltidene	- be mor sette seg ned, spise med dem og hjelpe de når de trenger det	- be om atferd
Få mor til å la guttene bli mer selvstendige og delaktige	- ba mor la Øyvind også prøve ostehøvelen litt og høre om han trenger hjelp - sier til mor at Øyvind egentlig burde fått en liten mugge	- be om atferd - be om atferd
Få mor til å etablere gode rutiner for hvor ulike aktiviteter skjer	- forteller mor at for å lage gode rutiner, må vi skille mellom hva som skjer hvor – lage soner for ulike aktiviteter	- undervise
Presentere supertrikset	- i alle tilfellene samme type forklaring: hver gang de har klart å følge reglene skal de få en brikke/togskinne. Når de har puslet hele puslespillet/bygget hele togbanen/plassert alle brikkene i tegningene skal de få en premie	- undervise
Belønne god atferd	- deler ut en skinne/brikke hver for at de har fulgt regler - gir bøker, reise til gråtassenteret, sparkesykler, ridetur som premie for at de har fulgt reglene	- gi belønning x 2
Dele ut diplom + rose	- får alle til å signere på diplom og henger det opp på veggen - skryter av hva hver enkelt har blitt flink til	- be om atferd - rose
Etablere et system for lekene	- sier at mor skal lage en sone for lek og en sone for stua. - ber familien bære alle lekene ned på guttenes rom og sortere de i hva de skal ta vare på, kaste og gi bort. - spør Øyvind om han vil si hadet til lekene - sier at barna skal bære lekene tilbake der de fant de, på en fast plass - Nanny monterer lekehyller som hun har kjøpt til hver av jentene	- be om atferd - be om atferd - spørre - tilføre ytre hjelp
Etablere at mor bestemmer	- sier til mor at guttene skal få lov å leke i stua hvis hun vil. Det er hun som skal bestemme hvor og når de skal leke	- be om atferd
Allokering av ansvar	- forteller Hans Christian at han, Øyvind og mamma skal rydde lekene tilbake i kassa hver kveld	- be om atferd
Få familien til å gjenta reglene	- spør om noen husker noen av reglene	- reflektere
Å lære mor om faktorer som er viktige for babyens motoriske utvikling	- forteller og demonstrerer med babyen hvordan hun kan trene på å bli sterk, så hun kan lære å krype (ligge en del på magen, ikke for lenge om gangen) - demonstrerer med Daria hvordan mor kan trene babyen når hun kan sitte	- demonstrere x 2 - undervise

(fortsett hvordan intervensjonen foregår)

Etablere godt kosthold	<ul style="list-style-type: none"> - gir familien en godtekiste, ber de putte det de skal ha i kista og kaste resten. Kista skal kun åpnes på lørdager - gir familien frukt som hun har kjøpt - lar barna være med å tilbrede frukt - instruerer mor hvordan hun skal lære barna å bruke kniv 	<ul style="list-style-type: none"> - tilføre ytre hjelp x 2 - påbud - invitere til aktivitet - undervise
Få mor til å behandle barnet i forhold til alder	<ul style="list-style-type: none"> - forteller mor at hun må behandle Daria som en fem-åring - får Daria til å forstå at hun kan være litt lenger oppe enn Ariana 	<ul style="list-style-type: none"> - påbud - be om atferd
Lære barnet klokka	<ul style="list-style-type: none"> - lærer Daria klokka - lagde en pappklokka, ba Markus tegne noen ting han gjorde hver dag for å gjøre det lettere 	<ul style="list-style-type: none"> - undervise x 2
Å få mor til å tilrettelegge for at barna har kontakt med dyr	<ul style="list-style-type: none"> - spør jentene hvordan det ville være å komme å ri flere ganger - begrunner hvorfor det er bra å ri 	<ul style="list-style-type: none"> - spørre - undervise
Formidle håp om opprettholdelsen av god atferd	<ul style="list-style-type: none"> - sier at det kommer til å bli dager da hun føler ting blir vanskelige. Råder henne da til å ta fram reglene og diplommet og tenke på dagene de har hatt sammen. Sier at det finnes håp bare hun tar tak i situasjonen 	<ul style="list-style-type: none"> - be om bestemt atferd - oppmuntre
Bevisstgjøre (og rose) en god handlingssekvens	<ul style="list-style-type: none"> - forteller mor det hun ser av positiv atferd (er tilstede for begge ungene og gir de masse) og hvilken positiv effekt det har på barna (at det da ikke skjer "noe sånn sjalusigreie") 	<ul style="list-style-type: none"> - rose - undervise
Samtale om barna/rollen som mor for å gjøre mor bevisst på egne handlinger	<ul style="list-style-type: none"> - spør hvordan Kine synes det var å få en liten bror, hvordan de merket at hun var sjalu, om hun fortsatt kan se at hun er sjalu, hva som er vanskeligst i forhold til Kine - få mor til å fortelle hva som er det vanskeligste med å være mor - spør om mor synes det er vanskelig å oppdra barn forteller hvordan hun opplever interaksjonen mellom hun og barna i konfliktsituasjoner. 	<ul style="list-style-type: none"> - spørre x 3
Lære mor hvorfor hun skal reagere når barna er i konflikt	<ul style="list-style-type: none"> - Sier at hvis hun blir sint, kan hun være sint – ungene detter ikke i hop for det. Da merker de at du har mange følelser, at du er en sann mamma og mener det du sier. Sier at barna nå er veldig små og at de har forstand, men ikke erfaring. Og at mor har forstand og erfaring og de trenger den til å hjelpe seg til å komme ut av konflikt. 	<ul style="list-style-type: none"> - undervise
Å sende mor og far ut på middag	<ul style="list-style-type: none"> - lar foreldrene gå på restaurant uten barna 	<ul style="list-style-type: none"> - tilføre ytre hjelp
Bevisstgjøre maktfordeling	<ul style="list-style-type: none"> - spør Marita når Mariel er tilstede hvordan det er å være storesøster og hvem som bestemmer over henne 	<ul style="list-style-type: none"> - spørre
Gjenta reglene med familien		
Stille retoriske spørsmål	<ul style="list-style-type: none"> - spør familien hvordan vi skal få togbanen ferdig og om de har klart å følge noen regler i dag - spør hvem som er sjefene i huset - spør om alle fremdeles er klare til å følge reglene - spør Marin hvem som bestemmer her i huset - spør mor hvem som har pleid å gi seg 	<ul style="list-style-type: none"> - spørre x 5
Hjelpe mor i å markere at hun mener det hun sier (etablere at mor bestemmer)	<ul style="list-style-type: none"> - holde på dørhåndtaket så Marin ikke kommer ut fra soverommet 	<ul style="list-style-type: none"> - tilføre ytre hjelp
Foreslå for mor at hun skal spille spill med guttene	<ul style="list-style-type: none"> - spør om hun har tid, ork og overskudd til å gjøre noe sammen med guttene – f.eks spille spill 	<ul style="list-style-type: none"> - be om atferd
Å tilrettelegge for lekselesing	<ul style="list-style-type: none"> - gir barna hver sin skrivepult 	<ul style="list-style-type: none"> - tilføre ytre hjelp

